

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DARŁOWO NA LATA 2026-2035

TYTUŁ OPRACOWANIA:

Strategia Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035

WYKONANY NA ZLECENIE:

Gmina Darłowo

76-150 Darłowo, ul. J. H. Dąbrowskiego 4

WYKONAWCA:

VISION MANAGEMENT & CONSULTING Sp. z o. o.

80-890 Gdańsk, ul. Jana Heweliusza 11 lok. 811

www.vmconsulting.pl

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Izabela Borucińska, Piotr Górka, Maria Kosicka, Jacek Zdrojewski

Październik 2025

SPIS TREŚCI

Spis treści	3
Wprowadzenie	4
1. Globalne i krajowe uwarunkowania rozwoju gminy	9
2. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej w gminie Darłowo	15
3. Analiza SWOT	21
4. Cele strategiczne i kierunki działań	23
5. Oczekiwane rezultaty planowanych działań	31
6. Wymiar przestrzenny strategii rozwoju Gminy Darłowo	37
6.1 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Darłowo	37
6.2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Darłowo	66
7. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań	73
7.1 Obszary strategicznej interwencji określone na poziomie krajowym	73
7.2 Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa	73
7.3 Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Darłowo	77
8. System realizacji strategii	83
8.1 System wdrażania strategii	83
8.2 Monitorowanie i ewaluacja wdrażania strategii	86
8.3 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	91
8.4 Partycypacja społeczna w procesie sporządzania i wdrażania strategii	93
9. Ramy finansowe i źródła finansowania	99
10. Wykaz tabel i ilustracji	103

WPROWADZENIE

Rozwój gmin w Polsce kształtowany jest przez złożony układ czynników, których charakter cechuje się dużą zmiennością, nieprzewidywalnością oraz wzajemnymi powiązaniami. Uwarunkowania te wynikają m.in. z globalnych procesów gospodarczych, zmian demograficznych, postępującej urbanizacji i suburbanizacji, wyzwań klimatycznych, a także przekształceń instytucjonalnych zachodzących na poziomie Unii Europejskiej oraz Polski. W konsekwencji lokalne władze samorządowe konfrontowane są z nowym i coraz bardziej złożonym spektrum wyzwań rozwojowych, które determinują proaktywne podejście oraz wdrażanie nowoczesnych modeli zarządzania zasobami gminy.

Skuteczna odpowiedź na te wyzwania wymaga ukierunkowania na zrównoważony rozwój lokalny, kształtowany w zintegrowany i elastyczny sposób. Kluczowe znaczenie ma tu podejście całościowe, zakładające wzajemne przenikanie się i komplementarność czterech podstawowych wymiarów rozwoju: **społecznego** (obejmującego jakość życia mieszkańców, kapitał społeczny i demograficzny), **gospodarczego** (w tym innowacyjność, przedsiębiorczość i rynek pracy), **przestrzennego** (związanego z ładem przestrzennym i infrastrukturą techniczną) oraz **klimatyczno-środowiskowego** (obejmującego adaptację do zmian klimatu, ochronę zasobów przyrodniczych i transformację energetyczną).

W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera terytorialne podejście do polityki publicznej, promowane zarówno w polityce krajowej, jak i unijnej, które zakłada dostosowanie działań rozwojowych do specyfiki danego terytorium oraz integrację sektorowych polityk w ramach lokalnych strategii.

Znaczenie dokumentów strategicznych w strukturze zarządzania rozwojem lokalnym zostało wyraźnie wzmożone na gruncie prawa krajowego poprzez kolejne nowelizacje ustaw: o samorządzie gminnym, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz o rewitalizacji.

Szczególnie istotna jest nowelizacja ustawy o samorządzie gminnym, zgodnie z którą od 1 stycznia 2026 r. każda gmina będzie zobowiązana do opracowania strategii rozwoju. Zawarte w niej ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie będą musiały być od 1 lipca 2026 r. uwzględnione w planie ogólnym gminy. Wprowadzone zmiany mają na celu nie tylko zwiększenie spójności planowania przestrzennego i strategicznego, lecz również efektywniejsze ukierunkowanie interwencji publicznych oraz lepsze przygotowanie jednostek samorządu terytorialnego do absorpcji środków zewnętrznych.

Gmina Darłowo, kierując się zintegrowanym podejściem w zarządzaniu rozwojem lokalnym, podjęła decyzję o skoordynowanym prowadzeniu prac nad Strategią Rozwoju Gminy na lata 2026–2035 oraz jej dokumentem wykonawczym tj. Gminnym Programem Rewitalizacji na ten sam okres.

Ramy prawne

Podstawy prawne determinujące proces sporządzania i realizacji strategii rozwoju gminy w Polsce tworzą spójny i systemowy układ aktów normatywnych, który integruje kluczowe wymiary zarządzania rozwojem lokalnym – społeczny, gospodarczy, przestrzenny oraz klimatyczny i środowiskowy. Regulacje te stanowią fundament dla prowadzenia działań strategicznych przez jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z zasadami zrównoważonego i terytorialnie zintegrowanego rozwoju:

- **Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940) – w szczególności do strategii rozwoju gminy odnosi się art. 10e, którym ustawodawca wprowadził obowiązek opracowania przez każdą gminę strategii rozwoju i określi jej szczegółowy zakres oraz art. 10f kwestie konsultacji społecznych projektu dokumentu;
- **Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju** (Dz. U. z 2025 r. poz. 198) – w szczególności do strategii rozwoju gminy odnosi się art. 10a ust. 1, obligujący do uwzględnienia w strategii rozwoju gminy wyników diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, art. 6 obligujący do przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu dokumentu i regulujący ich zasady oraz art. 6a odwołujący się do zastosowania poniższej ustawy;
- **Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko** (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, 1881, 1940) - ustanawia ramy proceduralne dla zapewnienia udziału społecznego oraz uwzględnienia aspektów środowiskowych w procesie opracowywania dokumentów strategicznych;
- **Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw** (Dz. U. z 2025 r. poz. 527) - w szczególności do strategii rozwoju gminy odnosi się art. 13b i art. 15 wskazujące jej elementy, które powinny być uwzględnione w planie ogólnym gminy, art. 67h dotyczący powiązanych dokumentów, które należy opublikować w Rejestrze Urbanistycznym;
- **Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa** (Dz. U. z 2025 r. poz. 581) - w szczególności do strategii rozwoju gminy odnosi się art. 11 ust. 1, definiujący strategię rozwoju województwa jako dokument referencyjny dla niższego szczebla planowania.

Aktualne ramy prawne w sposób kompleksowy regulują obowiązki gmin w zakresie planowania strategicznego. Ustawodawca przyjął zintegrowane podejście do zarządzania rozwojem lokalnym, w którym strategia rozwoju gminy pełni rolę kluczowego instrumentu koordynacji działań w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Wymagana zgodność z dokumentami wyższego rzędu, udział społeczeństwa oraz obowiązek oparcia strategii na diagnozie stwarzają warunki do prowadzenia racjonalnej, skoordynowanej i długofalowej polityki rozwoju jednostek samorządu terytorialnego.

Metodyka

Proces opracowania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026–2035 został przeprowadzony w sposób zgodny z aktualnym porządkiem prawnym oraz standardami strategicznego zarządzania rozwojem lokalnym, ze szczególnym uwzględnieniem zasady legalizmu, spójności dokumentów oraz partycypacyjnego modelu tworzenia i realizacji polityk publicznych. Partycypacja społeczna została uwzględniona w każdym etapie procesu strategicznego tj. prac diagnostycznych, opracowywania projektu Strategii jak i jej implementacji.

Rysunek 1: Proces sporządzenia Strategii rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035

Źródło: opracowanie własne.

Pięcioletni proces opracowania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo został przeprowadzony z zastosowaniem metodyki zgodnej z zasadą racjonalności, efektywności i partycypacyjności.

Pierwszy etap miał charakter przygotowawczy, w szczególności przygotowano plan prac ze harmonogramem, ustalono szczegóły zakresu rzeczowego prac analitycznych i planistycznych, zgromadzono dane i przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe, dokonano przeglądu dokumentów odniesienia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Drugi etap obejmował prace diagnostyczne, które pozwoliły na ocenę sytuacji w Gminie oraz jej uwarunkowań rozwoju w wymiarach społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-

środowiskowym w latach 2019–2023, z uwzględnieniem danych za 2024 r. w zależności od ich dostępności.

Zastosowano szeroki zakres źródeł wtórnych (m.in. GUS, BDL, Monitor Rozwoju Lokalnego, dokumenty gminne i wyższego rządu) oraz źródeł pierwotnych (badania ankietowe Mieszkańców Gminy i lokalnych Liderów przeprowadzone w okresie od 17 lutego do 10 marca 2025 r., wywiady z przedstawicielami władz samorządowych przeprowadzono w okresie od 10 do 28 lutego 2025 r., warsztaty diagnostyczne z udziałem interesariuszy zrealizowane w dniu 14 marca 2025 r. w Bukowie Morskim).

W trzecim etapie opracowany został projekt Strategii Rozwoju Gminy zawierający wszystkie elementy wymagane prawem, a także wprowadzenie ukazujące metodykę prac, globalne trendy odniesione do sytuacji w kraju i gminie oraz partycypację społeczną, w tym także poprzez udział interesariuszy w warsztatach strategicznych zrealizowanych w dniu 29 maja 2025 r. w Bukowie Morskim.

Czwarty etap obejmował konsultacje społeczne z interesariuszami Strategii rozwoju Gminy i uzgodnienia projektu dokumentu z wyznaczonymi przepisami prawa podmiotami. Uwagi zgłoszone przez interesariuszy w terminie od zostały zebrane i uwzględnione w raporcie z konsultacji społecznych oraz projekcie Strategii. Następnie przeprowadzono uzgodnienia z Dyrektorem Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia konieczności przygotowania prognozy oddziaływania na środowisko projektu dokumentu. W ramach procesu opiniowania, projekt Strategii został przekazany do Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego.

Piąty etap polegał na formalnym przedłożeniu projektu Strategii rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 Radzie Gminy celem jej uchwalenia.

Rdzeń struktury Strategii rozwoju Gminy Darłowo wynika bezpośrednio z art. 10e ustawy o samorządzie gminnym, odwołującego się do art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Tworzą go poniższe elementy:

- wnioski z diagnozy przygotowanej na potrzeby tej strategii,
- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym, oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie,
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2025 r. poz. 581), wraz z zakresem planowanych działań;
- obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań;
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;

- ramy finansowe i źródła finansowania.

Ustawa nakłada także obowiązek zapewnienia spójności strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa oraz strategią rozwoju ponadlokalnego, jeśli taka obejmuje daną gminę.

Rysunek 2: Struktura Strategii rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035

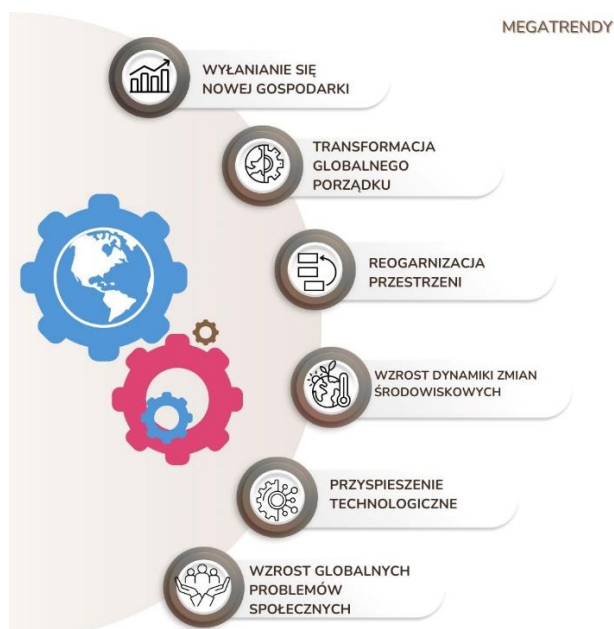

Źródło: opracowanie własne.

1. GLOBALNE I KRAJOWE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

Rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Darłowo należy rozpatrywać w jak najszerszym kontekście, gdyż złożoność i dynamika zjawisk oraz procesów zachodzących na różnych poziomach w istotny sposób oddziałuje na lokalne uwarunkowania rozwoju. Z tego względu odniesiono się do sześciu **megatrendów**¹ identyfikowanych na poziomie globalnym, które – poprzez swoje krajowe i lokalne manifestacje – wyznaczają ramy długofalowych przemian oraz stanowią podstawę dla formułowania polityk publicznych. Megatrendy i osadzone w nich trendy krajowe w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 ukazano w relacji do sytuacji w Gminie Darłowo.

Rysunek 3: Megatrendy jako ponadlokalne determinanty rozwoju gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie W. Dziemianowicz, I. Jurkiewicz (red.), 2023, *Megatrendy społeczno-gospodarcze w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Trendy europejskie i krajowe*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków.

¹ Megatrendy to „procesy wieloletnie (długofalowe) zachodzące w skali globalnej i kształtujące uwarunkowania społeczne, technologiczne, ekonomiczne, środowiskowe, polityczne i przestrzenne, zatem oddziałujące na różne sfery życia poszczególnych mieszkańców i grup społecznych zamieszkujących różne obszary ziemi (państwa, regiony i mniejsze jednostki terytorialne)”. ... a trend to: „tendencja rozwojowa, kierunek, w jakim zmienia się i prawdopodobnie będzie się zmieniać określone zjawisko w którymś z obszarów analizy strategicznej STEEPS, nadająca wraz z tendencjami rozwoju innych zjawisk kierunek określonemu megatrendowi”. W. Dziemianowicz, I. Jurkiewicz (red.), 2023, *Megatrendy społeczno-gospodarcze w kontekście Koncepcji Rozwoju Kraju 2050. Trendy światowe*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa–Kraków. Szerzej: Polskie Towarzystwo Studiów nad Przyszłością, <https://ptsp.pl/megatrendy/>

Megatrend: wzrost globalnych problemów społecznych

- „W kierunku 10 miliardów ludzi” vs. niepewność demograficzna Polski
- „Coraz bardziej nomadyczny świat” vs. niepewność demograficzna Polski,
- „Wzrost nierówności społecznych” vs. wzrost transferów społecznych,
- „Rozwój nowej edukacji” vs. niedocenianie znaczenia edukacji jako fundamentu rozwoju kraju

W Europie i Polsce obserwuje się ubytek potencjału ludnościowego i starzenie się populacji. Polska pozostaje pod presją migracyjną (uchodźczej, klimatycznej, zarobkowej) i potrzebuje systemowych rozwiązań w zakresie polityki migracyjnej i redystrybucyjnej by uzyskać zdolność reagowania na zmiany.

Nierówności społeczne w Polsce, wobec prognozowanego wzrostu ich na świecie, nie wydają się być poważnym zagrożeniem. Dużym wyzwaniem jest reakcja na zmiany w światowej edukacji - Polska stara się podążać za trendami światowymi, zmiany jednak zachodzą zbyt wolno, często z powodu mało elastycznego systemu².

Gmina Darłowo znajduje się w obszarze silnego oddziaływania tych procesów – prognozy demograficzne do 2060 r. wskazują na dalszy ubytek ludności oraz istotny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym. W Gminie Darłowo zauważalny był w latach 2019-2023 wzrost dodatniego salda migracji, ale z uwagi na pogłębiający się ujemny przyrost naturalny trudno jest ocenić czy w długoterminowej perspektywie zostanie zahamowana depopulacja.

Niekorzystana struktura demograficzna pod względem wieku będzie generowała wyzwania dla lokalnego systemu finansów publicznych, usług i infrastruktury opieki społecznej i zdrowotnej.

Ożywienie gospodarcze w powiązaniu z wdrażaniem narzędzia polityki społecznej, w tym transferów socjalnych i inwestycji w infrastrukturę wsparcia, przynoszą stopniowe efekty poprawie sytuacji materialnej mieszkańców Gminy.

Nadal jednak utrzymują się deficyty w usługach publicznych tj. transport publiczny oraz usługi medyczne, co wpisuje się w krajowe problemy związane z nierówną dostępnością usług publicznych na obszarach peryferyjnych. Nie wpływa to pozytywnie na wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy.

² W. Dziemianowicz, I. Jurkiewicz op. cit.

Megatrend: przyspieszenie technologiczne

- Coraz powszechniejszy internet rzeczy i coraz silniejsza sztuczna inteligencja
- Wzrost znaczenia biotechnologii
- Bezpieczeństwo cybernetyczne

Polska wpisuje się w globalne procesy technologicznej transformacji, jednak wciąż boryka się z barierami strukturalnymi, m.in. w zakresie współpracy nauki z biznesem oraz implementacji innowacji w sektorze publicznym i prywatnym.

Na poziomie Gminy Darłowo postęp jest stopniowo widoczny m.in. w cyfryzacji usług publicznych oraz wzroście liczby przedsiębiorstw działających w dziale działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M wg klasyfikacji PKD 2007) – ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw wahał się w analizowanym okresie od 2% do 2,9%. (2,52 na przedsiębiorstwa 1 tys. mieszkańców w 2018 r. i 3,17 w 2023 r.). Przedsiębiorstwa prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną mają duże znaczenie w procesie budowania innowacji i konkurencyjności gospodarki, te rodzaje działalności wspierają inne sektory gospodarki, dostarczając wiedzy, innowacji i specjalistycznych usług.

Megatrend: wyłanianie się nowej gospodarki

- Zaostrzająca się konkurencja w obszarze innowacyjności
- Postępująca cyfryzacja gospodarki
- Wzrost automatyzacji pracy i elastyczności zatrudnienia
- Transformacja energetyczna
- Wzmocnienie globalizacji na przekór czarnym łabędziom
- Powolna reakcja na radykalne zmiany w rolnictwie na świecie

Władze Gminy systematycznie zwiększają dostępność Internetu, ale nadal występują obszary wykluczenia cyfrowego – nie będące nadzwyczajnym zjawiskiem w Polsce na obszarach wiejskich.

Gminę cechują także słabo rozwinięte związki instytucjonalne między edukacją, nauką i biznesem, co wskazuje na słabą integrację Gminy z globalnymi trendami³.

³ W. Dziemianowicz, I. Jurkiewicz op. cit.

Współcześnie fundamentem konkurencyjności gospodarki narodowej i regionalnej stają się nowe formy gospodarki, oparte na innowacyjności, cyfryzacji, automatyzacji i transformacji energetycznej. Polska stopniowo adaptuje się do tych wyzwań. Szczególnie ważne byłoby w tym zakresie wspieranie prac badawczo-rozwojowych i przedsiębiorstw rozwijających technologie energetyczne w celu stworzenie nowego systemu energetycznego oraz przezwyciężenie monopolu energetycznego państwa.

Istotnym wyzwaniem jest unowocześnienie polskiego rolnictwa, by było w stanie sprostać globalnym zmianom w produkcji żywności. Obecnie w Polsce wspierana jest produkcja żywności naturalnej, wysokiej jakości, z upraw ekologicznych, co stoi w sprzeczności z tym trendem. Połączenie polskich tradycji rolniczych z politycznym znaczeniem rolników, jako grupy wyborców, może okazać się jednym z ważniejszych wyzwań z zakresu bezpieczeństwa żywnościowego Polski w 2050 r.⁴

Gmina Darłowo łączy sektory tradycyjne z nowoczesnymi – według klasyfikacji PKD 2007 lokalna gospodarka bazuje na usługach – często związanych z sezonową turystyką – budownictwie oraz handlu i naprawach oraz rolnictwie. Innowacyjność gospodarki generował zasób podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M) o liczebności poniżej średniej dla gmin wiejskich w kraju o zbliżonej liczebności populacji⁵.

Pełniejsze wykorzystanie szans płynących z megatrendu byłoby możliwe, gdyby w Gminie Darłowo zwiększyła się dynamika aktywności lokalnych firm, dywersyfikacja działalności – w tym wzrost udziału podmiotów generujących wysoką wartość dodaną oraz operujących całorocznie.

Megatrend: Wzrost dynamiki zmian środowiskowych:

- Postępujące przekształcenie systemu klimatycznego Ziemi,
- Rosnąca degradacja środowiska przyrodniczego – powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi i gleb, wód
- Niezrównoważone wykorzystanie surowców i gospodarka odpadami,
- Spadek różnorodności biologicznej.

Zmiany klimatyczne, degradacja środowiska, nierównomierne gospodarowanie zasobami i spadek bioróżnorodności są zjawiskami, które determinują polityki środowiskowe na wszystkich poziomach zarządzania. Polska w większości środowiskowych wpisuje się w trendy światowe.

⁴ Tamże.

⁵ Do porównania przyjęto 50 gmin wiejskich w Polsce o liczbie ludności od 7,7 do 8,2 tysiąca w 2023 r. łączna liczba podmiotów publicznych i prywatnych w sekcji M wynosiła od 5 do 92. W gminie Darłowo ich liczba wyniosła 24.

Zachodzące zmiany w Polsce w obszarze ochrony środowiska nie są wystarczające, poziom degradacji środowiska naturalnego może stanowić poważne wyzwanie dla kraju w 2025 r. Niezrównoważone gospodarowanie surowcami i odpadami oraz zagrożenia dla różnorodności biologicznej należałoby rozpatrywać zarówno w skali makro i mikro⁶.

Gmina Darłowo posiada znaczący kapitał środowiskowy, w tym rozległe tereny leśne - zbliżone do średniej dla gmin w kraju czy wody płynące znacznie powyżej średniej w kraju - obszary chronione – w tym cztery Natura 2000 (Jezioro Kopań, Jezioro Bukowo, Dolina Wieprzy i Studnicy oraz Przybrzeżne wody Bałtyku) - oraz korzystne warunki do rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE), zwłaszcza energii wiatrowej.

Jednocześnie utrzymujące się dysproporcje w zakresie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i niski poziom gazyfikacji wskazują na potrzebę przyspieszenia zielonej transformacji, obejmującej m.in. adaptację do gospodarki cyrkularnej.

Polska znajduje się w strefie silnych oddziaływań geopolitycznych, wynikających m.in. z rosnącej roli

Megatrend: transformacja globalnego porządku

- Wzrost znaczenia Azji
- Kryzys demokracji
- Wzrost napięć międzynarodowych

Azji, erozji demokratycznych standardów oraz pogłębiających się napięć międzynarodowych. Szczególnie dobitnym wyrazem wpływu geopolityki na sytuację w Polsce jest wojna w Ukrainie.

Mimo uczestnictwa Polski w różnych organizacjach międzynarodowych i prób kolektywnego stawiania czoła wyzwaniom, transformacja globalnego ładu dokonuje się i dotyka wszystkie podmioty środowiska międzynarodowego. Determinuje to potrzebę wzmocnienia międzynarodowej pozycji Polski i jej zdolności oddziaływania na otoczenie i skutecznego realizowania swoich interesów narodowych⁷.

Te zagadnienia stają się coraz bardziej istotnym wyzwaniem na poziomie lokalnym. Z jednej strony w związku z możliwościami współpracy międzynarodowej i absorpcji funduszy zagranicznych tj. Unii Europejskiej, a z drugiej strony z uwagi np. na działania związane z obroną ludności.

Gmina Darłowo z uwagi na położenie charakteryzuje się istotnym potencjałem współpracy międzynarodowej w regionie Morza Bałtyckiego, którego lepsze wykorzystanie stabilizowałoby jej uwarunkowania rozwojowe. Gmina posiada znaczne dochody własne, co w pewnym stopniu

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

uniezależnia ją źródeł zewnętrznych, takich jak fundusze Unii Europejskiej czy Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Planowane w Polsce przekazanie znaczących środków samorządom na działania

Megatrend: Reorganizacja przestrzeni:

- Metropolizacja i urbanizacja, ale tylko dla wybranych
- Peryferyzacja przestrzeni (w tym kurczenie się miast)
- Zmiany w systemach transportowych

związane z obroną ludności także ukazuje obecność Gminy w megatrendzie.

Reorganizacja przestrzeni, obejmująca z jednej strony procesy metropolizacji, a z drugiej peryferyzacji i kurczenia się części miast, to megatrend w który Polska wyraźnie się wpisuje. Jednocześnie wyzwaniem staje się poszukiwanie nowych funkcji przestrzeni i na razie nie wiadomo w jakim stopniu wdrażana reforma planistyczna uwolni potencjał w tym zakresie⁸.

Gmina Darłowo wpisuje się w ten megatrend, gdyż otaczane przez nią miasto Darłowo i miasto powiatowe Sławno należą do ośrodków tracących swoje funkcje.

Mimo tego skutki marginalizacji mogą być ograniczane dzięki pozytywnemu oddziaływaniu tras DK6, linii kolejowej 202, realizowanej trasy S6, bliskości portu w Darłowie. Gmina wiejska wyróżnia się bardzo dobrą dostępnością komunikacyjną do miasta powiatowego, dobrą do ośrodków regionalnych tj. Koszalin czy Słupsk oraz umiarkowaną do metropolii tj. Gdańsk i Szczecin.

Atutem Gminy Darłowo jest całkowite pokrycie jej obszaru planami miejscowymi. Przygotowanie i przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026–2035 z modelem struktury funkcjonalno - przestrzennej oraz wytycznymi w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej ułatwi na sporządzenie planu ogólnego – będącego odpowiedzią na potrzeby zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym w warunkach wdrażania nowego systemu planowania przestrzennego w Polsce.

Podsumowując, Gmina Darłowo znajduje się w obszarze oddziaływania wszystkich sześciu globalnych megatrendów. Zakres i stopień adaptacji do nich jest zróżnicowany. Największymi wyzwaniami pozostają procesy transformacyjne związane z budowaniem odporności demograficznej, gospodarczej i instytucjonalnej, w tym zielonej i cyfrowej modernizacji.

⁸ Tamże.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ W GMINIE DARŁOWO

Uwarunkowania wynikające z położenia gminy oraz powiązań funkcjonalnych i komunikacyjnych

Gmina wiejska Darłowo, położona w województwie zachodniopomorskim, graniczy z Morzem Bałtyckim. Najbliższe większe miasta to Koszalin (40 km) i Słupsk (50 km), a metropolie to Gdańsk (180 km) i Szczecin (210 km).

Gmina ma silne powiązania funkcjonalne z miastem Darłowo, gdzie znajduje się Urząd Gminy. Szczególnie ważne powiązania funkcjonalne Gmina posiada z miastem powiatowym Sławno, które jest rdzeniem Obszaru Funkcjonalnego Sławna. Gmina Darłowo jest częścią Specjalnej Strefy Włączenia i znajduje się na terenie zagrożonym trwałą marginalizacją.

Przez gminę przebiegają ważne drogi krajowe i wojewódzkie oraz linie kolejowe, zapewniając dobre połączenia komunikacyjne. Główne drogi to krajowa nr 37 oraz wojewódzkie 203 i 205, które łączą gminę z portem morskim w Darłowie, Koszalinem, Ustką i Sławnem. Istotne są również drogi powiatowe, które zapewniają połączenia z sąsiednimi gminami. Gmina posiada połączenia kolejowe dzięki liniom nr 202 (Stargard-Gdańsk) i nr 418 (Darłowo-Sławno), z trzema stacjami: Sińczyca, Nowy Jarosław i Wiekowo.

Uwarunkowania przestrzenne i klimatyczno-środowiskowe

Gmina charakteryzuje się bogatymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi oraz rozwiniętą funkcją rolniczą. Krajobraz to otwarte równiny z widokami na wsie, elektrownie wiatrowe i liczne akweny wodne. Obszar ten obejmuje część Równiny Sławieńskiej, przeciętą dolinami rzek Wieprzy i Grabowej, z charakterystycznymi cechami ukształtowanymi w okresie lodowcowym.

Gmina posiada piękne plaże, parki i tereny leśne, idealne na spacer. Obecność szerokich plaż, jezior przymorskich i szlaków wodnych oraz nadmorski mikroklimat przyczyniły się do rozwoju funkcji rekreacyjno-leczniczych.

Gmina Darłowo obfituje w przyrodniczo cenne tereny, chronione na podstawie przepisów krajowych i międzynarodowych. Najważniejsze formy ochrony to rezerwat "Słowińskie Błota" oraz postulowany rezerwat "Las Iwiciński". Na terenie gminy znajdują się również obszary Natura 2000: Jezioro Kopań, Jezioro Bukowo, Dolina Wieprzy i Studnicy oraz Przybrzeżne wody Bałtyku.

Na terenie gminy dominują grunty orne (39% powierzchni), lasy (24%), wody płynące (10%) oraz łąki trwałe (10%). Lasy sosnowe przeważają wzdłuż wybrzeża, a bukowe i dębowe w południowej części gminy. W okolicach Słowina znajduje się rezerwat „Słowińskie Błota”.

Wody powierzchniowe zajmują 12% powierzchni gminy, należąc do zlewni Morza Bałtyckiego. Główne rzeki to Wieprza i Grabowa. Ponadto na terenie gminy znajdują się dwa duże jeziora: Kopań i Bukowo.

Gmina obfituje w zabytki archeologiczne i architektoniczne, świadczące o jej bogatej historii. W Bukowie Morskim odkryto osadę z epoki kamienia, a w Kopaniu i Porzeczu znajdują się stanowiska z okresu średniowiecza i epoki żelaza. Znajdują się tu liczne zabytki wpisane do rejestru, takie jak gotyckie kościoły w Barzowicach, Bukowie Morskim i Cisowie, a także parki dworskie, chałupy szachulcowe i cmentarze.

Ocena zmian w środowisku gminy wskazuje na kilka istotnych trendów. Negatywne zmiany obejmują presję urbanistyczną, erozję wybrzeża morskiego, eutrofizację zbiorników wodnych oraz ryzyko degradacji terenów rolniczych. Pozytywne zmiany to rozwój kompleksów leśnych, modernizacja infrastruktury wodnej i kanalizacyjnej, oraz stosowanie zrównoważonych rozwiązań w rolnictwie.

Analiza danych z rejestru pozwoleń na budowę wskazuje na intensywny ruch inwestycyjny, szczególnie w nadmorskich miejscowościach takich jak Dąbki, Bobolin, Wicie i Kopań. Skuteczne zarządzanie przestrzenią jest kluczowe dla zrównoważonego rozwoju gminy, zapewnienia odpowiedniej infrastruktury oraz ochrony walorów krajobrazowych i środowiskowych. Gmina Darłowo jest w całości objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W gminie występują dysproporcje w dostępie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W 2023 r. 96,92% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej, ale tylko 37,68% z kanalizacyjnej. Jednocześnie 38% mieszkańców ma dostęp do sieci gazowej. Wskaźniki te uległy poprawie w stosunku do 2018 r. (odpowiednio wynosiły wówczas 95,98%, 29,57% i 31,4%), co pokazuje na poprawę infrastruktury technicznej w gminie.

Wskaźniki masy wytwarzanych odpadów komunalnych na mieszkańca w gminie są wyższe, niż inne części województwa, co wynika z dużej liczby turystów. W roku 2023 wyniosły one 502 kg na osobę, w porównaniu do średniej w województwie zachodniopomorskim na poziomie 401 kg. Wymaga to efektywnego zarządzania gospodarką odpadami, aby utrzymać czystość i porządek.

Ogólny stan środowiska jest dobry, ale wymaga dalszych działań na rzecz ochrony powietrza, wód i cennych ekosystemów. Zachowanie walorów krajobrazowych i bioróżnorodności jest kluczowe dla atrakcyjności turystycznej gminy.

Uwarunkowania gospodarcze

Gmina Darłowo należy do grupy samorządów o rozwiniętych funkcjach pozarolniczych, w których turystyka i rekreacja odgrywają kluczową rolę, zwłaszcza w pasie nadmorskim z dostępem do Bałtyku oraz w miejscowościach takich jak Dąbki, posiadających status uzdrowiska.

Gospodarka gminy Darłowo opiera się przede wszystkim na turystyce, stanowiącej jej wiodącą funkcję, zgodnie z klasyfikacją P. Śleszyńskiego i T. Komornickiego. W gminnej ewidencji obiektów noclegowych w 2023 r. znajdowało się łącznie 507 obiektów.

Gmina oferuje wiele atrakcji turystycznych, takich jak Centrum Sportów Wodnych w Dąbkach, malownicze miejscowości Wicie i Kopań, oraz historyczna Wioska Cysterska w Bukowie Morskim. Park Rozrywki Leonardia i Stajnia LuSpinka w Krupach zapewniają rozrywkę dla rodzin.

Wyróżnikiem turystycznym gminy jest funkcjonowanie uzdrowiska Dąbki, które jest podstawą całorocznej działalności turystycznej opartej o obiekty sanatoryjne (turystyka uzdrowiskowa). Na

obszarze uzdrowiska działa pięć obiektów sanatoryjnych (Argentyt, Polonez, Dukat Medical SPA, Susmed, Centrum Medyczne HCP), które zapewnia całoroczne pobyty rehabilitacyjne oraz szeroką ofertę zabiegów leczniczych dla różnych grup wiekowych.

Gmina zmagą się jednocześnie z wyzwaniami wynikającymi z presji turystycznej, takimi jak wzrost ilości odpadów, degradacja krajobrazu a także erozja wybrzeża. Konieczne są działania w rozwój transportu publicznego, poprawę polityki komunikacyjnej w tym parkingowej oraz ochrona wybrzeża.

Sektor turystyczny charakteryzuje się jednak dużą sezonowością, co powoduje niestabilność rynku pracy i przychodów, a także nadmierne obciążenie infrastruktury w okresach szczytowego ruchu turystycznego.

Uzupełniającą funkcją gospodarczą pozostaje rolnictwo, szczególnie w południowej części gminy. Gospodarstwa mają tam zazwyczaj charakter rodzinny i średnią powierzchnię 10–15 ha. Prowadzi się uprawy zbóż i ziemniaków oraz hodowlę bydła mlecznego i trzody chlewnej.

Przetwórstwo ryb i zakłady rybne w Gminie Darłowo stanowią ważne **uzupełnienie lokalnej gospodarki** – obok turystyki, handlu, budownictwa i rolnictwa. Mają znaczenie szczególnie jako **stabilny sektor zatrudnienia** i źródło eksportu, a także jako element tożsamości gospodarczej regionu.

Warunki glebowe i klimatyczne sprzyjają również rozwojowi upraw ekologicznych. Gleby w gminie są zróżnicowane, z dominacją klas IVa i V. W dolinach rzek Wieprzy i Grabowej występują mady i czarne ziemie, a wzdłuż wybrzeża piaszczyste gleby wydymowe.

Gospodarka lokalna gminy cechuje się dominacją mikroprzedsiębiorstw, z których większość działa w sektorze usług, głównie turystycznych. W 2023 roku w rejestrze REGON figurowało blisko 1000 podmiotów gospodarczych, z czego ponad 97% zatrudniało mniej niż 10 osób. Od 2018 r. liczba ta wzrosła o ponad 20% (dokładnie 20,65%).

Dynamiczny przyrost liczby podmiotów, pomimo pandemii COVID-19, potwierdza przedsiębiorczy charakter mieszkańców oraz odporność lokalnego rynku. Najwięcej firm działa w usługach (w tym turystycznych), budownictwie i handlu. W gminie brak jest dużych zakładów pracy – największe zatrudnienie zapewniają zakłady przetwórstwa rybnego i ośrodki uzdrowiskowe. Jedynie 3 podmioty zatrudniają powyżej 49 osób, brak podmiotu zatrudniającego powyżej 250 osób.

Rynek pracy gminy Darłowo cechuje się wysokim poziomem bezrobocia strukturalnego. W 2023 r. stopa bezrobocia w powiecie sławieńskim wyniosła 13,3% i była ponad dwukrotnie wyższa niż średnia krajowa. Szczególnie znaczący jest udział osób długotrwale bezrobotnych oraz starszych. Sytuacja ta jednak poprawia się powoli. W latach 2018-2023 r. bezrobocie zmalało w gminie o blisko 20%, z 344 osób bezrobotnych w 2018 r. do 277 osób bezrobotnych w 2023 r.

Jednak zmniejszająca się liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym dodatkowo osłabiają lokalną podaż pracy. W latach 2018-2023 liczba osób w wieku produkcyjnym w gminie zmalała niemal o 10% (dokładnie 9,91%).

Jednocześnie przeciętne dochody z pracy najemnej rosną, lecz dochody przedsiębiorców, zwłaszcza osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, nie powróciły do poziomu sprzed pandemii, co wpływa na ich rentowność oraz ogranicza wpływy do budżetu.

Gmina posiada znaczący udział odnawialnych źródeł energii w strukturze gospodarczej – funkcjonuje tu 118 turbin wiatrowych o łącznej mocy ponad 258 MW, a także duża liczba mikroinstalacji fotowoltaicznych. OZE stanowią istotne źródło dochodów gminy, zwłaszcza z podatków od nieruchomości, oraz tworzą miejsca pracy w obsłudze farm wiatrowych. Gmina Darłowo, dzięki swojemu położeniu i ukształtowaniu terenu, sprzyja lokalizacji farm elektrowni wiatrowych. Znajduje się w I strefie energetycznej, co czyni ją idealnym miejscem dla rozwoju energetyki wiatrowej. Gmina planuje produkcję energii ze źródeł odnawialnych, w tym wiatrowych, słonecznych i wodnych.

Pomimo pozytywnej sytuacji finansowej samorządu, lokalna gospodarka zmagą się z ograniczeniami rozwojowymi. Istotną barierą jest obecność strategicznego poligonu wojskowego w Żukowie Morskim, który ogranicza możliwość lokalizacji niektórych inwestycji, w tym morskich farm wiatrowych. Dodatkowe utrudnienia wynikają z przepisów ochrony przyrody oraz zagrożenia powodziowego w dolinach rzek i w strefie nadmorskiej, co wpływa na możliwość rozwoju zabudowy mieszkaniowej i turystycznej.

Finanse gminy i lokalna polityka inwestycyjna

Dochody podatkowe gminy w znacznej części pochodzą z podatku od nieruchomości – w 2023 roku stanowiły one blisko 70% wpływów podatkowych. Mimo spadku liczby podatników, m.in. w wyniku zmian demograficznych, budżet gminy pozostaje stabilny, z niewielkim zadłużeniem i wysoką nadwyżką operacyjną.

Samorząd prowadzi aktywną politykę inwestycyjną, finansowaną w dużym stopniu ze środków zewnętrznych – w latach 2018–2023 zrealizowano 24 projekty o łącznej wartości 37,6 mln zł. Największą część stanowiły inwestycje drogowe, ale także projekty z zakresu edukacji, rewitalizacji, ochrony środowiska i rozwoju infrastruktury turystycznej.

Pomimo intensywnej aktywności inwestycyjnej i korzystnych wskaźników finansowych, lokalna polityka gospodarcza wymaga dalszego rozwoju narzędzi wspierających przedsiębiorczość.

Brakuje systemowych form współpracy z przedsiębiorcami, dedykowanych programów wsparcia oraz mechanizmów monitorowania efektywności działań gospodarczych. Potencjał rozwojowy gminy wymaga dywersyfikacji gospodarki, wzmocnienia konkurencyjności lokalnych firm oraz poprawy sytuacji na rynku pracy. Szczęólnego znaczenia nabierają inwestycje sprzyjające całorocznemu wykorzystaniu walorów turystycznych i uzdrowiskowych oraz rozwoju sektora usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych.

Uwarunkowania społeczne

Gmina Darłowo charakteryzuje się systematycznym spadkiem liczby ludności, co jest efektem ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji. W latach 2014–2023 liczba mieszkańców zmniejszyła się o ponad 6%, co oznacza utratę około 560 osób. Prognoza do 2035 i 2060 r. przewiduje dalszy spadek liczby mieszkańców, do niespełna 6 000 osób w roku 2035 oraz do około 5 600 osób w roku 2060 (spadek odpowiednio o 8,33% dla lat 2023-2035 i aż o 26,4% dla lat 2023-2060). Zjawisko

to wpisuje się w szersze trendy demograficzne województwa zachodniopomorskiego i kraju, jednak jego skutki są szczególnie odczuwalne w gminach wiejskich.

Struktura wiekowa mieszkańców wskazuje na proces starzenia się społeczeństwa – rośnie udział osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego⁹ gminy wzrósł z 19,3% w 2018 r. do 24,8% w 2023 r. Wydłużająca się średnia długość życia, ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji zwiększają presję na lokalne systemy opieki zdrowotnej i społecznej.

Wskaźniki edukacyjne wskazują na dobrą dostępność placówek oświatowych na poziomie podstawowym. W gminie funkcjonuje sześć szkół podstawowych, a liczba uczniów w ostatnich latach utrzymuje się na stabilnym poziomie. Mimo pozytywnych tendencji w zakresie wyposażenia szkół i kadry nauczycielskiej, zauważalne są wyzwania związane z dostępem do edukacji przedszkolnej, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach.

Uczniowie z gminy Darłowo osiągają wyniki zbliżone do średnich krajowych, jednak zmniejszającą się liczba dzieci w wieku szkolnym stawia przed samorządem wyzwania dotyczące racjonalizacji sieci szkół i zapewnienia odpowiedniej jakości nauczania.

Dostępność usług zdrowotnych jest ograniczona. Brakuje specjalistycznej opieki medycznej na terenie Gminy. Mieszkańcy zmuszeni są korzystać z usług placówek zlokalizowanych w Darłowie, Sławnie lub Koszalinie. Wysoki odsetek osób starszych oraz rosnące potrzeby zdrowotne zwiększają znaczenie rozwoju usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych. Gmina wspiera działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej oraz realizuje programy szczepień i edukacji zdrowotnej, jednak ograniczenia kadrowe i finansowe utrudniają rozszerzenie oferty usług medycznych.

Sfera pomocy społecznej i wsparcia rodzin znajduje się w centrum działań samorządu. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych, dodatków mieszkaniowych oraz programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ostatnich latach zmalała liczba osób korzystających z pomocy społecznej, co jest pochodną sytuacji na lokalnym rynku pracy oraz zjawisk demograficznych i zmian polityki prorodzinnej. Zasięg ubóstwa głębokiego zmniejszył się z 5,2% w 2018 r. do 1,5% w 2023 r. Wzrosła liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego w gminie (z 532 miejsc w 2018 r. do 604 miejsc w 2023 r.). Jednak w tym samym czasie wzrosła liczba osób, którym przyznano dodatki mieszkaniowe (z 66 osób w 2018 r. do 80 osób w 2023 r.)

Jednak z uwagi na starzenie się społeczeństwa opieka społeczna w najbliższych latach stanowić będzie dla gminy poważne wyzwanie. W szczególnej sytuacji znajdują się osoby starsze, samotne oraz rodziny niepełne. Gmina aktywnie współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz realizuje projekty aktywizujące osoby wykluczone społecznie, jednak potrzeby w tym zakresie są nadal znaczące.

Życie kulturalne i aktywne formy spędzania czasu wolnego Gminy bazują głównie na działalności świetlic wiejskich oraz organizacji społecznych. Funkcjonuje też biblioteka publiczna, która posiada

⁹ Stosunek liczby dzieci (0-14 lat) i osób w starszym wieku (65 i więcej lat) do liczby osób w wieku 15-64 lata.

siedzibę w Domasławicach oraz 4 oddziały na terenie gminy. Ważnym ośrodkiem aktywności sportowej i rekreacyjnej jest Centrum Sportów Wodnych w Dąbkach.

W sferze sportu dominują działania o charakterze amatorskim i rekreacyjnym, prowadzone przez lokalne kluby sportowe i szkoły. Wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców znajduje odzwierciedlenie w liczbie 38 organizacji pozarządowych zarejestrowanych na terenie gminy, których działalność wzmacnia więzi lokalne i uzupełnia ofertę samorządową. Działa tu łącznie ponad 50 fundacji i stowarzyszeń.

Mimo ograniczonych zasobów finansowych i kadrowych, mieszkańcy mają dostęp do wydarzeń kulturalnych, zajęć edukacyjnych i rekreacyjnych. Samorząd wspiera lokalne inicjatywy i działania integrujące społeczność, co jest szczególnie istotne w kontekście rozproszonej struktury osadniczej gminy.

3. ANALIZA SWOT

Strategiczna ocena uwarunkowań rozwoju Gminy Darłowo, przeprowadzona w oparciu o analizę SWOT, ukazuje kompleksowy obraz jej potencjału, ograniczeń oraz zewnętrznych szans i zagrożeń, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i w kontekście megatrendów o zasięgu krajowym, europejskim i globalnym. Dostarcza ona podstaw do sformułowania celów strategicznych i kierunków działań odpowiadających na wyzwania globalne, krajowe i lokalne, z uwzględnieniem specyfiki terytorialnej i społeczno-gospodarczej gminy wiejskiej. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki analizy SWOT, uwzględniające aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe.

Tabela 1: Analiza SWOT dla Gminy Darłowo

Silne strony	Słabe strony
Rozwinięta infrastruktura turystyczna, szczególnie w pasie nadmorskim Wysoki poziom skanalizowania części nadmorskiej gminy Dobra jakość środowiska naturalnego Atrakcyjność krajobrazowa obszaru Wysoka jakość przestrzeni publicznej Zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego Rozwijający się kapitał społeczny Niski poziom przestępczości Konsekwentna polityka samorządu w zakresie sportu i kultury Funkcjonowanie uzdrowiska w Dąbkach Potencjał rozwoju OZE Wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców	Wysoki udział osób starszych w strukturze demograficznej oraz depopulacja Niski poziom usług opieki zdrowotnej i opiekuńczej na obszarze Gminy Ograniczona oferta kulturalna i usługowa Słaba dostępność komunikacyjna gminy Niewystarczająca jakość transportu publicznego oraz lokalnej infrastruktury drogowej Wysokie ceny i mała dostępność ofert mieszkań Sezonowość i mała różnorodności oferty turystycznej, duża zależność lokalnej gospodarki od turystyki; Mała dywersyfikacja źródeł dochodów Gminy Słabość lokalnego rynku pracy i brak większych przedsiębiorstw Niedostateczna współpraca samorządu gminnego z sektorem gospodarczym Niski poziom innowacyjności i inwestycji Konflikty przestrzenne i presja urbanistyczna, szczególnie w pasie nadmorskim

Szanse	Zagrożenia
Rozwój usług dla seniorów, turystyki zdrowotnej oraz integracji społecznej jako odpowiedzi na starzejącą się populację i depopulację Możliwość wykorzystania nowoczesnych technologii do poprawy jakości życia i zarządzania gminą Wsparcie publiczne rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw Rozwój pracy zdalnej i oferty tzw. „workation” Rozwój zielonej energetyki jako sposób na wzmocnienie lokalnej gospodarki i niezależności energetycznej Możliwość udziału w projektach energetycznych o znaczeniu regionalnym Rozwój ekoturystyki i wypoczynku w regionach chłodniejszych (tzw. „coolcation”) Wykorzystanie geopolitycznego położenia gminy i uczestnictwo w projektach międzynarodowych	Dalsza utrata potencjału demograficznego, przeciążenie lokalnego systemu gospodarczego i opieki z uwagi na rosnący udział starzejącej się społeczności lokalnej Utrata atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej w wyniku braku długofalowej polityki przestrzennej i rozwojowej Peryferyzacja obszaru i dalsza redukcja znaczenia i atrakcyjności transportu publicznego Ograniczenie dochodów lokalnej gospodarki z uwagi na automatyzację pracy i zmieniający się model konsumpcji turystyki Negatywne skutki zmian klimatycznych dla bezpieczeństwa mieszkańców, infrastruktury i atrakcyjności turystycznej (np. wzrost poziomu morza, powodzie, ekstremalne zjawiska pogodowe czy zakwity sinic) Degradacja środowiska naturalnego i krajobrazu w wyniku niekontrolowanej antropopresji Wzrost napięć międzynarodowych wpływający na lokalne bezpieczeństwo i gospodarkę

Źródło: opracowanie własne

4. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

WIZJA GMINY DARŁOWO W PERSPEKTYWIE 2035 R.

Wizja rozwoju gminy to obraz tego, jak chce ona wyglądać w przyszłości. Założenia wizji dla gminy Darłowo w perspektywie 2035 r. zostały opracowane w ramach warsztatów strategicznych z udziałem mieszkańców gminy. Wizja uwzględnia także wnioski z przeprowadzonej diagnozy sytuacji wyjściowej, wyniki badań opinii mieszkańców i lokalnych Liderów.

WIZJA GMINY DARŁOWO W PERSPEKTYWIE 2035 r.

Gmina Darłowo jest nadmorską przestrzenią, dynamicznie rozwijającą się w zrównoważony sposób, przyjazną społeczności lokalnej, turystom i inwestorom dzięki sile i spójności kapitału społecznego, otwartości i innowacyjnym rozwiązaniom, dbałości o czystość i bioróżnorodność środowiska naturalnego oraz dziedzictwo kulturowe.

MISJA GMINY DARŁOWO

Misja definiuje ogólny kierunek rozwoju gminy i jej specyfikę, odróżniając ją od innych jednostek samorządu terytorialnego. Opisuje sposób, w jaki lokalny samorząd i społeczność dąży do realizacji określonej w strategii wizji rozwojowej obszaru.

MISJA GMINY DARŁOWO

Wspólnie budujemy przyszłość Gminy Darłowo – dzięki współpracy mieszkańców, przedsiębiorców i samorządu tworzymy atrakcyjne warunki do życia, pracy i spędzania wolnego czasu dla aktualnych i przyszłych pokoleń.

CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Strategia wskazuje 3 cele strategiczne. Pierwszy cel dotyczy szeroko rozumianych aspektów społecznych, drugi – poprawy warunków rozwoju przedsiębiorczości w gminie, zaś trzeci kwestii dotyczących zrównoważonego gospodarowania zasobami gminy, przestrzenią i środowiskiem, rozwoju infrastruktury, poprawy dostępności obszaru oraz kwestii klimatycznych. W ramach każdego z celów strategicznych zidentyfikowano od trzech do pięciu kierunków działań strategicznych, które wskazują, jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny być podejmowane, aby zrealizować dany cel strategiczny, pozwalając zbliżyć się do wizji gminy Darłowo w perspektywie 2035 roku.

Tabela 2: Cele strategiczne i kierunki działań

Cel strategiczny 1	Wysoka jakość życia coraz bardziej aktywnej i zintegrowanej wspólnoty wielu pokoleń, otwartej na nowych mieszkańców	
	Kierunek 1.1.	Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opieki społecznej i wsparcia prorodzinnego
	Kierunek 1.2.	Rozwój lokalnej oferty edukacyjnej i jej dostosowywanie do zmieniających się potrzeb społecznych, demograficznych, ekonomicznych
	Kierunek 1.3.	Wzmocnienie aktywności i integracji społecznej poprzez rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, edukacji dorosłych i międzypokoleniowej oraz działania rewitalizacyjne
	Kierunek 1.4.	Rozwój polityki mieszkaniowej
	Kierunek 1.5.	SMART Gmina - Poprawa infrastruktury i efektywności zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym
Cel strategiczny 2	Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka lokalna	
	Kierunek 2.1.	Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i dywersyfikacja gospodarki lokalnej
	Kierunek 2.2.	Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki z atrakcyjną, wysokiej jakości ofertą całoroczną
	Kierunek 2.3.	Zwiększenie autonomii energetycznej gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Cel strategiczny 3	Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej	
	Kierunek 3.1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności
	Kierunek 3.2.	Poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznej odpowiadającej zróżnicowanym potrzebom społecznym, gospodarczym i klimatyczno-środowiskowym Gminy
	Kierunek 3.3.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczych oraz łagodzenia skutków zmian klimatu

Źródło: opracowanie własne

Istotą pierwszego celu: **Wysoka jakość życia coraz bardziej aktywnej i zintegrowanej wspólnoty wielu pokoleń, otwartej na nowych mieszkańców** jest wykreowanie warunków do zrównoważonego rozwoju zapewniających wysoką jakość życia, podniesienie dostępności i jakości

usług publicznych oraz atrakcyjności osiedleńczej gminy Darłowo poprzez następujące kierunkowe działania:

- **Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opieki społecznej i wsparcia prorodzinnego** - działania zmierzające do poprawy jakości i dostępności usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych poprzez rozwój infrastruktury, wsparcie mobilnych form opieki i wzmocnienie współpracy instytucjonalnej. Szczególny nacisk położony zostanie na rozszerzenie oferty dla osób starszych, chorych i wymagających specjalistycznego wsparcia, a także na lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów uzdrowiskowych dla mieszkańców gminy. Równolegle podejmowane będą inicjatywy mające na celu pozyskiwanie i utrzymanie wykwalifikowanej kadry oraz rozwój programów społecznych, dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców.
- **Rozwój lokalnej oferty edukacyjnej i jej dostosowywanie do zmieniających się potrzeb społecznych, demograficznych, ekonomicznych** - działania skoncentrowane na podnoszeniu jakości i dostępności usług edukacyjnych poprzez rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych i opiekuńczych, szczególnie z myślą o potrzebach rodzin i osób pracujących. Obejmować będą wprowadzanie elastycznych rozwiązań organizacyjnych, umożliwiających dostosowanie lokalnej infrastruktury edukacyjnej do zmieniającej się liczby dzieci i potrzeb demograficznych. Podejmowane inicjatywy sprzyjać będą lepszemu wykorzystaniu zasobów infrastrukturalnych i organizacyjnych lokalnego systemu oświaty oraz zapewnieniu mieszkańcom w różnych grupach wiekowych równego dostępu do edukacji i wsparcia rozwojowego.
- **Wzmocnienie aktywności i integracji społecznej poprzez rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, edukacji dorosłych i międzypokoleniowej oraz działania rewitalizacyjne** - działania skupiać się będą na wzmacnianiu lokalnych więzi społecznych oraz aktywizacji mieszkańców poprzez rozwój różnorodnej oferty sportowej, kulturalnej i edukacyjnej, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup wiekowych. Wspierane będą inicjatywy integracyjne i prospołeczne, które sprzyjają budowaniu wspólnoty i przeciwdziałaniu wykluczeniu, szczególnie realizowane przez lokalne organizacje pozarządowe. Istotnym elementem będzie również rozwój różnych form współpracy międzypokoleniowej oraz wykorzystanie dostępnej infrastruktury w celu tworzenia przestrzeni do wspólnego działania i rozwoju.
- **Rozwój polityki mieszkaniowej** - działania skupiać się będą na kreowaniu warunków umożliwiających poprawę dostępności mieszkań poprzez np. rozwijanie i zarządzanie zasobem mieszkaniowym Gminy, współpracę z TBS-ami i deweloperami, planowanie przestrzeni z uwzględnieniem funkcji mieszkaniowej i infrastruktury technicznej jej towarzyszącej, programy wsparcia mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych, programy rewitalizacji, promowanie energooszczędnego budownictwa, przyjazną politykę czynszową, aktywizowanie rynku mieszkaniowego (np. poprzez sprzedaż działek pod budownictwo mieszkaniowe, udostępnianie gruntów pod inwestycje w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego).

- **SMART Gmina - Poprawa infrastruktury i efektywności zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym** - podejmowane działania koncentrować się będą na wdrażaniu nowoczesnych narzędzi cyfrowych, wspierających przejrzyste, efektywne i bardziej dostępne zarządzanie lokalne. Rozwój e-usług, otwartych danych i narzędzi do komunikacji z mieszkańcami sprzyjać będzie zwiększeniu partycypacji społecznej, poprawie jakości obsługi oraz wzmocnieniu instytucjonalnego potencjału gminy. Inwestycje w cyfrową infrastrukturę i integrację systemów umożliwią bardziej zintegrowane i elastyczne zarządzanie rozwojem.

Drugi cel strategiczny: **Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka lokalna** służy podniesieniu konkurencyjności gospodarki lokalnej i zwiększaniu zróżnicowania struktury działalności gospodarczej poprzez następujące kierunki działań:

- **Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i dywersyfikacja gospodarki lokalnej** - działania koncentrujące się na wzmacnianiu lokalnej aktywności gospodarczej poprzez tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju różnorodnych form przedsiębiorczości oraz wspieranie inicjatyw opartych na innowacjach i nowoczesnych technologiach. Rozwijane będą narzędzia wspomagające aktywizację zawodową mieszkańców, poprawę kompetencji oraz dostęp do cyfrowych usług i infrastruktury. Szczególny nacisk położony zostanie na budowanie przyjaznego otoczenia do inwestowania i rozwijania nowych biznesów, w szczególności poza sektorami sezonowymi, co sprzyjać będzie dywersyfikacji struktury lokalnej gospodarki i tworzeniu stałych, atrakcyjnych miejsc pracy¹⁰.
- **Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki z atrakcyjną, wysokiej jakości ofertą całoroczną** - działania służące rozwijaniu atrakcyjnej, całorocznej oferty turystycznej o wysokim standardzie, przy jednoczesnym zachowaniu ładu przestrzennego i poszanowaniu środowiska. Wsparcie obejmować będzie przedsięwzięcia infrastrukturalne oraz rozwój usług sprzyjających wypoczynkowi i rekreacji, aktywności na świeżym powietrzu. Inicjatywy kierowane będą przede wszystkim do lokalnej przedsiębiorczości i oparte będą na wykorzystaniu lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości rozwoju uzdrowiska w Dąbkach. Istotnym elementem działań będzie także współpraca promocyjna i integracja różnych podmiotów realizujących przedsięwzięcia na rzecz wzmocnienia wizerunku i rozpoznawalności obszaru.
- **Zwiększenie autonomii energetycznej gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii** - działania ukierunkowane na uzyskanie większej niezależności energetycznej gminy i racjonalne wykorzystanie potencjału lokalnych źródeł energii odnawialnej. Będzie to realizowane poprzez rozwój rozproszonej sieci lokalnych źródeł wytwarzania i

¹⁰ Wśród istotnych dla poprawy konkurencyjności i dywersyfikacji lokalnej gospodarki uznano m.in. podmioty należące do sekcji/działów PKD 2025: działalność profesjonalna (sekcja N, działy: 70, 73, 74); opieka zdrowotna i pomoc społeczna (sekcja R, działy: 86, 87, 88), energetyka (sekcja D, dział: 35); rolnictwo, leśnictwo, rybactwo (sekcja A, działy: 01, 02); przetwórstwo przemysłowe (sekcja C, działy: 10, 11); gospodarka odpadami (sekcja E, działy: 38, 39); zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (sekcja I, działy: 55, 56); działalność związana informatyką, przetwarzaniem danych, zarządzaniem stronami internetowymi i inną działalnością usługową w zakresie informacji (sekcja K, działy: 62, 63); działalność związana z kulturą, sportem i rekreacją (sekcja S, działy: 91, 92); działalność turystyczna i organizatorzy wycieczek (sekcja O, dział: 79).

magazynowania energii (OZE) oraz systemu zarządzania energią, jak też racjonalizacji jej zużycia poprzez modernizację obiektów użyteczności publicznej oraz podmioty prywatne.

Trzeci cel strategiczny: ***Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej*** – skupia się na poprawie dostępności komunikacyjnej, przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu oraz zwiększeniu bezpieczeństwa mieszkańców i lepszym dostosowaniu do zmian klimatu oraz wzroście atrakcyjności przestrzeni publicznej poprzez następujące działania kierunkowe:

- **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności** - działania będą oddziaływały na poprawę dostępności komunikacyjnej gminy poprzez rozwój i modernizację infrastruktury drogowej, pieszej i rowerowej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa i zrównoważonej mobilności. Wspierane będą rozwiązania, sprzyjające integracji transportu publicznego oraz promujące korzystanie z ekologicznych środków transportu. Podejmowane inicjatywy przyczynią się do zwiększenia komfortu i efektywności przemieszczania się na terenie gminy.
- **Poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznej odpowiadającej zróżnicowanym potrzebom społecznym, gospodarczym i klimatyczno-środowiskowym Gminy** - działania zmierzające będą do kształtowania spójnej, estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej, odpowiadającej na potrzeby mieszkańców, turystów oraz pozwalającej na właściwą ochronę lokalnego środowiska przyrodniczego. Szczególny nacisk położony będzie na poprawę ładu przestrzennego, dostępności i jakości infrastruktury w miejscowościach o charakterze wypoczynkowym oraz na ochronę walorów przyrodniczych poprzez odpowiednie zagospodarowanie i ochronę terenów o zwiększonej antropopresji. Inicjatywy te wspierać będą zrównoważone użytkowanie przestrzeni, podnosząc jej atrakcyjność oraz sprzyjając integracji społecznej i łagodzeniu presji turystycznej.
- **Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczych oraz łagodzenia skutków zmian klimatu** - działania koncentrować się będą na modernizacji infrastruktury technicznej w sposób uwzględniający ochronę środowiska oraz potrzebę adaptacji do zmieniających się warunków klimatycznych. Rozwijane będą rozwiązania sprzyjające zrównoważonemu gospodarowaniu zasobami wodnymi, ograniczaniu emisji i poprawiające możliwości ochrony terenów wrażliwych przyrodniczo. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi oraz inwestycje w infrastrukturę odporną na zagrożenia środowiskowe wspierać będzie długofalowe bezpieczeństwo i zrównoważony rozwój gminy.

Spójność strategii rozwoju Gminy ze strategiami wyższego rzędu

Cele strategiczne Gminy Darłowo wspierają realizację celów zdefiniowanych w dokumentach wyższego rzędu dzięki bardzo dużej kompatybilności z nimi, a także elementom komplementarnym.

Krajowe dokumenty strategiczne:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Regionalne dokumenty strategiczne:

- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030 (SRWZ 2030)

Ponadlokalne dokumenty o zasięgu powiatowym:

- Strategia Rozwoju Powiatu Sławieńskiego na lata 2024-2030 (SRPW 230)
- Strategia Zintegrowane Inwestycje Terytorialne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennym Partnerstwo Obszar Funkcjonalny Sławna (ZIT OF Sławna)

Wykazana spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz ponadlokalnym sprzyja efektywności osiągania tych celów na różnych poziomach oraz tworzy podstawę współpracy terytorialnej oraz skutecznego absorpcji środków zewnętrznych.

Tabela 3: Matryca integracji celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030

Strategia Rozwoju Gminy Darłowo 2026-2035		KSRR 2030	SRWZ 2030
	I Cel: Wysoka jakość życia coraz bardziej aktywnej i zintegrowanej wspólnoty wielu pokoleń, otwartej na nowych mieszkańców	I Cel: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym II Cel szczegółowy: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych III Cel: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	I Cel: Otwarta społeczność III Cel: Sprawny samorząd
	II Cel: Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka lokalna	I Cel: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym II Cel szczegółowy: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych III Cel: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	II Cel: Dynamiczna gospodarka III Cel: Sprawny samorząd IV Cel: Partnerski region

✓	III Cel: Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej	I Cel szczegółowy: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym III Cel: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	I Cel: Otwarta społeczność II Cel: Dynamiczna gospodarka III Cel: Sprawny samorząd IV Cel: Partnerski region
---	---	--	---

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4: Matryca integracji celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 ze Strategią Rozwoju Powiatu Sławieńskiego na lata 2024-2030 oraz Strategią Zintegrowane Inwestycje Terytorialne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennym Partnerstwo Obszar Funkcjonalny Sławna

Strategia Rozwoju Gminy Darłowo 2026-2035		SRPW 230	ZIT OF Sławna
✓	I Cel: Wysoka jakość życia coraz bardziej aktywnej i zintegrowanej wspólnoty wielu pokoleń, otwartej na nowych mieszkańców	I Cel: Wzmocnienie roli młodzieży i szkół średnich w rozwoju powiatu sławieńskiego II Cel: Powiat sławieński tworzy innowacje i inspiruje III Cel: Powiat w ruchu - odpowiedź na sedentaryzm i jego skutki	I Cel: Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia
✓	II Cel: Konkurencyjna i zdwyersyfikowana gospodarka lokalna	I Cel: Wzmocnienie roli młodzieży i szkół średnich w rozwoju powiatu sławieńskiego II Cel: Powiat sławieński tworzy innowacje i inspiruje	III Cel: Konkurencyjna gospodarka - dobrze rozwijająca się różnorodna, konkurencyjna, perspektywiczna działalność gospodarcza, wykorzystująca w sposób zrównoważony lokalne zasoby przyrodnicze, kulturowe, ludzkie i infrastrukturalne IV Cel: Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - wspólnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych II Cel: Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na OZE
✓	III Cel: Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej	II Cel: Powiat sławieński tworzy innowacje i inspiruje	I Cel: Atrakcyjne miejsce do życia blisko natury - zintegrowana społeczność żyjąca w estetycznej i w zrównoważony sposób zagospodarowanej przestrzeni publicznej, z dostępnymi usługami poprawiającymi jakość życia II Cel: Zielona transformacja – czyste środowisko, dostępność transportowa i bezpieczeństwo energetyczne oparte na OZE IV Cel: Zrównoważona i jakościowo atrakcyjna turystyka oparta na poszanowaniu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego - wspólnie zdefiniowany obszar funkcjonalny na mapie turystycznej województwa zachodniopomorskiego z rozwiniętą infrastrukturą i produktami skierowanymi do turystów krajowych i zagranicznych

Źródło: opracowanie własne.

5. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Zakładanym efektem realizacji Strategii będzie poprawa sytuacji społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Darłowo. W Strategii przyjęto trzy cele strategiczne, w ramach których zidentyfikowano 11 rekomendowanych kierunków działań rozwojowych.

Do weryfikacji stopnia osiągnięcia założonych celów strategicznych przyjęto zestaw wskaźników rezultatu pozwalających na pomiar efektów podjętych działań. Wskaźniki te określono kierując się koncepcją SMART¹¹, przyjmując 2025 r. jako rok bazowy¹². Są one jednym z fundamentalnych elementów procesu monitorowania i ewaluacji realizacji Strategii.

¹¹ Zasada SMART to rekomendowana przez instytucje UE koncepcja formułowania celów w dziedzinie planowania określona przez Georga T. Dorana z 1981 r., będąca zbiorem pięciu postulatów dotyczących cech, którymi powinien się charakteryzować poprawnie sformułowany cel. Jest to akronim pierwszych liter angielskich słów *Specific* (konkretny), *Measurable* (mierzalny), *Assignable* (przypisany do czegoś/kogoś), *Realistic* (realistyczny) oraz *Time-Related* (określony w czasie).

¹² Wynika to z dostępności niektórych danych, np. publikowanych przez GUS.

Tabela 5: Cele i kierunki strategiczne oraz wskaźniki produktu ich realizacji

Kierunek	Nazwa kierunku	Wskaźnik produktu i źródło weryfikacji wartości wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa w 2024 r.	Tendencja do 2030 r.	Tendencja do 2035 r.
CEL STRATEGICZNY 1. Wysoka jakość życia coraz bardziej aktywnej i zintegrowanej wspólnoty wielu pokoleń, otwartej na nowych mieszkańców							
Kierunek 1.1.	Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opieki społecznej i wsparcia prorodzinnego, w tym rozwój uzdrowiska Dąbki	• Liczba podmiotów aktywnie świadczących usługi zdrowotne i rehabilitacyjne i opiekuńcze	szt.	GUS	34	↑	↑
		• Liczba programów z zakresu profilaktyki zdrowotnej, rehabilitacji, usług opiekuńczych	szt.	UG	2	↑	↑
		• Średnia liczba łóżek w uzdrowisku Dąbki	szt.	GUS	1728	↑	↑
Kierunek 1.2.	Rozwój lokalnej oferty edukacyjnej i jej dostosowywanie do zmieniających się potrzeb społecznych, demograficznych, ekonomicznych	• Liczba programów kształcenia placówkach edukacyjnych	szt.	UG	6	↑	↑
		• Liczba zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży uwzględniających kompetencje przyszłości	szt.	UG	37	↑	↑
Kierunek 1.3.	Wzmocnienie aktywności i integracji społecznej poprzez rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, edukacji dorosłych i międzypokoleniowej oraz działania rewitalizacyjne zwiększające atrakcyjność osiedleńczą Gminy	• Liczba obiektów infrastruktury społecznej, sportowej i rekreacyjnej działających w danym roku w gminie	szt.	UG	65	↑	↑
		• Liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych oraz edukacyjnych	szt.	UG	39	↑	↑
Kierunek 1.4.	Rozwój polityki mieszkaniowej	• Liczba mieszkań w zasobie komunalnym	szt.	UG	13	↑	↑
		• Zasoby mieszkaniowe na 1000 mieszkańców	szt.	GUS	361,0	↑	↑
		• Liczba pozwoleń na budowę obiektów mieszkalnych	szt.	UG	35	↑	↑
Kierunek 1.5.	SMART Gmina - Poprawa infrastruktury i efektywności zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym	• Liczba publicznych usług cyfrowych udostępnionych mieszkańcom i innym interesariuszom	szt.	UG	0	↑	↑
		• Liczba szkoleń dla pracowników z zakresu e-administracji	szt.	UG	1	↑	↑

CEL STRATEGICZNY 2. Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka lokalna							
Kierunek 2.1.	Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i dywersyfikacja gospodarki lokalnej	- Liczba wydarzeń wspierających rozwój przedsiębiorczości - Liczba form wsparcia dla nowozakładanych przedsiębiorstw	szt.	UG	1 ¹³	↑	↑
			szt.	UG	3	↑	↑
Kierunek 2.2.	Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki z atrakcyjną, wysokiej jakości ofertą całoroczną	- Liczba całorocznych obiektów noclegowych w ewidencji gminnej - Liczba obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej dostępnych cały rok - Liczba wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych zorganizowanych poza sezonem	szt.	UG	57	↑	↑
			szt.	UG	33	↑	↑
			szt.	UG	25	↑	↑
Kierunek 2.3.	Zwiększenie autonomii energetycznej gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii	- Łączna moc instalacji OZE w gminie - Łączna pojemność magazynów energii w gminie	MW	UG / ENERGA		↑	↑
			MWh	UG / ENERGA		↑	↑
CEL STRATEGICZNY 3. Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej							
Kierunek 3.1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności	- Drogi wybudowane i zmodernizowane przy udziale gminy - Drogi i trasy rowerowe wybudowane i zmodernizowane przy udziale gminy - Obiekty infrastruktury technicznej i rekreacyjnej przy trasach rowerowych	km	UG, Starostwo Powiatowe	33	↑	↑
			km	UG, Starostwo Powiatowe	15	↑	↑
			szt.	UG	5	↑	↑

¹³ Święto Ryby angażujące lokalnych przedsiębiorców z Dąbek i Ruska.

		wybudowane i zmodernizowane przy udziale gminy					
Kierunek 3.2.	Poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznej odpowiadającej zróżnicowanym potrzebom społecznym, gospodarczym i klimatyczno-środowiskowym Gminy	• Liczba zagospodarowanych parków i terenów zielonych dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami	szt.	UG	3	↑	↑
		• Liczba obiektów infrastruktury społecznej dostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami	szt.	UG	18	↑	↑
Kierunek 3.3.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczych oraz łagodzenia skutków zmian klimatu	• Długość sieci kanalizacyjnej w gminie	km	GUS ¹⁴	143,6	↑	↑
		• Długość sieci deszczowej w gminie	km	UG	13,0	↑	↑
		• Liczba nasadzeń	szt.	UG	358	↑	↑
		• Liczba punktów adresowych z dostępem do Internetu	szt.	UG	2277	↑	↑
		• Liczba zbiorników retencyjnych w gminie	szt.	UG	10	↑	↑

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6: Cele i kierunki strategiczne oraz wskaźniki rezultatu ich realizacji

Kierunek	Nazwa kierunku	Wskaźnik rezultatu i źródło weryfikacji wartości wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa w 2024 r.	Tendencja do 2030 r.	Tendencja do 2035 r.
CEL STRATEGICZNY 1. Zrównoważona i dostępna przestrzeń, otwarta na nowych mieszkańców i zapewniająca wysoką jakość życia wszystkich pokoleń							
Kierunek 1.1.	Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, opieki społecznej i wsparcia prorodzinnego	• Liczba osób uczestniczących w programach z zakresu profilaktyki zdrowotnej, rehabilitacji, usług opiekuńczych	szt.	UG	177	↑	↑

¹⁴ GUS (BDL), Gospodarka mieszkaniowa i komunalna, urządzenia sieciowe, kanalizacja.

		• Wpływy z opłaty uzdrowiskowej	zł	UG	2 844 390,50	↑	↑
Kierunek 1.2.	Rozwój lokalnej oferty edukacyjnej i jej dostosowywanie do zmieniających się potrzeb społecznych, demograficznych, ekonomicznych	• Liczba beneficjentów programów kształcenia w szkołach podstawowych	szt.	UG	175	↑	↑
		• Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach dodatkowych uwzględniających kompetencje przyszłości	szt.	UG	374	↑	↑
Kierunek 1.3.	Wzmocnienie aktywności i integracji społecznej poprzez rozwój infrastruktury i oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej, edukacji dorosłych i międzypokoleniowej oraz działania rewitalizacyjne	• Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej w danym roku w gminie	szt.	GUS	7543	↑	↑
		• Liczba osób biorących udział w wydarzeniach kulturalnych, sportowych lub edukacyjnych organizowanych w gminie w ciągu roku	szt.	UG	10 000	↑	↑
Kierunek 1.4.	Rozwój polityki mieszkaniowej	• Liczba adresów zameldowań	szt.	UG	3 294	↑	↑
Kierunek 1.5.	SMART Gmina - Poprawa infrastruktury i efektywności zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym	• Liczba spraw załatwionych w Urzędzie Gminy elektronicznie	szt.	UG	562	↑	↑
		• Liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenia z zakresu e-administracji	osoby	UG	0	↑	↑
CEL STRATEGICZNY 2. Konkurencyjna i zdywersyfikowana gospodarka lokalna							
Kierunek 2.1.	Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości i dywersyfikacja gospodarki lokalnej	• Liczba podmiotów wpisanych do rejestru na 1000 ludności	szt.	GUS	136	↑	↑
		• Liczba podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności	szt.	GUS	23,2	↑	↑
		• Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	szt.	GUS	83	↑	↑
Kierunek 2.2.	Wspieranie rozwoju zrównoważonej i odpowiedzialnej turystyki z atrakcyjną, wysokiej jakości ofertą całoroczną	• Liczba miejsc noclegowych w obiektach całorocznych	szt.	GUS / BDL	2 480	↑	↑
		• Udzielone noclegi turystom zagranicznym	szt.	GUS /BDL	33 464	↑	↑

Kierunek 2.3.	Zwiększenie autonomii energetycznej gminy oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii	• Odsetek rocznego zużycia energii w gminie pokrywanego z OZE • Odsetek rocznego zużycia energii w obiektach gminnych oraz jej jednostkach pokrywanego z OZE	%	UG / ENERGIA		↑	↑
			%	UG	11,10	↑	↑
CEL STRATEGICZNY 3. Przyjaźnie zorganizowana, zielona przestrzeń, bardziej odporna na zmiany klimatu, będąca dobrem wspólnym społeczności lokalnej							
Kierunek 3.1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej oraz wspieranie zrównoważonej mobilności	• Liczba całorocznych połączeń komunikacji publicznej obsługiwanych przez przewoźników w gminie	szt.	UG/Starostwo Powiatowe	11	↑	↑
Kierunek 3.2.	Poprawa atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznej odpowiadającej różnicowanym potrzebom społecznym, gospodarczym i klimatyczno-środowiskowym Gminy	• Odsetek obiektów oraz miejsc użyteczności publicznej pozbawionych barier architektonicznych w gminie	%	UG	30	↑	↑
Kierunek 3.3.	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczych oraz łagodzenia skutków zmian klimatu	• Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	osoby	UG	3 943	↑	↑
		• Udział punktów adresowych bez zasięgu Internetu	%	Ministerstwo Cyfryzacji ¹⁵	24,11%	↑	↑
		• Pojemność zbiorników retencyjnych	m ³	UG	8 272	↑	↑

Źródło: opracowanie własne

¹⁵ Raport „Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu”.

6. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII ROZWOJU GMINY DARŁOWO

6.1 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY DARŁOWO

6.1.1 Struktura sieci osadniczej

Gmina wiejska Darłowo znajduje się w województwie zachodniopomorskim, w północno-zachodniej części powiatu sławieńskiego. Graniczy z gminami Darłowo (miejską), Malechowo, Postomino i Sławno (powiat sławieński) oraz Sianów (powiat koszaliński). Od północnego zachodu gmina graniczy z Morzem Bałtyckim. Gmina należy do Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

Silną determinantą rozwoju gminy Darłowo jest lokalizacja w oddaleniu od ośrodków metropolitalnych i regionalnych, przy brzegu Bałtyku. Najbliższymi ośrodkami regionalnymi są Koszalin (40 km) i położony w województwie pomorskim Słupsk (50 km). Najbliższym ośrodkiem metropolitalnym jest Gdańsk (180 km) a także Szczecin (210 km).

Obszar gminy wiejskiej Darłowo otacza teren miasta Darłowo, przez co obszar gminy wiejskiej i miejskiej łączą liczne powiązanie funkcjonalne i przestrzenne. Szkoły średnie, placówki służby zdrowia czy urzędy znajdują się w mieście Darłowo, będącym odrębnym samorządem terytorialnym.

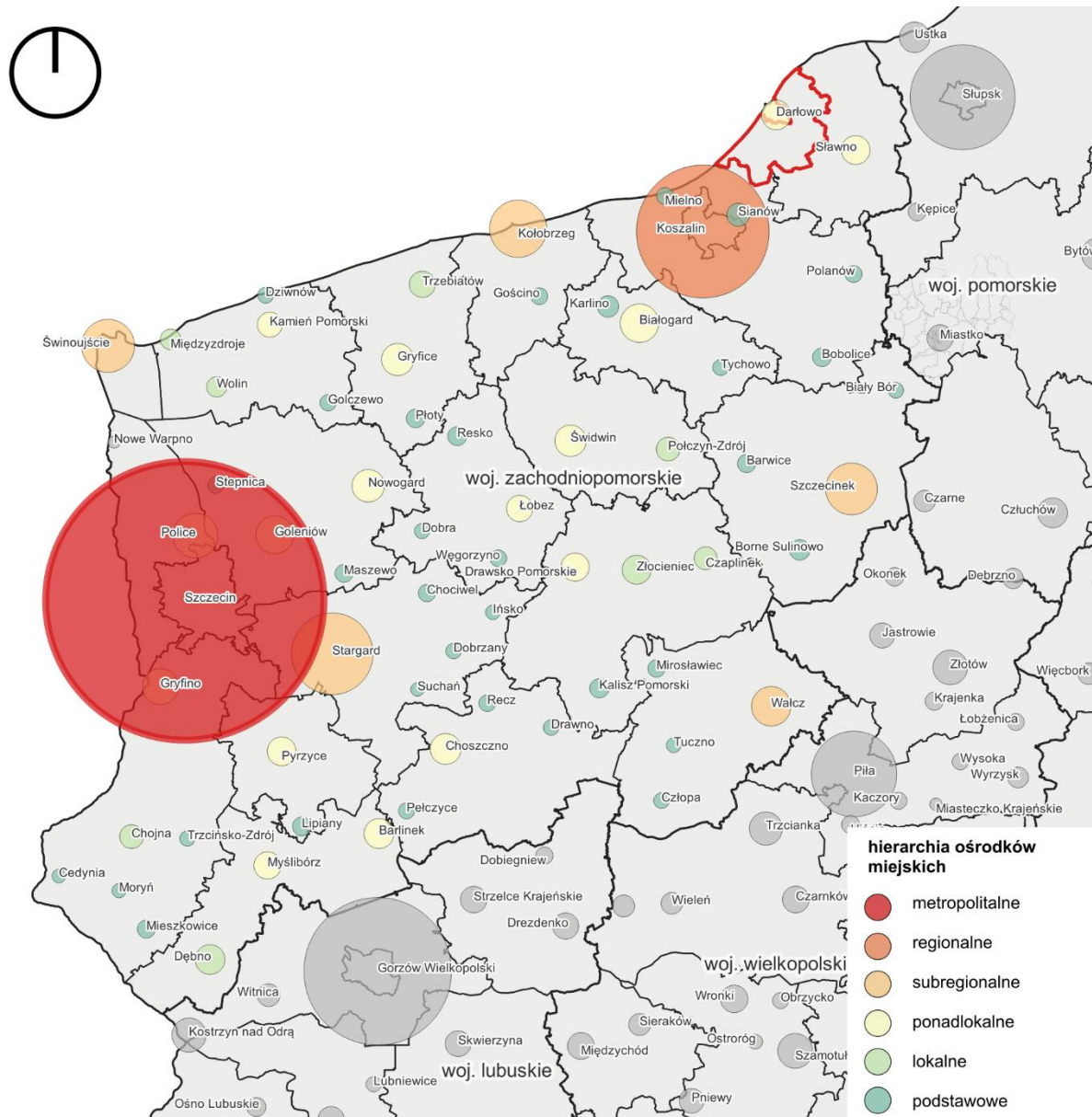
Miasto Sławno, oddalone o ok. 25 km, jest najbliższym ośrodkiem ponadlokalnym i jednocześnie siedzibą powiatu sławieńskiego, w skład którego wchodzi gmina wiejska Darłowo.

Gmina wiejska Darłowo składa się łącznie z 46 niewielkich miejscowości (mających status wsi oraz osad). Posiadają one raczej zwartą zabudowę i zlokalizowane są wzdłuż głównych dróg komunikacyjnych. W większości rozwinęły się na planie ulicówek i wielodrożnic. Miejscowości nadmorskie (np. Dąbki, Wicie) mają charakter typowo turystyczny. Przestrzenny rozkład miejscowości w gminie jest dość równomierny, a centralnie położone miasto Darłowo leży już poza obszarem gminy wiejskiej.

Obszar gminy podzielony jest na 31 sołectw: Barzowice, Bobolin, Boryszewo, Bukowo Morskie, Cisowo, Dąbki, Dobiesław, Domasławice, Drozdowo, Gleźnowo, Jeżyce, Jeżyczki, Kopań, Kopnica, Kowalewice, Krupy, Nowy Jarosław, Palczewice, Pęciszewko, Porzecze, Rusko, Sińczycza, Słowino, Stary Jarosław, Sulimice, Wicie, Wiekowice, Wiekowo, Zakrzewo, Zielnowo i Żukowo Morskie.

Wiodącą funkcją gospodarczą gminy wiejskiej Darłowo jest turystyka, szczególnie rozwinięta w pasie nadmorskim. Jest ona uzupełniana przez rolnictwo, produkcję (głównie spożywczą) i usługi. Specyficznym wyróżnikiem gminy jest funkcjonowanie uzdrowiska Dąbki.

Rysunek 4: Hierarchia miast w otoczeniu gminy Darłowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, oraz PZPWZ

6.1.2 System powiązań przyrodniczych i krajobraz kulturowy

Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

Gmina Darłowo, położona w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego, jest gminą nadmorską, znajdującą się na terenie mezoregionu Równiny Słupskiej. Obejmuje część Równiny Sławieńskiej, przeciętą dolinami rzek Wieprzy i Grabowej. Gmina charakteryzuje się wysokimi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi, z silnie rozwiniętą funkcją rolniczą i zwartymi obszarami leśnymi.

Krajobraz tego obszaru został ukształtowany w okresie lodowcowym i polodowcowym. Teren jest lekko falisty, z oderwanymi wzgórzami moreny czołowej w północnej części gminy, sięgającymi 72 m n.p.m. („Góra Barzowicka”). Wybrzeże Bałtyku jest płaskie i wyrównane, a prądy morskie powodują osadzanie się na wybrzeżu dużych mas piasku. Krajobraz urozmaicają dawne zatoki przymorskie – dziś odcięte od morza pasem piaszczystych mierzei rozległe jeziora przybrzeżne oraz wzgórza kemowe. Współczesną dominantą w przestrzeni gminy są elektrownie wiatrowe.

Szatę roślinną charakteryzują rozległe torfowiska łąkowe, bory bagienne i podmokłe olszyny z woskownicą europejską. W wielu miejscach występują wrzosowiska typu atlantyckiego. Wydmy szare porośnięte są borami sosnowymi, a na wysoczyznach występują lasy bukowe i bukowo-mieszane. W pradolinach przeważają lasy mieszane z dębem, sosną i grabem oraz lasy sosnowe.

Ochrona przyrody w gminie Darłowo

Najbardziej wartościowe obiekty i obszary w gminie Darłowo są chronione prawnie na podstawie przepisów dotyczących ochrony przyrody oraz innych regulacji związanych z ochroną środowiska. Ochrona ta wynika z konwencji międzynarodowych, dyrektyw Unii Europejskiej, a także polskich i międzynarodowych opracowań ekologicznych, takich jak Czerwone Listy (europejska i polska), programy ostoi przyrody, w tym ostoi ptaków, oraz programy ESOCh, ECONET i Natura 2000.

Sieć obszarów chronionych w gminie Darłowo obejmuje się jeden rezerwat przyrody oraz jeden postulowany rezerwat przyrody i liczne pomniki przyrody. Wyznaczono na jej terenie także cztery obszary NATURA 2000, jeden obszar chronionego krajobrazu, jeden użytek ekologiczny i dwa projektowane użytki ekologiczne.

Przez obszar gminy Darłowo przebiega **Główny korytarz migracji „Pobrzeże Słowińskie” (KPn-20A)**. Dolina Wieprzy pełni rolę krajowego korytarza ekologicznego w sieci ECONET-PL. Lokalne korytarze ekologiczne, tworzą zwarty system powiązany z istniejącymi obszarami lasów, zadrzewień oraz topografią terenu.

W pobliżu wsi Słowo znajduje się jeden rezerwat przyrody: „**Słowińskie Błota**”. Ma on powierzchnię ok. 145 ha i chroni najlepiej zachowane w Polsce torfowisko wysokie typu bałtyckiego, mając istotne znaczenie naukowe, dydaktyczne i krajobrazowe. Postulowane jest także utworzenie w gminie Darłowo rezerwatu przyrody „**Las Iwieciński**”.

Cztery obszary **NATURA 2000**, które są częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej, mającej na celu ochronę cennych i zagrożonych składników różnorodności biologicznej Europy w gminie Darłowo to:

- **Obszar Natura 2000 "Jezioro Kopań" (kod obszaru PLH320017)**

Ma on powierzchnię ok. 790 ha i chroni unikalny ekosystem przymorskiego jeziora Kopań, wraz z porośniętą nadmorskim borem i mieszanym lasem mierzeją z dobrze zachowanymi wydmami. Brzegi jeziora są trudno dostępne, porośnięte roślinnością helofitową, co sprzyja zachowaniu naturalnego charakteru tego miejsca. Obszar ten jest ostoją dla wielu gatunków ptaków i roślin. Jezioro Kopań jest również ważnym miejscem dla ptactwa wodnego, które znajduje tu dogodne warunki do lęgów i odpoczynku podczas migracji. Dzięki okresowym dopływom wody morskiej przez kanał łączący jezioro z Bałtykiem, woda w jeziorze jest lekko zasolona, co wpływa na unikalny ekosystem. Cały ten obszar znajduje się w gminie Darłowo.

- **Obszar Natura 2000 "Jezioro Bukowo" (kod obszaru PLH320041)**

Ma on powierzchnię 3263 hektarów. Obejmuje Jezioro Bukowo, które jest jednym z najlepiej zachowanych jezior przymorskich w Polsce, odcięte od morza przez mierzeję Bukowską. Jezioro zachowuje naturalny rytm połączenia z morzem. W okresie jesienno-wiosennym wody morskie wpływają do jeziora, a latem i zimą połączenie to jest zwykle zamknięte. Obszar ten charakteryzuje się różnorodnością ekosystemów, w tym borów nadmorskich, brzezin bagiennych oraz torfowisk wysokich typu bałtyckiego. Występują tu także unikalne gatunki roślin. Jezioro Bukowo jest również domem dla około 20 gatunków ryb, w tym unikatowej populacji płoci, która migruje między jeziorem a Bałtykiem. Obszar jest ostoją dla wielu gatunków ptaków, które znajdują tu dogodne warunki do lęgów i odpoczynku podczas migracji.

- **Obszar Natura 2000 "Dolina Wieprzy i Studnicy" (kod obszaru PLH220038)**

Obszar ten obejmuje powierzchnię 14 349 ha, z czego 1396 ha na terenie gminy Darłowo. Chroni doliny rzek Wieprzy i Studnicy, które stanowią ważne korytarze ekologiczne, umożliwiające migrację zwierząt i wymianę genetyczną między populacjami. Występują tu cenne siedliska przyrodnicze, jak łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe i wysokie, a także lasy łęgowe i grądowe. Obszar ten jest ostoją dla wielu gatunków chronionych, w tym ryb, a także płazów, gadów i ssaków.

- **Obszar Natura 2000 "Przybrzeżne wody Bałtyku" (kod PLB990002)**

Ma on powierzchnię około 54 627 ha i rozciąga się wzdłuż polskiego wybrzeża Bałtyku, obejmując zarówno wody morskie, jak i przybrzeżne tereny o dużym znaczeniu ekologicznym. Obszar ten jest szczególnie ważny dla ochrony ptaków wodnych i morskich, które znajdują tu dogodne warunki do żerowania, odpoczynku i lęgów. Przybrzeżne wody Bałtyku pełnią również funkcję korytarza migracyjnego dla wielu gatunków ptaków, co czyni ten obszar kluczowym dla zachowania bioróżnorodności w regionie. Oprócz ptaków, obszar ten chroni także unikalne siedliska morskie, takie jak podwodne łąki trawy morskiej, które są ważnym elementem ekosystemu Bałtyku.

Obszar Chronionego Krajobrazu "Koszaliński Pas Nadmorski" został utworzony w 1975 r. w celu zachowania unikatowych wartości przyrodniczych i krajobrazowych strefy przybrzeżnej. Obejmuje wąski pas nadmorskich borów, lasów mieszanych oraz jezior przymorskich, które tworzą różnorodne ekosystemy, charakteryzujące się niezwykle bogactwem fauny i flory. Teren ten jest ostoją dla licznych gatunków ptaków wodnych i błotnych. Dzięki różnorodności siedlisk naturalnych obszar ten pełni kluczową rolę jako miejsce lęgowe oraz przystanek podczas wędrówek ptaków. Ponadto występują tu rzadkie gatunki roślinności nadmorskiej, które są unikatowe dla tego regionu. Jeziora przymorskie, takie jak Bukowo i Kopań, dodatkowo wzbogacają bioróżnorodność regionu, stanowiąc dogodne warunki dla organizmów wodnych i ptaków. Obszar ten jest również atrakcyjny dla miłośników natury i obserwatorów ptaków, oferując malownicze krajobrazy i możliwość kontaktu z przyrodą.

Użytek ekologiczny „Bagno” o powierzchni ok. 0,27 ha został utworzony w 1996 roku w celu ochrony cennych terenów podmokłych. Stanowi on śródlądowe zagłębienie, okresowo wypełnione wodą, otoczone lasem bukowym, położone w obrębie Dobiesław, w pobliżu granicy z gminą Sianów.

Dwa projektowane użytki ekologiczne to:

- **Użytek ekologiczny „Jar koło Palczewic”** charakteryzuje się specyficznymi warunkami geologicznymi i hydrologicznymi, które sprzyjają występowaniu unikalnych ekosystemów. Można tu znaleźć naturalne zbiorniki wodne, śródlądowe oczka wodne, kępy drzew i krzewów, a także torfowiska i bagna.
- **Użytek ekologiczny „Wąwóz z olsem porzeczkowym”**, charakteryzujący się specyficznymi warunkami geologicznymi i hydrologicznymi, które sprzyjają występowaniu olsu porzeczkowego, czyli lasu bagiennego z dominacją olszy czarnej i porzeczki.

Na terenie gminy Darłowo znajduje się także wiele **starych drzew**, będących **pomnikami przyrody**.

W okolicach wsi Nowy Kraków można podziwiać dąb szypułkowy i buk zwyczajny, zrosnięte konarami, o imponujących obwodach wynoszących odpowiednio 450 i 220 cm, rosnące około 1 km na wschód od wsi. Na skraju lasu, około 0,5 km na północny wschód od Nowego Krakowa, rośnie cis pospolity o obwodzie 60 cm i wysokości 8 metrów. W obrębie leśnictwa Nowy Kraków znajdują się dwa buki zwyczajne o obwodach 440 i 460 cm oraz dwa dęby szypułkowe o obwodach 330 i 450 cm. W Kolonii Jeżyce, przy drodze, można zobaczyć dwa dęby szypułkowe o obwodach 460 i 550 cm. W miejscowości Kopań rośnie dąb szypułkowy o obwodzie 430 cm. Na starym cmentarzu ewangelickim w Domasławicach znajduje się grupa drzew składająca się z dwóch lip drobnolistnych o obwodach 388 i 340 cm, dębu szypułkowego o obwodzie 290 cm oraz dwóch świerków pospolitych o obwodach 190 i 240 cm. Podobny cmentarz w Krupach jest miejscem, gdzie rośnie grupa ośmiu lip drobnolistnych o obwodach od 250 do 312 cm. W Jeżycach, na miejscowym cmentarzu, znajduje się jesion wyniosły o obwodzie 278 cm. Przy kościele w Słowniu rośnie lipa drobnolistna o obwodzie 285 cm oraz aleja lipowa, na którą składa się 14 lip drobnolistnych o obwodach od 175 do 250 cm, a także dwie lipy o większych obwodach wynoszących 320 i 430 cm. Kościół w Starym Jarosławiu otacza grupa drzew, w tym sześć lip drobnolistnych o obwodach od 250 do 440 cm, kasztanowiec zwyczajny o obwodzie 302 cm oraz klon jawor o obwodzie 243 cm. Przy kościele w Barzowicach można zobaczyć grupę drzew, w skład której wchodzi dwa jesiony wyniosłe o obwodach 325 i 330 cm oraz dwie lipy drobnolistne o obwodach 340 i 545 cm. Natomiast kościół w Cisowie otacza zróżnicowana grupa drzew, na którą składają się cztery jesiony wyniosłe o obwodach 230–250 cm, dwa jesiony wyniosłe odmiany zwisającej o podobnych obwodach, trzy dęby szypułkowe o obwodach 230–250 cm, klon zwyczajny o obwodzie 320 cm, kasztanowiec zwyczajny o obwodzie 245 cm oraz lipa drobnolistna o obwodzie 230 cm.

Na uwagę zasługują także **głazy narzutowe** na terenie gminy Darłowo, przywleczone tu przez lądolód skandynawski w czasie ostatniego zlodowacenia. W zachodniej części jeziora Kopań zobaczyć można głaz z różowego granitu o obwodzie 6 m i wysokości nad wodą wynoszącej 1,2 m. Drugi taki głaz, o większym obwodzie 8 m i wysokości 1,4 m ponad wodą, znajduje się w korycie rzeki Wieprzy w pobliżu wsi Kowalewice.

Tabela 7: Odsetek terenów prawnie chronionych w 2023 r. (bez stref NATURA 2000)

	[%]
Polska	32,2
Województwo zachodniopomorskie	21,9
Powiat sławieński	15,0
Gmina Darłowo	24,4

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>

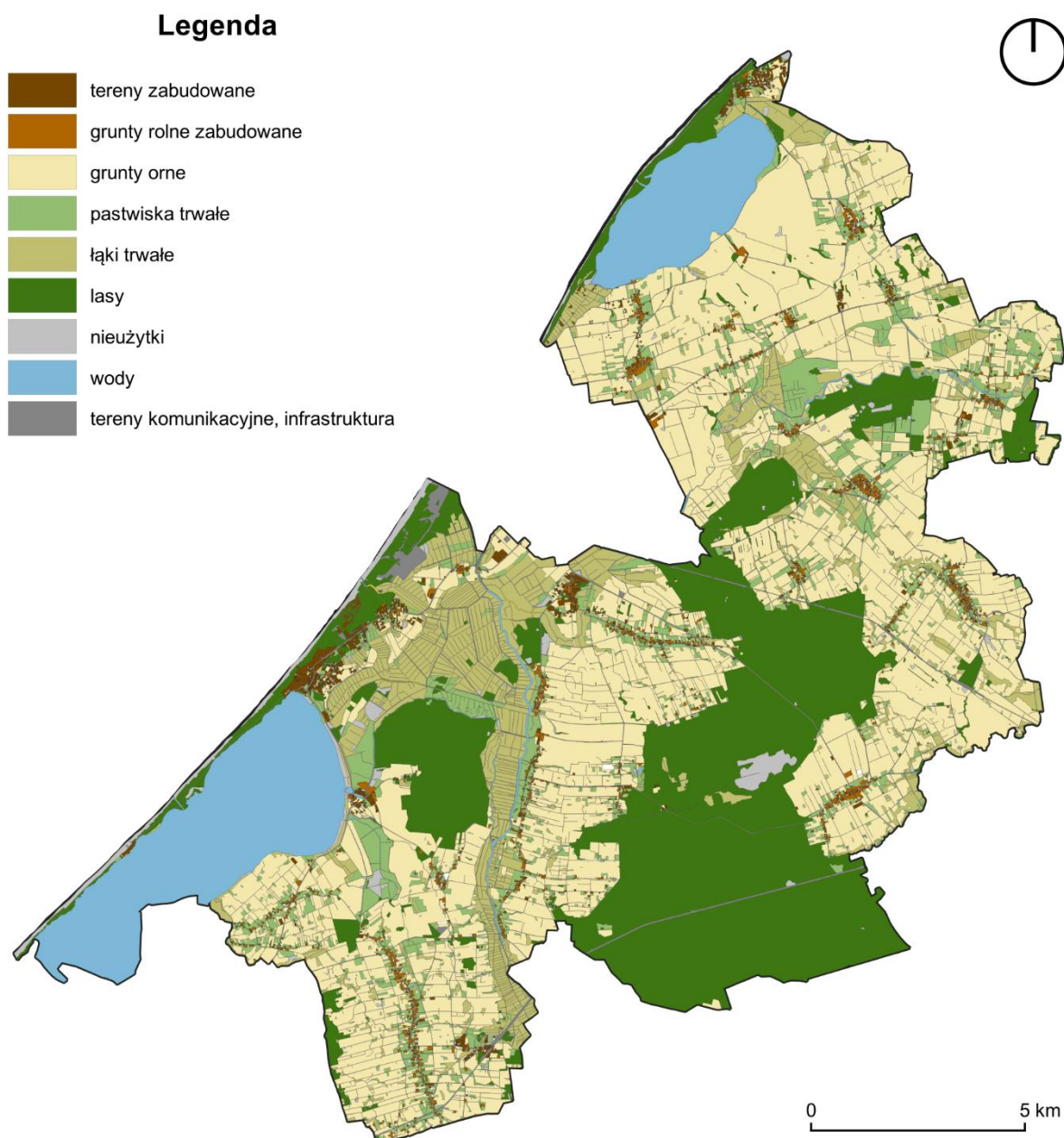
Struktura użytkowania gruntów

Na terenie gminy Darłowo dominującym typem użytkowania gruntów są grunty orne, które zajmują 10468,94 ha, co stanowi 39% powierzchni gminy. Drugim co do wielkości typem użytkowania są lasy, obejmujące 6418 ha, stanowiące 24% powierzchni. Wody płynące, zajmujące 2813 ha (10%), oraz łąki trwałe, które obejmują 2685 ha (10%), również mają znaczący udział w strukturze użytkowania gruntów.

Gleby, użytki rolne

Na terenie gminy Darłowo grunty są podzielone na różne klasy bonitacyjne, które określają ich jakość i przydatność rolniczą. Powierzchnia gruntów od klasy II do IIIb wynosi 3217 ha, co stanowi 20% całkowitej powierzchni gruntów rolnych w gminie. Najwięcej gruntów znajduje się w klasach IVa (3843 ha, 24%) i V (3379 ha, 21%). Gmina Darłowo ma wysokie wskaźniki rolniczej przestrzeni produkcyjnej, z dominującymi glebami brunatnymi i bielcowymi. Największą powierzchnię gruntów ornych zajmują gleby klasy IVa, a wśród łąk i pastwisk gleby klasy IV. Dominują kompleksy pszenne i pszenno-żytnie, szczególnie w południowo-wschodniej części gminy oraz na wschód od jeziora Kopań. Gleby chronione dla rolnictwa (klasy I–IVa) znajdują się głównie na północy, wschód od jeziora Kopań, oraz na południe do granic sołectw Zielnowo, Kowalewice i Kowalewiczki. Dolina rzeki Wieprzy to głównie mady i czarne ziemie, które występują także w dolinach rzecznych, głównie Grabowej, a także użytki zielone. Od strony Morza Bałtyckiego znajdują się piaszczyste gleby wydymowe. Znaczne kompleksy gleb bielcowych występują na południu i wschodzie gminy.

Rysunek 5: Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Darłowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie mapy ewidencyjnej gruntów gminy Darłowo.

Lasy

Lasy i grunty leśne na obszarze gminy Darłowo zajmują 6418 ha, co stanowi 24% powierzchni gminy. Własność Lasów Państwowych obejmuje 98,5% tych terenów, zarządzanych przez Nadleśnictwo Sławno oraz w południowej części gminy przez Nadleśnictwo Karnieszewice. Wskaźnik lesistości jest niższy od średniego wskaźnika dla województwa i Polski, ale typowy dla gmin położonych na dennomorenowych równinach nadmorskich.

W północnej i zachodniej części gminy lasy tworzą pas porastający wydmy nadmorskie oraz zagłębienia na ich zapleczu. Dominują tu ubogie siedliska boru świeżego oraz boru suchego z drzewostanami sosnowymi. Lasy w granicach pasa technicznego brzegu morskiego pełnią funkcję ochronną.

Lasy środkowej i południowej części gminy mają odmienny charakter. Są to lasy mieszane, z przewagą buków i dębów i sporym udziałem starodrzewów. Wyróżnia się tu cztery większe kompleksy leśne, z których największy rozciąga się na południowy wschód od Jeżyczek do granicy gminy, pokrywając cały obręb Nowy Kraków. Na uwagę zasługuje również zespół leśny na wschód od Bukowa Morskiego oraz lasy rozciągające się na wschód i południowy wschód od Domasławic. Kompleks leśny w północno-wschodniej części gminy, położony nad doliną Wieprzy, charakteryzuje się wysoką żyznością. Pozostałe kompleksy leśne są raczej niewielkie powierzchniowo i rozproszone.

Wody powierzchniowe i podziemne

Wody w gminie Darłowo zajmują 3287 ha, co stanowi 12% całkowitej powierzchni gminy. W całości jest to zlewnia Morza Bałtyckiego, którego wody morskie stanowią północną granicę gminy Darłowo. Większość powierzchni gminy to zlewnia rzeki Wieprzy i jej lewobrzeżnego dopływu, Grabowej, do których dopływają inne, mniejsze cieki. Drugą, znacznie mniejszą zlewnią jest zlewnia rzeczki Główniczki. Wododział pomiędzy tymi dwoma zlewniami wyznaczają wzniesienia wysoczyzny morenowej, przebiegającej na odcinku Darłowo miasto – Cisowo – Zakrzewo – Barzowice, osiągające wysokość 50–70 m, budowane przez gliny zwałowe.

Rzeka Wieprza wpada do Bałtyku w DarłóWKu, tj. poza granicami gminy Darłowo. Jej największym dopływem jest rzeka Grabowa. Liczne, mniejsze i większe cieki stanowią dopływy Wieprzy i Grabowej bądź uchodzą bezpośrednio do jezior Kopań i Bukowo. Wieprza i Grabowa płyną szerokimi, płaskimi, w większości zatorfionymi dolinami, okresowo zalewając niżej położone łąki. Ujściowe odcinki obu rzek zostały uregulowane poprzez wykonanie szeregu rowów melioracyjnych i kanałów ze śluzami, np. Nowy Rów, łączący Grabową z jeziorem Bukowo, oraz Leniwiec, wpadający do Bałtyku koło Bobolina.

W gminie znajdują się dwa duże i płytkie jeziora przymorskie: **Kopań i Bukowo**. Są one dawnymi zatokami morskimi, odciętymi przez piaszczyste mierzeje, które powstały z piasku niesionego prądami morskimi. Są to jeziora kryptodepresyjne (rzędna dna jeziora znajduje się poniżej poziomu morza), połączone z morzem okresowo wysychającymi kanałami. Woda w nich jest słonawa z uwagi na dopływ wód Bałtyku podczas zimowych sztormów. Z uwagi na niewielką głębokość i dobre warunki wiatrowe jest ono atrakcyjne dla miłośników sportów wodnych, takich jak windsurfing i kitesurfing. Jeziora te są także stoją dla licznych gatunków ptaków, co czyni je atrakcyjnym miejscem dla obserwatorów przyrody. Z uwagi na występowanie wielu gatunków ryb są one też interesujące dla wędkarzy.

Fot. 1: Jezioro Kopań

Źródło: archiwum gminy Darłowo.

Zasoby dziedzictwa kulturowego

Rys historyczny Ziemi Darłowskiej

Historia gminy Darłowo sięga czasów średniowiecza. Na przełomie XII i XIII wieku tereny te były częścią Pomorza Sławieńskiego-Słupskiego. W 1227 r. znalazły się w obrębie księstwa sławieńskiego, a w latach 1235-1236 zostały opanowane przez księcia gdańskiego Świętopelka. Świętopełk nadawał część ziem zakonowi cystersów, aby umocnić zachodnie rubieże księstwa. Po jego śmierci w 1266 r., ziemie sławieńskie przeszły pod panowanie książąt rugijskich, a następnie margrabiów brandenburskich. Cystersi odegrali znaczącą rolę w historii ziemi darłowskiej i przyczynili się do rozwoju gospodarczego i kulturalnego regionu, zakładając kościoły i klasztory oraz wprowadzając nowe metody uprawy ziemi. Ich obecność miała również wpływ na rozwój architektury sakralnej. W Bukowie Morskim powstał kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa, który zachował wiele gotyckich elementów, takich jak tryptyk, epitafium i renesansowa ambona. Cystersi byli także zaangażowani w zakładanie innych miejscowości, takich jak Dobieśław, gdzie zbudowano kościół p.w. Matki Boskiej Częstochowskiej.

Obecność cystersów na ziemi darłowskiej jest widoczna do dziś, zarówno w architekturze, jak i w lokalnych tradycjach. Szlak Cystersów, obejmujący 11 nadmorskich miejscowości, pozwala turystom odkrywać miejsca i budowle powstałe dzięki działalności tego zakonu.

W XIV wieku Pomorze Sławieńsko-Słupskie zostało włączone do księstwa wołogojskiego, a ród Święców uznał zwierzchnictwo książąt zachodniopomorskich. W tym czasie na terenie ziemi sławieńskiej powstała sieć parafialna, a w Bukowie i Cisowie zbudowano kościoły.

W XIX wieku ziemia Darłowska weszła w skład rejencji koszalińskiej jako część powiatu sławieńskiego. Rozwinęły się nowe formy gospodarki, kwitł handel towarami rolniczymi. W tym okresie nastąpił również rozwój infrastruktury, powstały nowe drogi i linie kolejowe, co przyspieszyło rozwój obszaru.

Po II wojnie światowej nastąpiły znaczące zmiany demograficzne i gospodarcze. Struktura społeczna regionu uległa radykalnej zmianie w wyniku ucieczki i przesiedleń ludności niemieckiej oraz napływu osadników polskich, w dużej części pochodzących z Kresów Wschodnich. Dawne majątki rolne zostały znacjonalizowane i przekształcone w PGR-y, które upadły w większości po roku 1989. W Dąbkach rozwinęła się baza noclegowa i sanatoryjna, a w pasie nadmorskim na znaczeniu zyskał rozwój funkcji turystycznej.

Zabytki archeologiczne

W gminie Darłowo znajdują się liczne zabytki archeologiczne, które świadczą o bogatej historii tego regionu. W Bukowie Morskim odkryto osadę z epoki kamienia, która dostarcza cennych informacji o życiu i kulturze ludzi z tamtego okresu. W Kopaniu znajdują się trzy ważne stanowiska z okresu średniowiecza: osada, grodzisko oraz kolejna osada. Te miejsca są istotne dla zrozumienia rozwoju osadnictwa, struktur obronnych i życia codziennego w średniowieczu. W Porzeczu natomiast odkryto osadę z epoki żelaza, która jest ważnym źródłem informacji o technologii i kulturze ludzi żyjących w tym okresie. Wszystkie te stanowiska archeologiczne w gminie Darłowo stanowią cenne źródło wiedzy o przeszłości i są świadectwem bogatej historii tego regionu.

Strefy ochrony konserwatorskiej

Na terenie gminy Darłowo wytyczono szereg stref ochrony konserwatorskiej, zasobów dziedzictwa kulturowego.

- **Strefa „A”** ścisłej ochrony konserwatorskiej obejmuje centralne części wsi: Barzowice, Palczewice, Sulimice, Kopnica, Kopań, Cisowo, Kowalewice, Krupy, Sińczyca, Stary Jarosław, Słowino, Słowinko, Boryszewo, Porzecze, a także cmentarz w Domaśławicach, kościoły w Dobiesławiu i Jeżycach, leśniczówki w Nowym Krakowie oraz stację kolejową i fabrykę płatków ziemniaczanych w Wiekowicach.
- **Strefa „B”** ochrony konserwatorskiej obejmuje historyczne układy miejscowości: Żukowo Morskie, Bobolin, Rusko, Domaśławice, Nowy Jarosław, Słowino, Słowinko, Jeżyce, Jeżyczki, Gleźnowo, Dobiesław, Wiekowice.
- **Strefa „K”** ochrony krajobrazu kulturowego obejmuje cmentarze w Kowalewicach, Krupach, Słowinie, Pęciszewku i Dobiesławiu oraz zespół folwarczny w Drozdowie.
- **Strefa „E”** ochrony ekspozycji obejmuje miejscowości: Barzowice, Drozdowo, Palczewice, Kowalewice Zielnowo, Zakrzewo, Cisowo oraz dwa kierunki na wieś Sulimice i Kopnica.

Fot. 2: Kościół w Bukowie Morskim

Źródło: archiwum gminy Darłowo.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych woj. zachodniopomorskiego

W gminie Darłowo znajduje się wiele zabytków wpisanych do rejestru zabytków, które świadczą o bogatej historii i różnorodności architektonicznej tego regionu.

W Barzowicach znajduje się kościół filialny pw. św. Franciszka z końca XV wieku, wykonany z cegły w stylu gotyckim. W Bukowie Morskim można podziwiać kościół rzymskokatolicki, obecnie polskokatolicki, pw. Najświętszego Serca Jezusa z połowy XIV wieku, również ceglanej konstrukcji w stylu gotyckim, oraz park dworski z początku XX wieku, który jest przykładem krajobrazowego parku. W Cisowie znajduje się kościół filialny pw. św. Stanisława Kostki z XV wieku, wykonany z cegły. W Dobiesławiu można znaleźć kościół parafialny pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z końca XV wieku, ceglanej konstrukcji w stylu gotyckim, oraz cmentarz przykościelny z drzewostanem. W Domasławicach znajduje się kościół ewangelicki z przełomu XV/XVI wieku, wykonany z cegły. W Dąbkach można podziwiać kilka chałup z połowy XIX wieku, wykonanych w konstrukcji szachulcowej, oraz kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki parafialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej z 1870 r., wykonany z cegły w stylu neogotyckim. W Jezycach znajduje się kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa z 1879 r., wykonany z cegły. W

Kowalewiczach można znaleźć zagrodę nr 26 z pierwszej ćwierci XIX wieku oraz dom z tego samego okresu, wykonane w konstrukcji szachulcowej, a także budynek bramny z 1812 r. W Krupach znajduje się zagroda nr 28 z pierwszej ćwierci XIX wieku, piekarnia z tego samego okresu oraz dom z 1837 r., wszystkie wykonane w konstrukcji szachulcowej, oraz kościół filialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej z końca XV wieku, wykonany z cegły, oraz cmentarz przykościelny. W Palczewicach znajduje się park dworski z końca XIX wieku, który jest przykładem krajobrazowego parku. W Rusku można znaleźć cmentarz żydowski z początku XX wieku. W Starym Jarosławiu znajduje się kościół parafialny pw. Świętego Krzyża z XV wieku, wykonany z cegły. W Słownie można podziwiać zagrodę nr 75/76 z pierwszej ćwierci XIX wieku, budynek inwentarsko-bramny z tego samego okresu, dom z 1825 r., wykonany w konstrukcji szachulcowej, oraz kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki parafialny pw. Podwyższenia Krzyża z 1816 r., wykonany z cegły w stylu romańskim, oraz przykościelny cmentarz ewangelicki z XV w.

Obiekty znajdujące się w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z Zarządzeniem Nr KW.0050.130.2019 Wójta Gminy Darłowo z dnia 10 października 2019 r. Gminna Ewidencja Zabytków obejmuje łącznie 747 obiektów. W grupie I Obiekty w rejestrze zabytków wskazane są 22 obiekty, w tym 5 nieistniejących. W rozdziale II Obiekty w wojewódzkiej ewidencji zabytków wykaz obejmuje 263 obiekty, a w dziale III Obiekty wyznaczone przez Wójta wyznaczonych jest 462 obiekty, które odzwierciedlają bogatą historię i różnorodność architektoniczną tego regionu¹⁶.

W Pęciszewku znajduje się zespół dworsko-folwarczny z drugiej połowy XIX w. W Rusku można znaleźć cmentarz żydowski z początku XIX wieku. W Słownie znajduje się kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z połowy XIX w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z XV wieku i cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Starym Jarosławiu można podziwiać kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z połowy XV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z XV w. i cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Bukowie Morskim znajduje się zespół dworsko-folwarczny z początku XX w., kościół polskokatolicki pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa z pierwszej połowy XIV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z drugiej połowy XIV w. i cmentarz ewangelicki z pierwszej połowy XIX w. W Żukowie Morskim można znaleźć cmentarz choleryczny z drugiej połowy XIX w. W Cisowie znajduje się kościół filialny pw. św. Stanisława Kostki z pierwszej połowy XIV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z drugiej połowy XIV w. W Dobiesławiu można podziwiać kościół parafialny pw. Matki Boskiej Częstochowskiej z XV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z końca XV wieku i cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Domasławicach znajduje się kościół z przełomu XV/XVI w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z XV w. W Drozdowie można znaleźć zespół folwarczny z końca XIX w. W Barzowicach znajduje się kościół filialny pw. św. Franciszka z Asyżu z XIV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z drugiej połowy XIV w. i cmentarz

¹⁶. Zarządzenie Nr KW.0050.130.2019 Wójta Gminy Darłowo z dnia 10 października 2019 roku w sprawie zmiany zarządzenia Nr KW.0050.122.2018. Wójta Gminy Darłowo z dnia 25 października 2018 roku w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Darłowo.

ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Jeżycach można podziwiać kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki parafialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej z 1876 r., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z pierwszej połowy XIX w. i cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Kowalewicach znajduje się kościół ewangelicki, obecnie rzymskokatolicki filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa z 1879 r., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Kowalewiczkach można znaleźć wiatrak paltrak z drugiej połowy XIX w, wykonany z drewna. W Krupach znajduje się kościół filialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej z początku XV w., wykonany z cegły, oraz cmentarz ewangelicki przykościelny z XVI w. i cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w. W Palczewicach można podziwiać zespół dworsko-folwarczny z połowy XIX wieku oraz park pałacowy z końca XIX w. Wszystkie te zabytki stanowią cenne źródło wiedzy o przeszłości i są świadectwem bogatej historii gminy Darłowo.

Fot. 3: Kościół w Barzowicach

Źródło: archiwum gminy Darłowo.

Parki dworskie

Parki dworskie na terenie gminy Darłowo nierzadko pochodzą z końca XIX lub początku XX wieku. Wiele z nich charakteryzuje się bogatym drzewostanem, w którym dominują dęby, jesiony, klony i lipy. Pomimo upływu lat wiele z nich zachowało swój unikalny charakter i stanowi ważny element krajobrazu kulturowego regionu. Dobrze zachowane parki o charakterze krajobrazowym znajdują się między innymi w Bukowie Morskim i w Palczewicach.

Zabytkowe cmentarze

W gminie Darłowo znajduje się wiele **zabytkowych cmentarzy**. Stanowią cenne źródło wiedzy o przeszłości i są świadectwem bogatej historii gminy Darłowo.

W Dobiesławiu można podziwiać cmentarz przykościelny z drzewostanem, który jest wpisany do rejestru zabytków. W Rusku znajduje się cmentarz żydowski z początku XX wieku, wpisany do rejestru zabytków, który jest świadectwem historii i kultury żydowskiej w tym regionie. W Bukowie Morskim znajduje się cmentarz ewangelicki przykościelny z drugiej połowy XIV wieku oraz cmentarz ewangelicki z pierwszej połowy XIX wieku, oba wpisane do ewidencji zabytków. W Żukowie Morskim można znaleźć cmentarz choleryczny z drugiej połowy XIX wieku, również wpisany do ewidencji zabytków, który jest świadectwem epidemii, które dotknęły ten region. W Cisowie znajduje się cmentarz ewangelicki przykościelny z drugiej połowy XIV w., wpisany do ewidencji zabytków. W Dobiesławiu można podziwiać cmentarz ewangelicki przykościelny z końca XV w. oraz cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w., oba wpisane do ewidencji zabytków. W Domasławicach znajduje się cmentarz ewangelicki przykościelny z XV w., wpisany do ewidencji zabytków. W Starym Jarosławiu można znaleźć przykościelny cmentarz ewangelicki z XV w. oraz cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w., oba wpisane do ewidencji zabytków. W Jeżycach znajduje się cmentarz ewangelicki przykościelny z pierwszej połowy XIX wieku oraz cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX wieku, oba wpisane do ewidencji zabytków. W Kowalewiczach można podziwiać cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX wieku, wpisany do ewidencji zabytków. W Krupach znajduje się cmentarz ewangelicki przykościelny z XVI wieku oraz cmentarz ewangelicki z drugiej połowy XIX w., oba wpisane do ewidencji zabytków.

Fot. 4: Krajobraz gminy Darłowo

Źródło: Darłowska LOT.

Krajobrazy priorytetowe w gminie Darłowo

Projekt audytu krajobrazowego województwa zachodniopomorskiego wyodrębnił na terenie gminy Darłowo cztery krajobrazy priorytetowe:

- **Krajobraz wiejski między Sławnem a Darłowem (częściowo na terenie gminy Darłowo)**

Krajobraz średniej wielkości pól uprawnych na równinie osadów zastoiskowych, z dolinką strugi Moszczenicy w południowej części. Występują tu cenne siedliska przyrodnicze, takie jak grąd subatlantycki oraz niżowe i górskie świeże łąki. Obszar mokradeł jest miejscem bytowania chronionych gatunków ptaków i płazów. W miejscowościach Krupy, Stary Jarosław i Słowino znajdują się skupiska pomników przyrody, w tym lip drobnolistnych i klona jawora. Krajobraz charakteryzuje się dużym zagęszczeniem zadrzewień i zakrzewień śródpolnych oraz przydrożnych. Wieś Krupy z zabytkowymi obiektami, takimi jak kościół filialny pw. Matki Bożej Ostobramskiej, cmentarz przykościelny, zagrody z XVIII i XIX wieku. Wieś Sińczycza z XIX-wiecznym zespołem budynków stacji kolejowej. Wieś Nowy Jarosław z zabytkowym budynkiem stacyjnym i zagrodami. Wieś Stary Jarosław z XV-wiecznym kościołem parafialnym pw. Św. Krzyża i zabytkowymi zagrodami. Wieś Słowino z XIX-wiecznym kościołem pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, cmentarzem ewangelickim i zabytkowymi zagrodami. Dominują grunty orne. Krajobraz wyróżniają wiatraki elektrowni wiatrowych. Płaskie ukształtowanie terenu na równinie osadów zastoiskowych. Fragment doliny rzeki Moszczenicy w południowej części. Granice z doliną rzeki Wieprzy na północy oraz duże kompleksy leśne na zachodzie i wschodzie. Dobrze zachowane wsie z cenną architekturą wiejską.

- **Plaża i wydmy nadmorskie, Darłówek - Jarosławiec (częściowo na terenie gminy Darłowo)**

Krajobraz gminy obejmuje wydmy nadmorskie i formy deflacyjne. Dominują bezleśne wydmy i plaże nadmorskie. Występują tu siedliska przyrodnicze, takie jak nadmorskie wydmy szare, białe, klify na wybrzeżu Bałtyku, wilgotne zagłębienia międzywydmowe oraz lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich. W pobliżu Jeziora Kopań występują chronione rośliny, takie jak gruszycki, kruszyczki, mikołajek nadmorski, tajeża jednostronna, wilżyna ciernista. Krajobraz jest częścią ponadregionalnego korytarza powietrznego migracji ptaków oraz korytarzy ekologicznych.

- **Plaża i wydmy nadmorskie, Kołobrzeg – Darłówek (częściowo na terenie gminy Darłowo)**

Krajobraz obejmuje wydmy nadmorskie i formy deflacyjne. Występują tu siedliska przyrodnicze, takie jak nadmorskie wydmy szare, białe, inicjalne stadia nadmorskich wydm białych, lasy mieszane i bory na wydmach nadmorskich oraz żyzna buczyna. W krajobrazie występują chronione gatunki ptaków i roślin. Krajobraz jest częścią ponadregionalnego korytarza powietrznego migracji ptaków oraz częściowo regionalnego korytarza ekologicznego.

- **Kompleks leśny wokół wsi Dzierżęcina (częściowo na terenie gminy Darłowo).**

Pagórkowaty krajobraz leśny z dominującymi siedliskami leśnymi, w tym żyznymi buczynami niżowymi oraz siedliskami śródlądowej kwaśnej dąbrowy i grądu subatlantyckiego.

Obszar ten jest siedliskiem chronionych roślin, takich jak lilia złotogłów i wiciokrzew pomorski. W pobliżu wsi Dzierżęcín znajdują się liczne zadrzewienia śródpolne i przydrożne. Cały obszar krajobrazu jest częścią postulowanego zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Wzgórza Barzowickie”, którego celem jest zachowanie kompleksu starodrzewów żyźnych oraz wieloaspektowych lasów liściastych.

Obszary kulturowo-krajobrazowe¹⁷

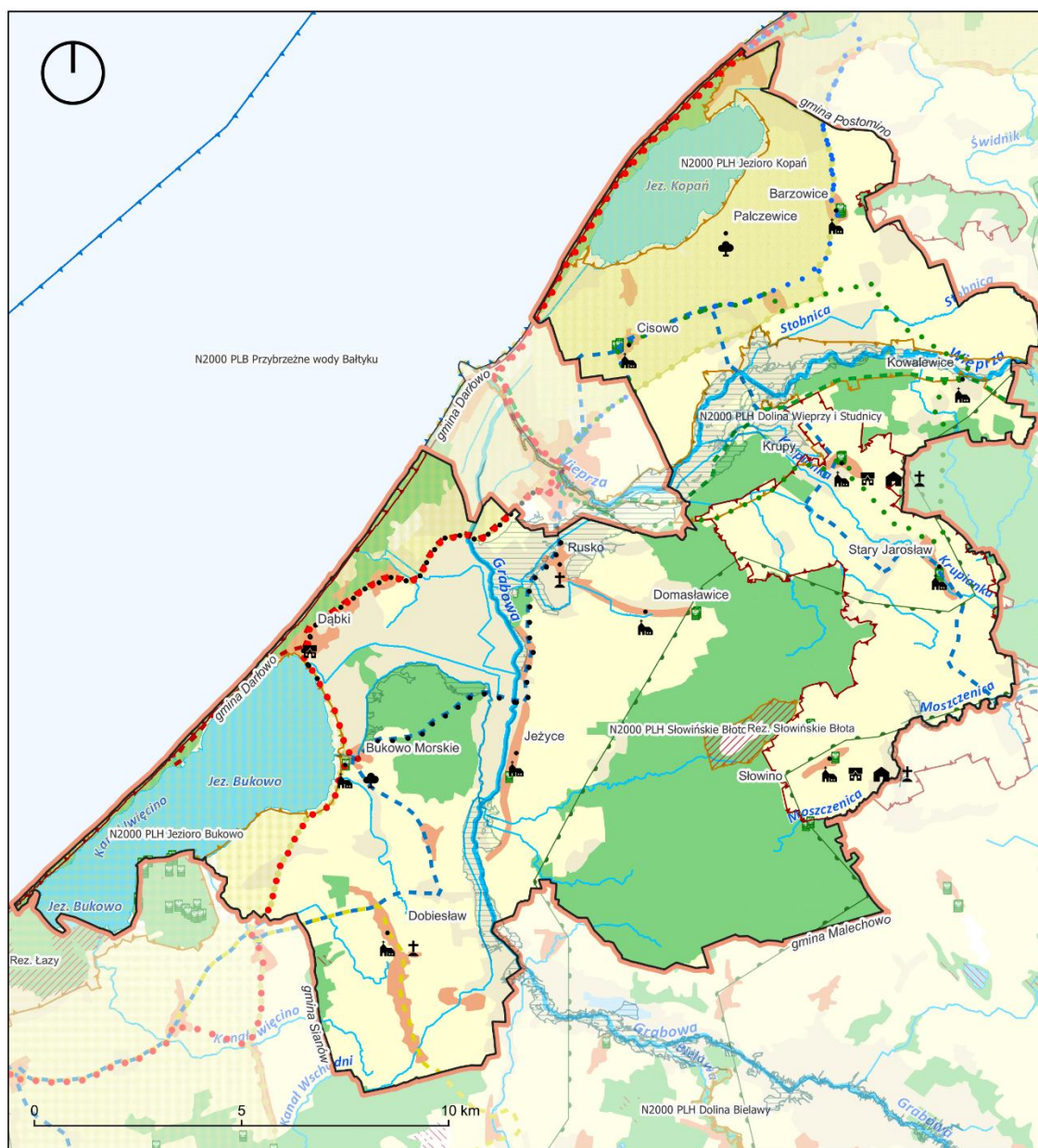
Obszary Kulturowo-Krajobrazowe są zintegrowaną formą ochrony dziedzictwa kulturowego wraz z ochroną wartościowych walorów krajobrazu – zarówno naturalnego, jak i antropogenicznego. Zapisy dotyczące konieczności i wytycznych ochrony tych obszarów zawarte są m.in. w Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami na lata 2013-2017 i na lata 2017-2020 dla Województwa Zachodniopomorskiego. Na terenie województwa wyznaczono 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych o łącznej powierzchni ok. 7392 km². Delimitacja ich została wyznaczona przez grono ekspertów na podstawie analiz i dokumentacji konserwatorskiej.

Na terenie gminy Darłowo znajdują się trzy OKK:

- **OKK9 „Dolina Grabowej”**. Leży w granicach gmin: Darłowo, Malechowo, Polanów, Sławno). Obszar o zróżnicowanym krajobrazie kulturowym ze wsiami dworsko-folwarcznymi (w okolicach Polanowa i Malechowa) oraz typowymi wsiami chłopskimi – w dolnym biegu rzeki, które stanowią również element obszaru „Kraina w Kratę”.
- **OKK17 „Kraina w Kratę”**. Leży w granicach gmin: Darłowo, Malechowo, Postomino, Sianów, Sławno). Jest to rozległy obszar kulturowo-krajobrazowy, którego głównym wyróżnikiem są: dobrze zachowane, średniowieczne układy ruralistyczne, wkomponowane w nieprzekształcony w większości krajobraz naturalny oraz liczne zespoły zabudowy chłopskiej wzniesionej w technice ryglowej, które nadają temu regionowi specyficzny charakter. Określany we współczesnych koncepcjach zagospodarowania przestrzennego i rozwoju gospodarczego jako „Kraina w kratę”.
- **OKK30 „Zachodniopomorski Pas Nadmorski”** Leży w granicach gmin: Będzino, Darłowo, Dziwnów, Kołobrzeg, Koszalin, Mielno, Międzyzdroje, Postomino, Rewal, Świnoujście, Trzebiatów, Ustronie Morskie, Wolin). Obszar posiada zróżnicowany krajobraz z brzegiem klifowym i wydмовym (np. w Międzyzdrojach), punktami ujściami rzeki jeziorami przybrzeżnymi (np. Jamno) i tzw. lagunowymi (np. Resko Przymorskie i Liwia Łuza), terenami leśnymi oraz łąkami i bagnami. Na wyspie Wolin znajduje się Woliński Park Narodowy z licznymi walorami widokowymi oraz bogatą florą i fauną. W pasie nadmorskim znajdują się liczne kąpieliska morskie oraz uzdrowiska (Kołobrzeg), porty rybackie oraz handlowe (Świnoujście), a także porty jachtowe; delta Świny oraz przyległe tereny są ostoją ptactwa wodnego. Obszar ten charakteryzuje się dużym potencjałem turystycznym ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazy kulturowe, zabytki, układy urbanistyczne oraz wsie o historycznych układach przestrzennych.

¹⁷ Na podstawie PZPWZP

Rysunek 6: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy

Źródło: opracowanie własne

System transportowy, infrastruktura techniczna i społeczna

Szkielet układu komunikacyjnego gminy Darłowo stanowi droga krajowa nr 37 i drogi wojewódzkie 203 i 205. Droga krajowa 37 ma długość około 14,5 km i łączy port morski w Darłowie z nadmorską dzielnicą Darłówek. Następnie prowadzi przez Domasławice i Słowo, kończąc się przy drodze nr 6 w okolicy Karwic. Ta droga jest kluczowa dla transportu towarów i osób między portem i miastem Darłowo a resztą regionu.

Drogi wojewódzkie również odgrywają istotną rolę w układzie komunikacyjnym gminy. Droga nr 203 łączy Darłowo z Koszalinem, a przez Postomino z Ustką. Jest to ważny szlak dla ruchu turystycznego oraz lokalnego transportu. Droga nr 205 prowadzi do Darłówek i Sławna, a dalej do Bobolic, zapewniając dodatkowe połączenia dla mieszkańców i turystów.

Ponadto, gmina Darłowo powiązana jest komunikacyjnie z sąsiednimi gminami poprzez następujące drogi powiatowe:

- nr 3538Z Bielkowo - Dobiesław – Jeżyczki,
- nr 3703Z Sulimice - Stary Jarosław,
- nr 3707Z Darłowo – Karwice,
- nr 3710Z Jeżyce - Słowo – Boleszewo,
- nr 3711Z Rusko - Jeżyczki – Malechowo,
- nr 3726Z Drozdowo - Barzowice – Rusinowo.

Połączenia kolejowe są kolejnym ważnym elementem infrastruktury transportowej gminy. Darłowo posiada połączenie kolejowe ze Sławem, co umożliwia łatwy dostęp do innych części regionu.

Dojazd z gminy Darłowo do Szczecina zajmuje od 2h 15 min., a do Gdańska około 2h30min. Czas dojazdu do Poznania to 4h, a do Bydgoszczy 3h 10 min. Czas dojazdu z Darłowa do najbliższych miast powiatowych wynosi odpowiednio: Sławno 25 min., Słupsk 50 min., Koszalin 40 min.

Główną linią kolejową o znaczeniu krajowym jest linia kolejowa 202, biegnąca przez Stargard, Koszalin, Słupsk i Gdańsk, jest zelektryfikowaną magistralą jednotorową. Jest to główna magistrala w regionie, która w przyszłości może zostać rozbudowana o drugi tor. Na terenie gminy Darłowo linia ta obsługiwana jest przez przystanek Wiekowo.

Linia kolejowa 418 łączy Darłowo z Darłowem i jest linią jednotorową. Na terenie gminy znajdują się przystanki Sińczyca i Nowy Jarosław. Obecnie w gminie czynne są trzy stacje: Sińczyca i Nowy Jarosław na trasie Darłowo - Sławno oraz Wiekowo na trasie Stargard - Gdańsk.

W granicach gminy Darłowo, w obrębie Żukowo Morskie, znajduje się Lotnisko Wojskowe Darłowo o parametrach powierzchni ograniczających lotniska lotnictwa państwowego dla samolotów klasy V. Lotnisko wojskowe Darłowo zostało wpisane do rejestru lotnisk i lądowisk wojskowych decyzją nr 12/Org.SSRLSZRP Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 kwietnia 2013 r.

W granicach gminy Darłowo znajduje się przystań morska w Dąbkach, zarządzana przez Dyrektora Urzędu Morskiego w Szczecinie.

Przystań obejmuje część plaży do bazowania łodzi oraz akwatorium o szerokości 100 m od linii brzegu. Na plaży cumują kutry rybackie oznakowane sygnaturą "DBK". Ponadto, w gminie znajduje się przystań rybacka Kopań na jeziorze Kopań oraz dwie przystanie w Gleźnowie na jeziorze Bukowo. Przystanie te nie mają odpowiedniej infrastruktury technicznej, co może wpływać negatywnie na środowisko przyrodnicze.

Infrastruktura techniczna

W gminie występują dysproporcje pomiędzy liczbą mieszkańców obsługiwanych przez sieć wodociągową i kanalizacyjną. Wg danych BDL za 2023 r. odsetek ludności korzystającej z wody dostarczanej siecią wodociągową wynosił 91,5% . Z sieci kanalizacyjnej korzystało zaś około 37,7% mieszkańców gminy. Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do sieci wodociągowej w 2023 r. wynosiła 70,17. Gmina jest w niewielkim stopniu zgazyfikowana. Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej wynosi 9,0 %.

Tabela 8: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci w 2023 r. [%]

	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna	sieć gazowa
Województwo Zachodniopomorskie	96,3	81,3	63,8
Powiat sławieński	95,9	67,2	44,2
Gmina Darłowo	91,1	37,7	9,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Stan zaopatrzenia Gminy w wodę można ocenić jako dobry. Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Darłowo wynosi 185,7km. W 2023, 91,1% mieszkańców posiada dostęp do instalacji wodociągowej. Zaopatrzenie odbywa się ze studni głębinowych, jednak niektóre ujęcia oraz stacje uzdatniania wody wymagają modernizacji. Na system zaopatrzenia w wodę składa się dziesięć hydroforni zlokalizowanych w poszczególnych miejscowościach. Zbiorowym zaopatrzeniem w wodę oraz odprowadzaniem ścieków zajmuje się Gminny Zakład Użyteczności Publicznej Sp. z o.o. w Krupach.

Ścieki ze zbiorczego systemu kanalizacyjnego odprowadzane są do komunalnej oczyszczalni ścieków, zlokalizowanej w Rusku. Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Rusku wyposażona jest w układ mechanicznego i biologicznego oczyszczania ścieków oraz przeróbki osadów ściekowych.

W granicach Gminy odprowadzane są ścieki przemysłowe z trzech zakładów przemysłowych, zajmujących się przetwórstwem ryb. Ponadto, do oczyszczalni w Rusku doprowadzane są ścieki z wód infiltracyjnych, wód drenażowych oraz ścieki bytowo-gospodarcze. Odbiornikiem ścieków

oczyszczonych odprowadzanych z oczyszczalni w Rusku jest Kanał Domaśławicki, stanowiący dopływ rzeki Grabowej.

W 2023 r. gmina zrealizowała inwestycję: Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w nadmorskich miejscowościach gminy wiejskiej Darłowo obejmuje miejscowości Palczewice, Cisowo, Kopnica, Zakrzewo, Drozdowo i Sulimice. Na terenie gminy Darłowo znajdują się również przydomowe oczyszczalnie ścieków pozwalające na oczyszczenie ścieków w miejscu ich wytworzenia, bez konieczności przesyłu.

Tabela 9: Ilość ścieków oczyszczonych na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [m3]

Rodzaj danych	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023 [%]
Ilość ścieków	617285	586412	663412	648692,5	692161	12,12

Źródło: Urząd Gminy Darłowo.

Tabela 10: Odsetek korzystających z instalacji na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [%]

Odsetek osób korzystających z sieci	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023 [p.p]
wodociągowej	90,3	90,4	90,6	90,9	91,1	0,88
kanalizacyjnej	30,6	31,7	32,7	35,7	37,7	23,20
gazowej	2,5	5,3	7,1	8,0	9,0	260

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Wskaźniki sieci rozdzielczej w gminie Darłowo w 2023 r. w porównaniu do powiatu sławieńskiego i województwa zachodniopomorskiego są niższe dla sieci wodociągowej i kanalizacyjnej i niższe dla sieci gazowej. Szczególnie niski jest wskaźnik osób korzystających z kanalizacji, co jest szczególnie istotnym wyzwaniem, biorąc pod uwagę intensywny ruch turystyczny w miesiącach letnich.

Gmina prowadzi stale inwestycję w rozbudowę sieci rozdzielczych. Wskaźnik długości sieci rozdzielczej na 100 km² gminy stale rośnie. Szczególnie wyraźna jest poprawa w zakresie sieci gazowej. Długość sieci na terenie gminy zwiększa się, w latach 2019-2023 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 15,2%, a gazowej o 109,08%. Przełożyło się to na wzrost odsetka osób korzystających z sieci w 2023 r. w porównaniu do 2019 r. odpowiednio: kanalizacyjnej o 26,2 p.proc. i gazowej o 260 p.proc. Zrealizowane w latach 2019-2023 inwestycje odzwierciedlają pozytywne zmiany wartości wskaźnika sieci rozdzielczej na 100 km² na terenie gminy.

Tabela 11: Długość sieci na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [km]

długość sieci	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023 [%]
wodociągowej	-	178,7	179,7	181,7	185,7	-
kanalizacyjnej	113,1	115,6	119,9	127,3	130,3	15,20
gazowej	22,572	37,311	37,521	38,948	47,194	109,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Tabela 12: Wskaźnik sieci rozdzielczej na 100 km² na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023

wskaźnik sieci rozdzielczej	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023 [%]
wodociągowej	59,2	59,2	59,6	67,4	68,9	16,38
kanalizacyjnej	42,0	42,9	44,5	47,2	48,4	15,23
gazowej	5,2	10,7	13,9	14,5	17,5	236,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Tabela 13: Porównanie wskaźnika sieci rozdzielczej na 100 km² w 2023 r.

	sieć wodociągowa	sieć kanalizacyjna	sieć gazowa
Województwo Zachodniopomorskie	54,7	37,3	32,0
Powiat sławieński	67,8	43,9	23,5
Gmina Darłowo	68,9	48,4	17,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Gmina Darłowo zasilana jest z dwóch transformatorów z Głównego Punktu Zasilania umieszczonego w Mieście Darłowo o napięciu 110/15 kV i mocy 16 MVA. Dostawcą energii dla Gminy Darłowo jest Energa-Operator S.A. Oddział w Koszalinie. Na terenie Gminy Darłowo ENERGA-OPERATOR SA posiada między innymi linie elektroenergetyczne o napięciu 110 kV, 15 kV i 0,4 kV, które są

obsługiwane przez Rejon Dystrybucji w Koszalinie. Z uwagi na potencjalną awaryjność energetycznych sieci napowietrznych, wskazana jest ich stopniowa modernizacja, a także zastępowanie ich energetycznymi liniami kablowymi.

Na części terenu gminy Darłowo funkcjonuje sieć gazowa – w miejscowościach Dąbki, Bobolin, Porzecze, Rusko, Jeżyce, Zakrzewo, Drozdowo. Dostawcą gazu jest Polska Spółka Gazownictwa Oddział Zakład Gazowniczy w Koszalinie. Gmina zaopatrywana jest w gaz dostarczany z gazociągu PE180 ś/c relacji Darłowo-Rusko-Porzecze-Dąbki oraz gazociągu PE125 ś/c relacji Dąbki-Bobolin. Na terenie Gminy znajduje się gazociąg (Ø 100mm), przebiegający przez obręb: Nowy Jarosław, Stary Jarosław, Sińczycza i Krupy. W ostatnich latach w Gminie odnotowano znaczny rozwój i rozbudowę sieci gazowej.

System gospodarki odpadami w gminie Darłowo oparty jest na krajowych i miejscowych aktach prawnych oraz założeniach Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2020-2027 z perspektywą na lata 2027-2032. Plan ten wprowadził m.in. uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami, selektywne zbieranie odpadów u źródła, zmniejszenie ilości odpadów komunalnych kierowanych na składowisko oraz monitorowanie postępowania z odpadami komunalnymi.

Wysokie wskaźniki masy wytwarzanych odpadów komunalnych w gminie Darłowo można przypisać dużej liczbie turystów odwiedzających ten region. Darłowo, będące popularnym miejscem turystycznym, przyciąga wielu gości, szczególnie w sezonie letnim. Turyści generują dodatkowe ilości odpadów, co znacząco wpływa na ogólne wskaźniki dla gminy. W rezultacie, masa odpadów na mieszkańca w Darłowie jest wyższa niż w innych częściach województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu sławieńskiego. Wzmożony ruch turystyczny wymaga zatem odpowiednich działań zaradczych i efektywnego zarządzania gospodarką odpadami, aby sprostać zwiększonemu zapotrzebowaniu i utrzymać czystość oraz porządek w gminie.

W 2023 r. odpady komunalne odbierał Gminny Zakład Użyteczności Publicznej w Krupach Sp. z o.o., wyłoniony w przetargu nieograniczonym (umowa na okres od 01.01.2023 do 31.12.2024 r.). Właściciele nieruchomości mają obowiązek selektywnego zbierania odpadów „u źródła”, a odbierane są następujące frakcje: odpady zmieszane, papier, metal, tworzywa sztuczne, szkło, opakowania wielomateriałowe, odpady biodegradowalne, meble, odpady wielkogabarytowe, elektroodpady. Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych wyniósł 35,70%.

Tabela 14: Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w latach 2019-2023 [%]

	2019	2020	2021	2022	2023	Zmiana 2019/2023 [p.p.]
Odsetek odpadów zebranych selektywnie	14,7	17,5	18,2	20,8	29,2	98,63

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS BDL, <https://stat.gov.pl>.

Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi w 2024 r. wskazuje na pozytywne aspekty, takie jak funkcjonowanie nowego PSZOK, osiągnięcie wymaganego poziomu recyklingu, dystrybucja kolorowych pojemników do segregacji, program użyczania kompostowników, wysoka ilość zebranych odpadów surowcowych oraz kompostowanie bioodpadów przez mieszkańców. Negatywne aspekty to wzrastające koszty odbioru i zagospodarowania odpadów oraz deficyt kosztów w wysokości 315 586,93 zł. Istnieje ryzyko nieosiągnięcia wymaganego poziomu recyklingu w 2025 r. (50%). Zadaniem gminy na kolejne lata jest intensyfikacja działań edukacyjnych i organizacyjnych, zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz zwiększenie ilości odpadów zbieranych selektywnie. Ważne jest również zwiększenie wpływów finansowych do systemu w kontekście wzrostu cen na rynku odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych.

OZE

Gmina Darłowo charakteryzuje się bardzo dogodnym położeniem dla rozwoju energetyki wiatrowej. Wraz ze zróżnicowanym ukształtowaniem terenu i niewielkim zagospodarowaniu sprzyja to lokalizacji farm elektrowni wiatrowych na terenach rolnych, nie objętych ochroną prawną i nie powodujących uciążliwości dla otoczenia. Według Atlasu Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, województwo zachodniopomorskie, a w szczególności gminy zlokalizowane w pasie nadmorskim, znajdują się w I strefie energetycznej, która zaliczana jest do najkorzystniejszych obszarów dla rozwoju energetyki wiatrowej. Ponadto, na terenie Gminy, energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi 1750 kWh/m². Gmina Darłowo leży więc w obszarze preferowanym do rozwoju energetyki wiatrowej.

Odwierciedleniem tych korzystnych warunków wietrznych jest duża liczba funkcjonujących elektrowni wiatrowych na obszarze Gminy. Elektrownie wiatrowe powstają w obrębie Jeżyc, Dobiesława, Cisowa i innych miejscowości. Powiat sławieński odpowiada za produkcję większości energii wiatrowej w województwie zachodniopomorskim, w czym znaczny udział ma gmina Darłowo.

Gmina Darłowo zlokalizowana jest w regionie, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku oscyluje w granicach 34-36%. Roczna liczba godzin promieniowania słonecznego wynosi ok. 1650 - 1700. Jednak w odróżnieniu do energii wiatrowej ten typ źródeł energii odnawialnej nie jest w Gminie Darłowo mocno rozwinięty.

Z uwagi na niewielkie zasoby, zarówno regionu, jak i całego kraju w wodę, w granicach gminy Darłowo nie funkcjonuje żadna elektrownia wodna. Możliwa jest jednak budowa małych elektrowni wodnych (mikroelektrowni lub minielektrowni), na obszarach gdzie istnieją odpowiednie warunki do montażu tego typu elektrowni, tj. na rzekach: Grabowa i Wieprza, uwzględniając jednak kwestie środowiskowe np. ograniczenia migracji ryb dwuśrodowiskowych (np. łosoś, troć wędrowna).

Tabela 15: Instalacje OZE na terenie gminy Darłowo

DKN	Miejscowość / lokalizacja instalacji	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
4322	Cisowo	18,000	WIL

DKN	Miejscowość / lokalizacja instalacji	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
4322	Cisowo	2,000	WIL
13667	Cisowo	0,660	WIL
13962	Barzowice, Drozdowo	20,700	WIL
18663	Wiekowice	12,500	WIL
18663	Dobiesław	10,000	WIL
18663	Dobiesław i Wiekowice	10,000	WIL
18664	Stary Jarosław	12,500	WIL
18664	Stary Jarosław	10,000	WIL
18665	Wiekowice	12,500	WIL
18665	Wiekowice i Dobiesław	12,500	WIL
18666	Krupy i Sińczyca	10,000	WIL
18666	Kowalewice	7,500	WIL
18667	Sińczyca	7,500	WIL
18667	Krupy i Nowy Jarosław	12,500	WIL
18667	Sińczyca	5,000	WIL
18668	Porzecze	7,500	WIL
18668	Porzecze	7,500	WIL
18668	Dobiesław	12,500	WIL
18669	Jeżyczki	7,500	WIL
18669	Jeżyce	10,000	WIL
18669	Jeżyce	10,000	WIL
21542	Dobiesław	6,000	WIL
21542	Domasławice i Porzecze	9,000	WIL
21542	Domasławice i Porzecze	9,000	WIL
21587	Barzowice	1,500	WIL
23032	Jeżyczki, Dobiesław, Boryszewo	12,500	WIL
28084	Jeżyce	1,500	WIL
41936	Dąbki	0,100	PVA
41937	Bukowo Morskie	0,100	PVA

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych URE za grudzień 2024 r.

Infrastruktura społeczna

Na terenie gminy wiejskiej Darłowo nie są dostępne usługi podstawowej opieki zdrowotnej. Budynek Ośrodka Zdrowia należący do Gminy Darłowo znajduje się na terenie miasta Darłowa. Gmina nie oferuje dostępu do specjalistycznych usług zdrowotnych. W Dąbkach funkcjonują także 2 punkty apteczne.

System edukacji w gminie opiera się na sześciu szkołach podstawowych, w tym trzech społecznych, zlokalizowanych w Dąbkach, Kopnicy, Starym Jarosławiu, Słownie, Jeżyczkach i Dobiesławiu. Każda z tych szkół prowadzi również oddziały przedszkolne, co zapewnia dostęp do edukacji przedszkolnej w wielu miejscowościach gminy. W Rusku funkcjonuje także Gminny Żłobek „Dziecięcy Zakątek”, który wspiera rodziny z najmłodszymi dziećmi.

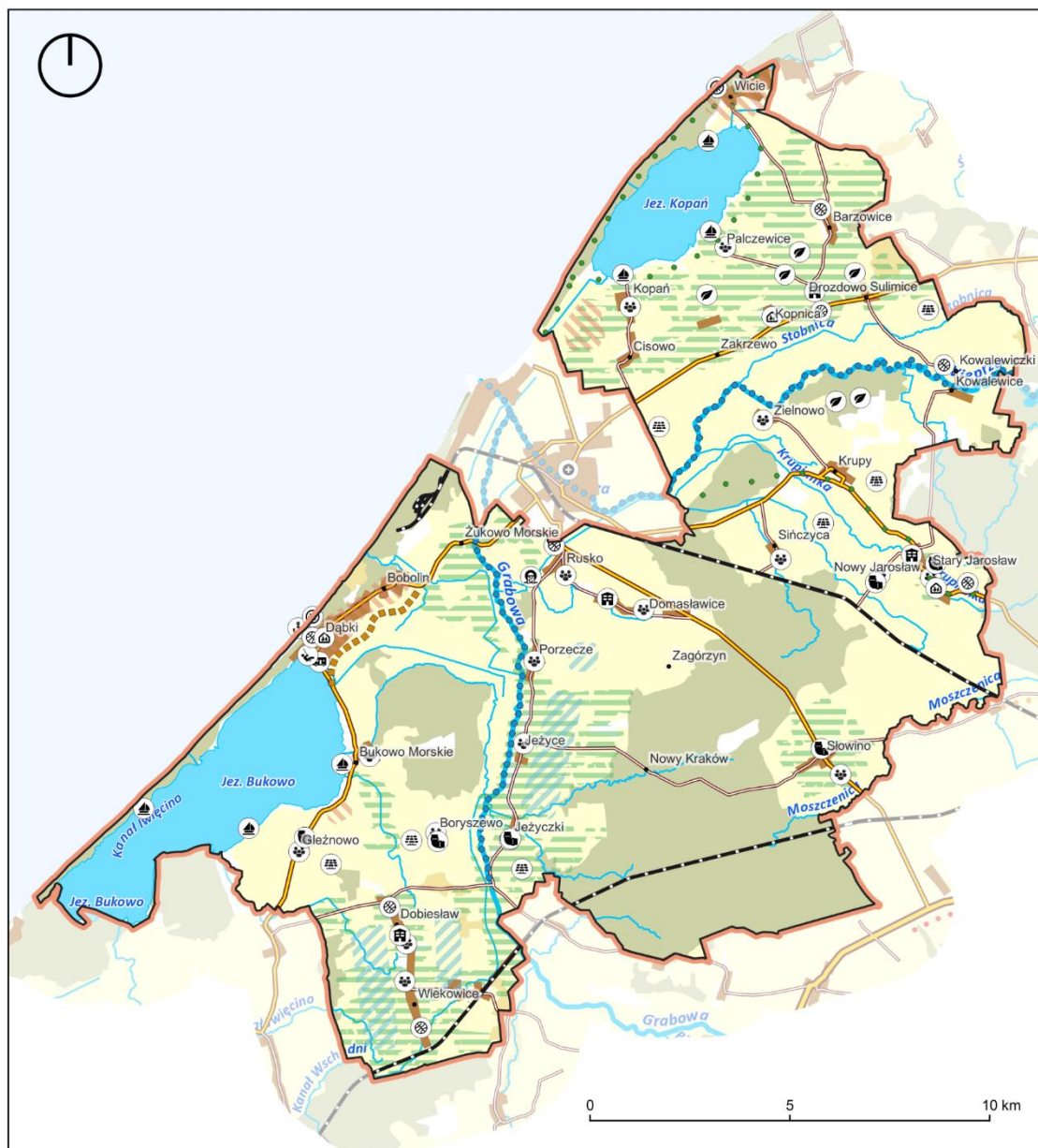
Bezpieczeństwo mieszkańców zapewnia sieć trzynastu jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, rozmieszczonych w różnych sołectwach. Niestety, na terenie gminy nie ma komisariatu policji, co może wpływać na poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

Ważnym elementem życia społecznego są świetlice wiejskie. Aż 23 obiekty tego typu funkcjonują w różnych miejscowościach, stanowiąc przestrzeń do integracji, spotkań i wydarzeń lokalnych.

Ofertę usług czasu wolnego uzupełnia Gminna Biblioteka Publiczna w Domasławicach wraz z czterema filiami oraz Sala Tradycji Regionalnych w Wiekowie. Mieszkańcy i turyści mogą korzystać z Centrum Sportów Wodnych w Dąbkach, sali sportowo-widowiskowej oraz licznych kąpielisk zlokalizowanych w Dąbkach, Bobolinie, Kopań i Wiciu.

Na uwagę zasługują także placówki wsparcia społecznego, takie jak Dzienny Dom „Senior+” w Wiekowie oraz Placówka Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży w Drozdowie, które odpowiadają na potrzeby najbardziej wrażliwych grup społecznych.

Rysunek 7: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy

Źródło: opracowanie własne.

6.1.3 Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych

Strategia Rozwoju gminy Darłowo na lata 2026-2035 wyznacza cele rozwojowe i kierunki działań, których realizacja w ramach skoordynowanego docelowego układu elementów składowych przestrzeni przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy.

Zidentyfikowano trzy cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 1: Zwiększenie konkurencyjności i dywersyfikacja struktury gospodarczej Gminy Darłowo**
- **Cel strategiczny 2: Poprawa jakości życia mieszkańców w Gminie Darłowo**
- **Cel strategiczny 3: Poprawa dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa mieszkańców wraz z adaptacją do zmian klimatu oraz wzrostem atrakcyjności przestrzeni publicznej**

Cele te wyznaczono w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym i przestrzenno-środowiskowym, uwzględniając uwarunkowania środowiskowe, kulturowe, techniczne, komunikacyjne i społeczne. W ramach celów tych wskazano kierunki działań, będące determinantami rozwoju gminy Darłowo.

Proces opracowania struktury celów strategicznych i kierunków przyszłego rozwoju gminy uwzględniał partycypację mieszkańców. Dzięki tym działaniom lokalna polityka rozwoju staje się bardziej przejrzysta, dostępna i efektywna, a mieszkańcy zyskują realny wpływ na kierunki rozwoju gminy.

Nie wszystkie kierunki działań wskazane w strategii w ramach celów strategicznych mogą być przypisane do konkretnych, priorytetowych lokalizacji. Szczególnie dotyczy to sfery społecznej i gospodarczej oraz działań, które dotyczą terenu całej gminy.

Na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazano te kierunki działań i obszary, które ze względu na swoją specyfikę, mogą być zobrazowane w przestrzeni.

Przy budowie Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej gminy Darłowo uwzględniono zapisy kierunkowe opracowane w ramach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Darłowo, a także zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego oraz Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Sławna.

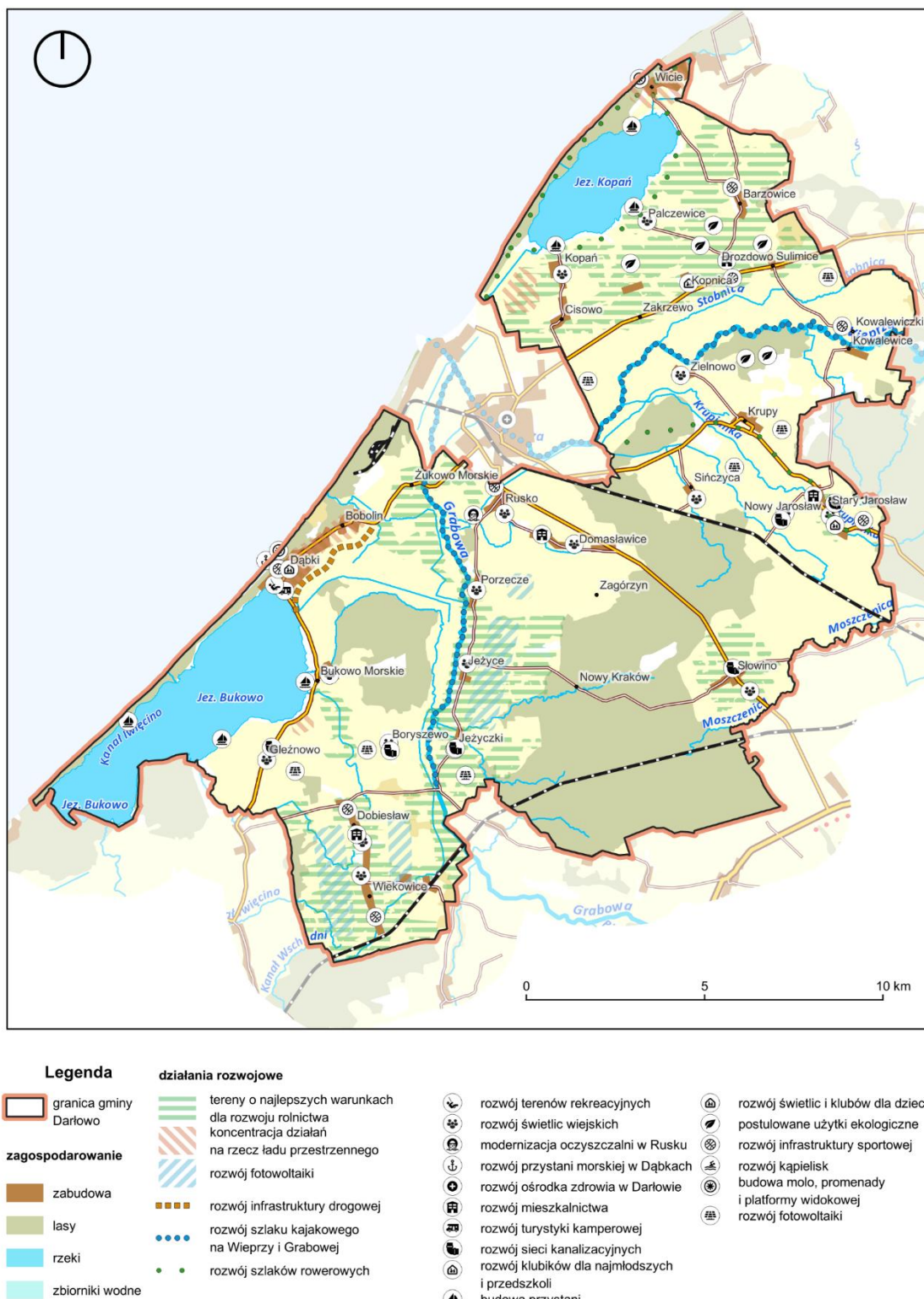
Mapując kierunki działań wykorzystano także efekty warsztatów strategicznych z udziałem interesariuszy procesu strategicznego.

Fot. 5: Warsztat strategiczny w Bukowie Morskim – wymiar przestrzenny

Źródło: archiwum własne

Rysunek 8: MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych

Źródło: opracowanie własne

6.2 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE DARŁOWO

Niniejsze ustalenia i rekomendacje zawarte w tym rozdziale wskazują na pożądane kierunki działań i obejmują sugestie dotyczące najlepszych praktyk, wytyczne do dalszych analiz czy propozycje działań, które mogą przyczynić się do osiągnięcia celów strategicznych.

Polityka przestrzenna gminy, ze względu na złożoność i czasochłonność jej realizacji, ma horyzont czasowy znacznie wykraczający poza horyzont czasowy samej strategii.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odnoszą się więc do docelowej wizji struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Darłowo.

6.2.1 Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Polityka ekologiczna, podejmowanie przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego;
- Respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony przyrody;
- Ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego gminy w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów;
- Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy;
- Ochrona przed zabudową terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi oraz terenów zagrożonych osuwiskami;
- W kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych i przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu zaleca się wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji;
- Eliminacja źródeł niskiej emisji, głęboka termomodernizacja budynków;
- Promowanie wizerunku gminy jako obszaru szanującego przyrodę, z rygorystycznym przestrzeganiem zasad ochrony środowiska;
- Zachowanie różnorodności krajobrazów, szczególnie terenów nadwodnych, narażonych na presję urbanizacyjną.

- Ochrona korytarzy ekologicznych i obszarów cennych przyrodniczo, w tym dolin rzecznych Grabowej i Wieprzy;
- Ograniczenie zabudowy na terenach rolnych, leśnych i wzdłuż cieków wodnych, z wyjątkiem punktowej infrastruktury wodnej i turystycznej;
- Jasne oddzielenie terenów zabudowanych od otwartych;
- Zmiana przeznaczenia gruntów tylko przy realnym zapotrzebowaniu i po uchwaleniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Rozwój zieleni i systemów retencyjnych w terenie zabudowanym jako adaptacja do zmian klimatu, m.in. poprzez zielone dachy, ogrody deszczowe i nawierzchnie wodoprzepuszczalne;
- Zakaz zabudowy na glebach wysokiej jakości i terenach zagrożonych powodzią;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego.
- W granicach gminy Darłowo, zgodnie z art. 16 pkt 34 lit. a), b) i c) ustawy z dnia 20.07.2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960 t.j.) obszar szczególnego zagrożenia powodzią stanowi teren, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wysokie {1% i 10%) oraz międzywale, czyli teren między linią brzegu a walem przeciwpowodziowym. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią nie powinien być zabudowywany, aby nie zwiększać ryzyka powodziowego.

6.2.2 Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w tym wartościowych układów urbanistycznych, ruralistycznych, otoczenia obiektów sakralnych, ochrona układów rezydencjonalnych i historycznych zespołów parkowych i innych cennych elementów dziedzictwa kulturowego w krajobrazie;
- Zachowanie i ochrona budownictwa tradycyjnego poprzez utrzymanie wartościowych obiektów;
- Wprowadzanie nowych funkcji w celu i przywrócenie do użytkowania opuszczonych obiektów zabytkowych;
- Wykorzystanie dawnych założeń folwarcznych do rozwoju usług turystycznych, edukacyjnych, kulturowych, opiekuńczych (np. srebrna turystyka) oraz działalności gospodarczej;
- Estetyzacja istniejącej zabudowy (również współczesnej) poprzez wprowadzenie spójnej polityki krajobrazowej i ograniczanie ilości reklam;

- Wspieranie regionalnej tożsamości kulturowej, ochrona i promowanie dziedzictwa kulturowego regionu:
 - kreacja marki regionu w oparciu o charakterystyczną zabudowę ryglową („Kraina w Kratę”),
 - rozwój szlaków tematycznych i ścieżek edukacyjnych,
 - organizacja lokalnych targów i jarmarków promujących wyroby, tradycje i dziedzictwo kulturowe regionu,
 - promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego.

6.2.3 Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Zachowanie zwarteści zespołów zabudowy wsi oraz przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy i unikanie zabudowy rozproszonej;
- W pierwszej kolejności należy wykorzystać już zurbanizowane tereny, w szczególności te, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (tzw. brownfields) oraz niewykorzystane luki w istniejącej zabudowie;
- Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej należy realizować w obszarach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Nowa zabudowa mieszkaniowa powinna być lokalizowana z uwzględnieniem dostępu do szkół, komunikacji publicznej i infrastruktury technicznej.
- W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe;
- Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy;
- Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłącznie do gospodarstw rolnych (zabudowa zagrodowa), celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej;
- Rozwój zabudowy turystycznej (w tym pensjonatów, apartamentowców, zespołów domków letniskowych na wynajem, glampingów itp.) powinien następować w sposób kontrolowany i zgodny z ustaleniami planów miejscowych;

- Należy unikać żywiołowego, niekontrolowanego rozwoju inwestycji turystycznych, zwłaszcza na terenach o wysokiej wartości krajobrazowej, przyrodniczej lub zagrożonych erozją oraz degradacją w wyniku nadmiernej / niekontrolowanej antropopresji;
- Nowa zabudowa turystyczna powinna być sytuowana w powiązaniu z istniejącymi strukturami funkcjonalnymi – w sąsiedztwie już zurbanizowanych terenów, z zapewnionym dostępem do drogi publicznej, sieci wodno-kanalizacyjnej i innych elementów infrastruktury. Preferowana jest zabudowa skupiona, wpisująca się w lokalny układ przestrzenny i specyfikę krajobrazu kulturowego („Kraina w Kratę”), nieingerująca w ciągłość i spójność przestrzenną i kulturową krajobrazu;
- Wprowadza się zasadę bezwzględnej ochrony obszarów cennych przyrodniczo, krajobrazowo i hydrologicznie przed presją inwestycyjną. Zabudowa turystyczna nie powinna być dopuszczana na obszarach chronionych (np. strefa wydm, klifów, siedlisk Natura 2000, dolin rzecznych);
- W planowaniu i projektowaniu zabudowy turystycznej należy uwzględniać lokalną skalę i charakter architektury. Dopuszczalne są jedynie formy zabudowy dostosowane do otoczenia – unikać należy wysokiej intensywności zabudowy, apartamentowców o miejskim charakterze oraz tymczasowych obiektów o niskiej jakości estetycznej;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego;

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie Darłowo w perspektywie 20 lat szacuje się, na około 120% stanu obecnego, wyrażonego w powierzchni użytkowej mieszkań.

Obszary koncentracji rozwoju zabudowy mieszkaniowej skupiają się w obrębie istniejących największych miejscowości w gminie.

6.2.4 Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- Na terenie gminy Darłowo nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego.

6.2.5 Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Lokalizowanie obiektów inwestycji celu publicznego w obrębie głównego układu drogowego obszaru, z dostępem do transportu publicznego, a także z dostępem do dobrej infrastruktury pieszej i rowerowej;
- Analiza indywidualnych przypadków uwzględniające zapotrzebowanie społeczne na daną inwestycję oraz wpływ jej lokalizacji na przestrzeń w różnych aspektach;

- Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów. Na etapie przedprojektowym, należy przeprowadzić analizy, pozwalające na wybór wariantu optymalnego pod względem kryteriów środowiskowych, a także społecznych i gospodarczych;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego.

6.2.6 Zasady kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- Poprawa bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu drogowego;
- Rozbudowa bezpiecznego dla pieszych i rowerzystów układu ciągów komunikacyjnych – ciągów pieszych, dróg rowerowych, chodników (separacja pieszych i rowerzystów od pojazdów poza strefami zamieszkania);
- Wprowadzanie działań infrastrukturalnych mających na celu uspokojenie ruchu;
- Rozwijanie wysokiej jakości, dostępnego transportu publicznego;
- Podjęcie działań na rzecz integracji transportowej poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie gminy, powiatu i regionu. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zintegrowania oferty przewozowej;
- W obszarach słabo zaludnionych zorganizowanie form transportu publicznego na życzenie;
- Uspójnienie sieci tras rowerowych m.in. w oparciu o sieć tras rowerowych Pomorza Zachodniego.
- Organizacja parkingów Park&Ride (Parkuj i Jedź) w pobliżu stacji i przystanków kolejowych oraz punktów ładowania pojazdów elektrycznych;
- Uporządkowanie polityki parkingowej, szczególnie zwiększenie dostępności miejsc parkingowych w pobliżu głównych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych regionu;
- Dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ciepłowniczej, szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację) lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;
- Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych;

- Budowa, rozbudowa, modernizacja i zwiększanie zdolności usługowej (np. przez wzrost zatrudnienia), obiektów i instytucji infrastruktury społecznej należących do samorządu (w tym żłobków, bazy sportowej i rekreacyjnej, usług z zakresu opieki społecznej) przedsiębiorczości;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego

6.2.7 Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Lokalizowanie instalacji PV na gruntach niższych klas i na nieużytkach, a także na tzw. bronfields oraz preferujących jak najmniejsze ograniczanie produkcji rolnej (np. agrofotowoltaika);
- Lokalizowanie instalacji PV w odległości minimum 100 metrów od zabudowań;
- Lokalizowanie instalacji z poszanowaniem walorów krajobrazowych, poza obszarami chronionego krajobrazu, obszarami Natura 2000, zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi, krajobrazami priorytetowymi;
- Lokalizowanie instalacji turbin wiatrowych, w oddaleniu od terenów zamieszkałych – rekomendowana minimalna odległość – 700 m;
- Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:
 - na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-III), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,
 - w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
 - na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosuje się zasady wynikające z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego

6.2.8 Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Rozpoznanie cech inwestycji mogących negatywnie wpływać na środowisko (co, na które komponenty, jak silnie), następnie znalezienie przestrzeni najmniej wrażliwych na te wpływy;

- Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów (zwłaszcza, gdy powyższe analizy dają wynik niejednoznaczny).

6.2.9 Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą sposobu użytkowania;
- Należy dążyć do rozwoju rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa;
- Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową;
- Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo letniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje – przewidzianych do przekształceń;
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego

6.2.10 Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach omawianej grupy wymaga uprzednich analiz dostosowanych do specyfiki danego obszaru, określających:
 - negatywne cechy obszaru, np. czynniki degradujące,
 - możliwe, w tym pożądane kierunki zmian,
 - możliwe sposoby doprowadzenia obszaru do pożądanych zmian (w tym możliwe do zastosowania instrumenty gospodarki przestrzennej i ich prawdopodobną skuteczność), uwarunkowania prawne, ekonomiczne, społeczne i techniczne, a także możliwy czas rozpoczęcia i trwania procesu zmian;
- Priorytetowe zagospodarowanie takich obszarów (brownfields) względem zagospodarowania obszarów naturalnych i przyrodniczo cennych (greenfields);
- Na terenie krajobrazów priorytetowych stosowanie zasad wynikających z rekomendacji i wniosków zgodnie z Audytem Krajobrazowym Województwa Zachodniopomorskiego.

7. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

7.1 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE NA POZIOMIE KRAJOWYM

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego za Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) uznano:

- gminy zagrożone trwałą marginalizacją,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- Śląsk oraz Polskę Wschodnią.

Gmina Darłowo została wymieniona w Załączniku 1, który zawiera listę gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na lata 2021-2027.

Te obszary charakteryzują się koncentracją negatywnych czynników społeczno-gospodarczych, które hamują ich rozwój. Kluczowym ograniczeniem ich rozwoju jest słaba dostępność transportowa, zwłaszcza do ośrodków wojewódzkich i regionalnych, co uniemożliwia efektywne korzystanie z bodźców rozwojowych generowanych przez duże miasta.

Interwencje powinny przeciwdziałać szeregowi niekorzystnych zjawisk, w tym utrudnionemu dostępowi do usług publicznych.

Ze względu na położenie większości gmin zagrożonych trwałą marginalizacją w strefach przygranicznych z sąsiednimi województwami, działania rozwojowe na tych obszarach powinny być istotnym elementem współpracy międzyregionalnej, mającej na celu zmniejszenie dysproporcji rozwojowych.

7.2 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA

W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 (przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr VIII/100/19 z dnia 28 czerwca 2019 r.) wskazano, że identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na bazie obszarów funkcjonalnych wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (PZPWZ).

KPKZ 2013 wskazuje obszary funkcjonalne, których określenie w PZPW jest obligatoryjne. W granicach gminy Darłowo należą do nich: **obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej – Strefa Przybrzeżna**.

Obszar Funkcjonalny Strefy Przybrzeżnej to makroregionalny obszar o szczególnym znaczeniu, obejmujący gminy przylegające do wód morskich, w tym Zalewu Szczecińskiego. Charakteryzuje się

dużym zróżnicowaniem funkcji – od intensywnej działalności turystycznej i gospodarki morskiej po ochronę przyrody. Obszar ten doświadcza silnej presji urbanizacyjnej i sezonowego ruchu turystycznego, co prowadzi do licznych konfliktów przestrzennych. Dodatkowo, zmiany klimatyczne zwiększają ryzyko powodzi i erozji brzegów. Wymaga on zintegrowanego zarządzania przestrzennego, uwzględniającego zarówno ląd, jak i obszary morskie.

Najważniejsze cechy i wyzwania **Obszar Funkcjonalnego Strefa Przybrzeżna:**

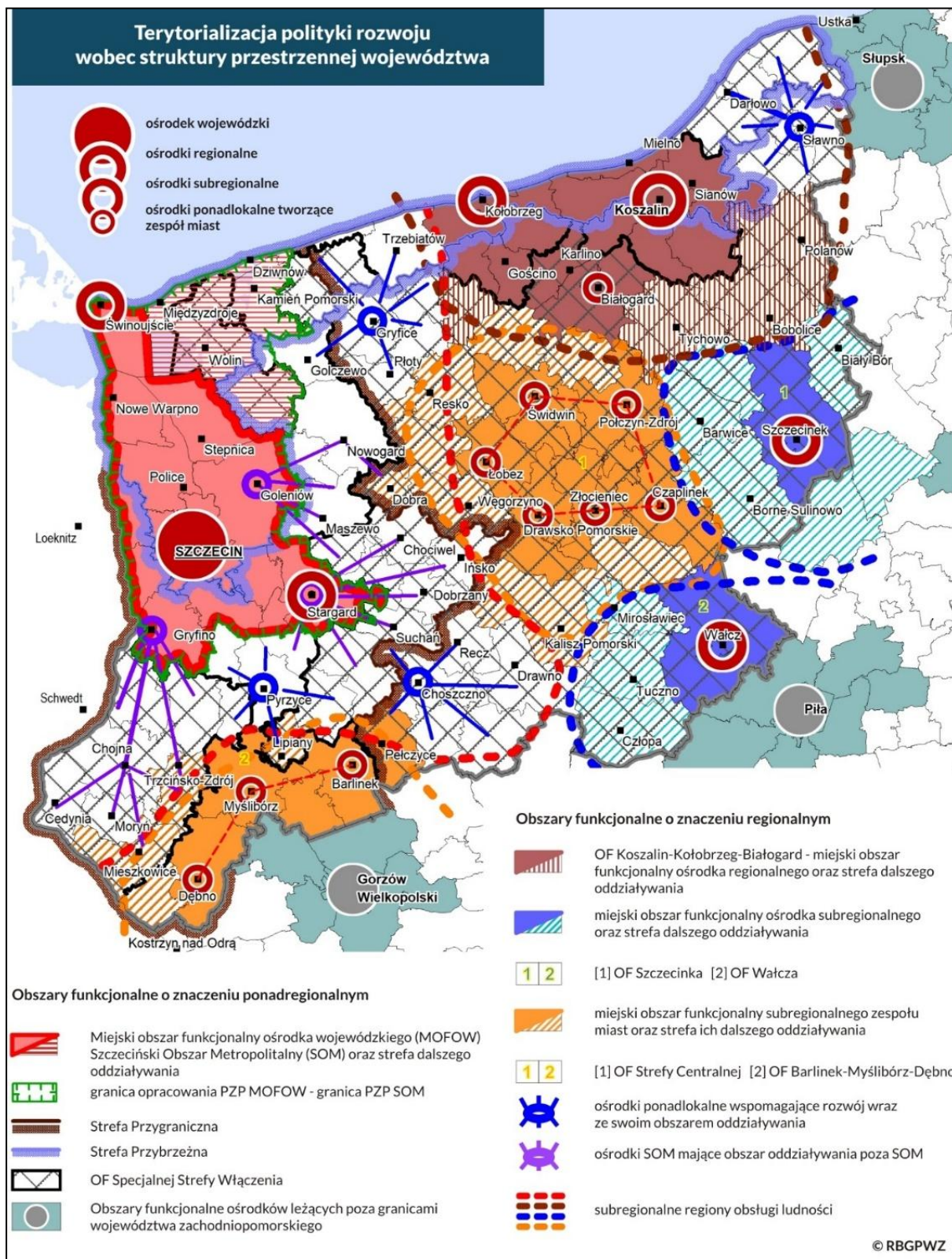
- Koncentracja konfliktów przestrzennych wynikających z kolizji różnych funkcji obszaru;
- Duży potencjał przyrodniczy – obecność cennych przyrodniczo terenów chronionych;
- Silna antropopresja związana z intensywnym ruchem turystycznym i rozwojem zabudowy;
- Zagrożenia wynikające ze zmian klimatycznych, w tym wzrost poziomu morza i erozja brzegów;
- Istniejący potencjał rozwoju gospodarki morskiej, zwłaszcza usług portowych i transportowych;
- Brak lub opóźnione działania administracji morskiej w zakresie planowania przestrzennego;
- Skupienie ruchu turystycznego w wąskim pasie przymorskim, co prowadzi do przeciążenia infrastruktury.

PZPWZ 2030, wraz z okresowym monitoringiem i aktualizacją obszaru Specjalnej Strefy Włączenia, na obszarze gminy Darłowo wskazuje **obszar funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym: Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia** jako obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych, kumulacji negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym oraz konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego.

Najważniejsze **cechy Obszaru Funkcjonalnego Specjalnej Strefy Włączenia:**

- W przeważającej mierze obszary pokryte gruntami rolnymi i leśnymi;
- Obszary kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych;
- Depopulacja - odpływ ludności do terenów o wyższym potencjale rozwojowym;
- Duży odsetek małych miast w przeszłości obsługujących obszary wiejskie (PGR-y), obecnie zdegradowanych;
- Potencjalne miejsce rozwoju gałęzi biogospodarki (baza produkcyjna i surowcowa);
- Niewykorzystywany potencjał pojezierzy w rozwoju turystyki;
- Słaba dostępność komunikacyjna środkowej części SSW do ośrodków miejskich wszystkich poziomów;
- Położenie poza ośrodkami lokalnymi;
- Słaba dostępność do usług publicznych;
- Znaczne oddalenie od ośrodka wojewódzkiego.

Rysunek 9: Obszary funkcjonalne województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

Wybrane kierunki działań **Obszaru Funkcjonalnego Specjalnej Strefy Włączenia:**

- Działania w kierunku włączenia społecznego na obszarach wiejskich;
- Poprawa dostępności do usług zdrowotnych na obszarach o najgorszej dostępności do dużych miast;
- Wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej, szczególnie na obszarach o niskiej aktywności gospodarczej i niskiej atrakcyjności inwestycyjnej;
- Poprawa dostępności do Internetu szerokopasmowego, zapewnienie możliwości telepracy (pracy zdalnej), e-handlu i doradztwa na odległość oraz upowszechnienie techniki informacyjno-komunikacyjnej w przedsiębiorstwach;
- Tworzenie warunków do lokalizacji na obszarach niskiej aktywności ekonomicznej podmiotów gospodarczych, specjalistycznej produkcji rolniczej, działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich;
- Wpływanie na wydłużanie sezonu turystycznego, poprzez rozwój jakościowy oferty turystycznej;
- Wsparcie projektów z zakresu infrastruktury turystyki aktywnej i uzdrowiskowej bazującej na endogenicznych potencjałach obszaru, mających charakter prozatrudnieniowy;
- Utrzymanie podmiotów publicznych związanych z ochroną zdrowia (turystyka zdrowotna) oraz obroną narodową w obszarach peryferyjnych, ze względu na ich znaczenie dla lokalnych rynków pracy;
- Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej;
- Zapewnienie warunków rozwoju usług związanych z opieką nad osobami starszymi oraz opieką nad dziećmi;
- Wspieranie rozwoju telepracy;
- Preferencje dla tworzenia gospodarstw ekologicznych;
- Tworzenie rolniczych grup producenckich i lokalnych grup działania, w tym rybackich;
- Rozwój kadr i bazy materialnej doradztwa rolniczego, hodowli roślin i zwierząt oraz oceny odmian;
- Rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego;
- Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE.

Zgodnie z PZPWZ gmina Darłowo znajduje się w obszarze funkcjonalnym Sławna który tworzą: miasto Sławno, miasto Darłowo, gmina Sławno, **gmina Darłowo**, gmina Postomino, gmina Malechowo oraz powiat sławieński.

Jednostki te połączyły siły, by wspólnie realizować projekty rozwojowe w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), finansowanych z programu „Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021–2027”.

W kwietniu 2025 roku podpisano porozumienie terytorialne, które umożliwi realizację 26 projektów o łącznej wartości blisko 48 milionów złotych. Inicjatywy te mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu oraz rozwój usług społecznych i edukacyjnych. Wśród zaplanowanych działań znajdują się m.in.

- Wsparcie i aktywizacja seniorów – w ramach działań z zakresu usług społecznych planujemy projekty dedykowane osobom starszym z terenu Gminy Darłowo. To realna pomoc i większa integracja międzypokoleniowa;
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – inwestycje te poprawią efektywność energetyczną obiektów należących do gminy, co przełoży się na niższe koszty utrzymania i bardziej przyjazne środowisku rozwiązania;
- Otwarte plaże Gminy Wiejskiej Darłowo – planowana przebudowa i dostosowanie plaż do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz poprawa oznakowania sprawią, że nasze wybrzeże będzie jeszcze bardziej dostępne i komfortowe dla wszystkich mieszkańców i turystów.

7.3 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY DARŁOWO

Zgodnie z definicją OSI to obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

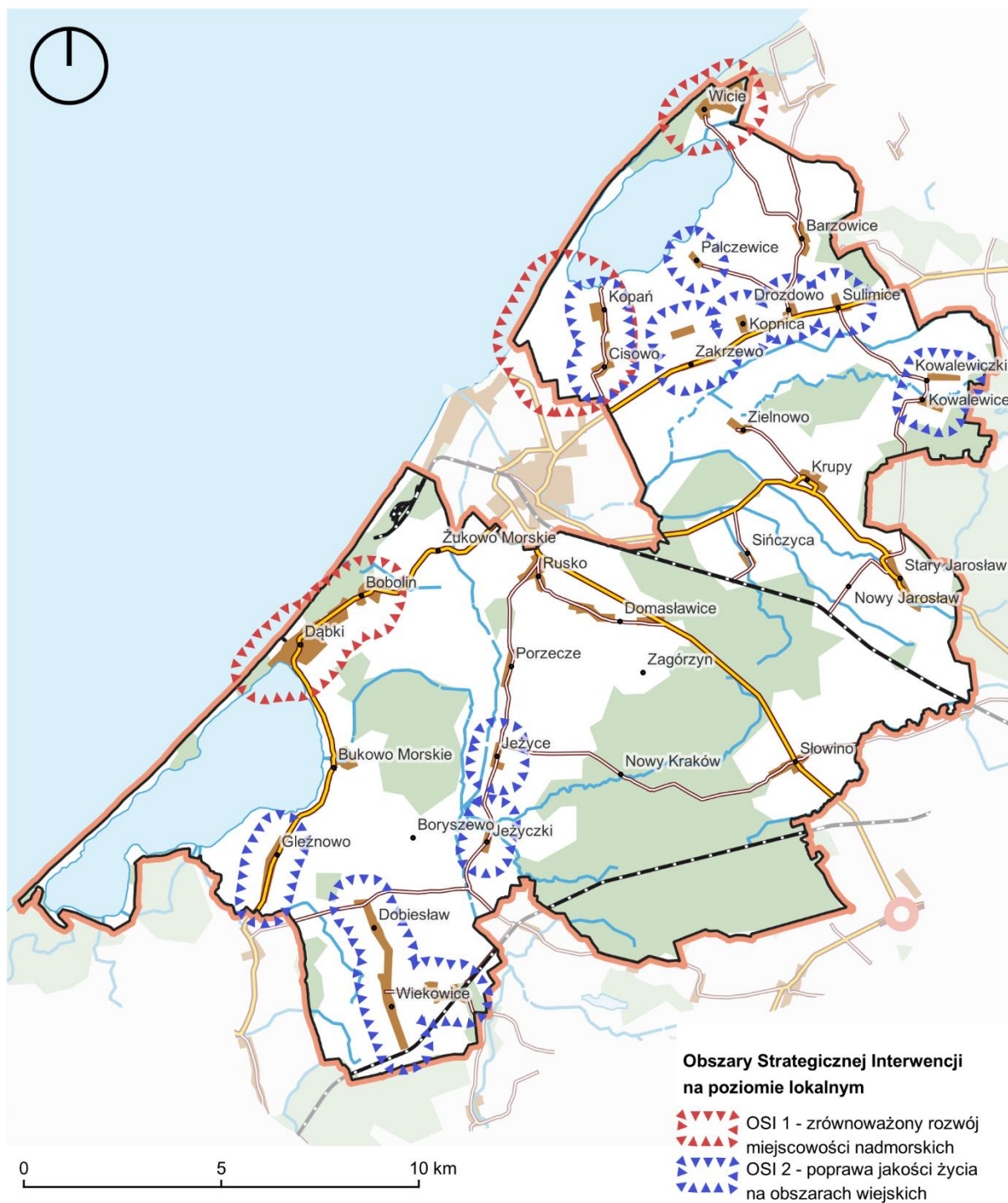
Ze względu na swoje atrakcyjne nadmorskie położenie, Gmina Darłowo poddawana jest silnej presji turystycznej inwestycyjnej, która stanowi silnik lokalnej gospodarki. Intensywna i sezonowa specyfika ruchu turystycznego wymaga skoncentrowanych działań, mających na celu zrównoważone gospodarowanie przestrzenią, ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych, oraz dbanie o ład przestrzenny i estetykę obszaru. Równie istotną kwestią jest zapewnienie odpowiedniej jakości infrastruktury komunalnej, jak sieci, system gospodarowania odpadami, czy transport.

Równolegle, jak wykazała delimitacja służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykonana w 2025 roku, znaczna część miejscowości w gminie wymaga wzmożonych działań rozwojowych, przeciwdziałających kryzysom w sferze społecznej i innych. Kluczowe jest przeprowadzenie na tych obszarach wnikliwej analizy potencjalnych konfliktów przestrzennych, aby harmonijnie pogodzić różne potrzeby – społeczne, infrastrukturalne, gospodarcze i środowiskowe.

W związku z koncentracją skomplikowanych wyzwań przestrzennych na wskazanych obszarach gminy, w Strategii Rozwoju Gminy Darłowo do roku 2035 wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji mające kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy:

- OSI 1 - Zrównoważony rozwój miejscowości nadmorskich
- OSI 2 – Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

Rysunek 10: Obszary Strategicznej Interwencji na poziomie lokalnym

Źródło: opracowanie własne.

OSI 1 - Zrównoważony rozwój miejscowości nadmorskich

OSI 1 zrównoważony rozwój miejscowości nadmorskich tworzą tereny miejscowości położonych w pobliżu wybrzeża, wraz z otoczeniem.

Rekomendacje:

- Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów nadmorskich z uwzględnieniem ochrony krajobrazu, linii brzegowej i funkcji rekreacyjnych;
- Uporządkowanie funkcji zabudowy i usług w centrach turystycznych poprzez wyznaczenie stref intensywnego ruchu turystycznego i stref ciszy, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów uzdrowiskowych (uzdrowisko Dąbki);
- Przeciwdziałanie "chaosowi reklamowemu" poprzez wprowadzenie spójnych standardów estetycznych dla szyldów, reklam i małej architektury;
- Ograniczenie hałasu, wynikającego z działalności usługowo-turystycznej do stref intensywnego ruchu turystycznego (stoiska z reklamami akustycznymi itp.);
- Rozwój zrównoważonej mobilności: uruchomienie sezonowych linii transportu publicznego (np. e-busy, mikrobusy) obsługujących miejscowości nadmorskie;
- Budowa i oznakowanie tras łączących plaże, miejscowości i obszary chronione z węzłami przesiadkowymi;
- Ograniczenie dostępu samochodowego do wybranych stref poprzez wprowadzenie stref płatnego wjazdu lub całkowitego zakazu w sezonie;
- Ograniczenie ruchu samochodowego poprzez tworzenie parkingów buforowych poza strefą brzegową, wyposażonych np. w wypożyczalnię rowerów, w pobliżu węzłów komunikacji publicznej;
- Ograniczenie dostępu do szczególnie wrażliwych siedlisk (np. wydmy, torfowiska, plaże lęgowe ptaków) poprzez fizyczne wygrodzienia, zakazy, ścieżki naprowadzające;
- Lokalizacja infrastruktury turystycznej wyłącznie poza strefami szczególnej wrażliwości przyrodniczej;
- Budowa ekologicznej infrastruktury rekreacyjnej na obszarach wrażliwych i cennych przyrodniczo: pomostów, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych;
- Wprowadzenie rozwiązań niskoemisyjnych i energooszczędnych w projektowaniu obiektów turystycznych;
- Rozwój turystyki pieszej, rowerowej z poszanowaniem walorów krajobrazowych;
- Utworzenie ścieżek edukacyjno-przyrodniczych z tablicami informacyjnymi i punktami obserwacyjnymi;

- Aktualizacja i uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) dla wszystkich miejscowości nadmorskich i ich stref rozwoju turystycznego, z jasnym określeniem:
 - dopuszczalnych funkcji (np. turystyka, usługi, zabudowa mieszkaniowa),
 - parametrów zabudowy (wysokość, linia zabudowy, dachy, kolorystyka),
 - zakazów zabudowy w strefach ochrony przyrody i krajobrazu;
- Ujednolicenie zasad estetyki przestrzeni publicznej poprzez opracowanie gminnych wytycznych urbanistyczno-architektonicznych – np. katalogów dobrych praktyk zabudowy, form reklamy, materiałów elewacyjnych i ogrodzeń;
- Wprowadzenie uchwały krajobrazowej regulującej:
 - lokalizację, rozmiary i formy reklam i szyldów,
 - zasady sytuowania małej architektury i obiektów tymczasowych (np. straganów, pawilonów gastronomicznych),
 - eliminację reklam wielkoformatowych i banerów w strefie brzegowej;
- Zakaz stawiania obiektów tymczasowych bez zgody gminy, w tym tzw. „domków holenderskich”, kontenerów mieszkalnych, usługowych i magazynowych, sezonowych barów i punktów handlowych – o ile nie są one zgodne z planem miejscowym lub warunkami zabudowy;
- Modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej:
 - rozbudowa i uszczelnienie systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenach intensywnie użytkowanych turystycznie, w tym w sołectwach z dużym zagęszczeniem zabudowy letniskowej,
 - zwiększenie przepustowości oraz modernizacja lokalnych oczyszczalni ścieków oraz zastosowanie rozwiązań wspierających, takich jak zbiorniki retencyjne, lokalne systemy rozsączające czy kontenerowe oczyszczalnie sezonowe,
 - budowa nowoczesnych separatorów zanieczyszczeń i tłuszczów w newralgicznych punktach sieci oraz przy gastronomii sezonowej.
- Usprawnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi:
 - modernizacja i rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów w Krupach, zwiększenie dostępności punktu dla mieszkańców,
 - optymalizacja częstotliwości odbioru poszczególnych frakcji odpadów, lepsze planowanie tras dla pojazdów odbierających odpady,
 - promowanie kompostowania bioodpadów „u źródła”, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska,

- tworzenie punktów napraw, promowanie i wspieranie inicjatyw upcyklingowych i zero waste.
- Kontrole w zakresie nielegalnego pozbywania się odpadów i niepodpisanych umów na wywóz, prowadzone szczególnie w sezonie letnim.

OSI 2 - Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich

OSI 2 - Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich obejmuje tereny wsi, które zostały zdiagnozowane jako część obszaru zdegradowanego w ramach przeprowadzonej delimitacji dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Darłowo.

Wprowadzenie OSI 2, ma na celu podkreślenie znaczenia odnowy wsi, również poza zakresem obszaru rewitalizacji. W skład OSI 2 wchodzi następujące miejscowości: Cisowo, Kopań, Kopnica, Zakrzewo, Palczewice, Drozdowo, Sulimice, Kowalewice, Kowalewiczki, Jeżyce, Jeżyczki, Gleźniewo, Wiekowice, Dobiesław.

Rekomendacje:

- Rewitalizacja centrów wsi jako lokalnych przestrzeni wspólnych i miejsc integracji społecznej;
- Modernizacja i estetyzacja przestrzeni publicznych: placów, skwerów, przystanków, otoczenia świetlic i remiz;
- Zachowanie i eksponowanie dziedzictwa kulturowego i architektonicznego wsi oraz tradycyjnej zabudowy zagrodowej (w tym charakterystycznej dla „Krainy w Kratę”);
- Poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez remonty dróg lokalnych i budowę ścieżek pieszo-rowerowych i chodników;
- Wprowadzenie zielonej infrastruktury uwzględniającej również kwestie retencji wody opadowej: nasadzenia drzew, łąki kwietne, ogrody i ogrody deszczowe;
- Adaptacja pustostanów i budynków przemysłowych oraz budynków porolnych na cele społeczne, edukacyjne lub usługowe;
- Uporządkowanie przestrzeni i zabudowy poprzez aktualizację planów miejscowych i wprowadzenie wytycznych urbanistycznych;
- Wprowadzenie elementów małej architektury wiejskiej zgodnej z lokalnym charakterem obszaru nawiązującym do „Krainy w Kratę” (ławki, tablice, oświetlenie);
- Wsparcie dla lokalnych inicjatyw społecznych i organizacji pozarządowych, działających na rzecz integracji mieszkańców;
- Tworzenie i rozwój centrów aktywności lokalnej w świetlicach wiejskich i szkołach;
- Organizacja programów edukacyjnych i kulturalnych dla dzieci, młodzieży i seniorów;
- Wsparcie dla liderów lokalnych i animatorów społecznych poprzez szkolenia i mikrogranty;

- Rozwój usług społecznych i opiekuńczych, w tym mobilnych form wsparcia dla osób starszych i niesamodzielnych;
- Promocja lokalnej tożsamości i tradycji poprzez festyny, warsztaty, publikacje i działania artystyczne;
- Włączenie mieszkańców w procesy planowania i podejmowania decyzji dotyczących rozwoju ich miejscowości;

8. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

8.1 SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

System wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026–2035 stanowi kluczowy element zarządzania rozwojem na poziomie lokalnym. Bazuje on na ciągłej i skoordynowanej współpracy wielu, różnych podmiotów oraz ewaluacji działań implementacyjnych w kontekście zdefiniowanych celów strategicznych.

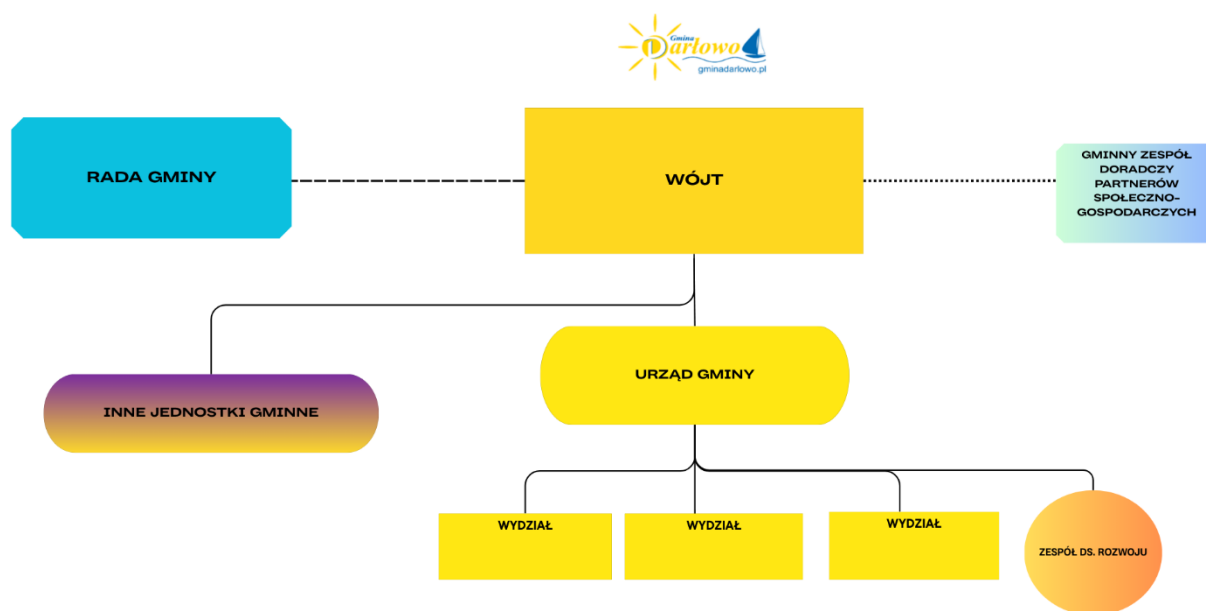
Mechanizm wdrożeniowy funkcjonuje w oparciu o jasno określone struktury odpowiedzialności po stronie władz samorządowych, za wykonanie poszczególnych zadań odpowiadają wyznaczone podmioty, którym przypisano konkretne zadania oraz określono narzędzia wdrażania Strategii.

Partycypacyjny charakter realizacji Strategii wyraża się w zaangażowaniu szerokiego grona interesariuszy Strategii. Proces ten obejmuje planowanie zadań i ich realizację, monitoring i ewaluację działań. Ich skutkiem może być także aktualizacja dokumentów strategicznych i wykonawczych będąca reakcją na zmieniającą się sytuację w Gminie i jej otoczeniu.

Struktura i role organów i instytucji uczestniczących w realizacji Strategii

W systemie wdrażania strategii kluczowe role przypisane są organom ustawowym władzy samorządowej, tj. Radzie Gminy Darłowo oraz Wójtowi Gminy Darłowo. W procesie realizacji działań organy te wspierane będą przez Urząd Gminy Darłowo wraz z jednostkami mu podlegającymi oraz szerzej, przez inne organizacje i instytucje, będące interesariuszami strategii z uwagi na ich położenie lub funkcje. Założenia systemu wdrażania strategii przedstawiono na poniższym schemacie.

Rysunek 11: Struktura podmiotowa systemu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo

Źródło: opracowanie własne.

Rada Gminy Darłowo

Rada Gminy Darłowo, w granicach swoich kompetencji, będzie w szczególności odpowiedzialna za następujące aspekty procesu wdrażania strategii rozwoju Gminy Darłowo:

- zapoznawanie się z wynikami monitorowania i ewaluacji postępów wdrażania Strategii i wyrażanie opinii na ich temat;
- inicjowanie debat na tematy strategiczne dla gminy, których wnioski mogą prowadzić do aktualizacji dokumentu;
- zapewnianie odpowiednich środków finansowych na realizację celów Strategii w kontekście budżetu Gminy oraz wieloletniej prognozy finansowej;
- identyfikowanie i promowanie inicjatyw wspierających osiągnięcie celów Strategii;
- podejmowanie innych działań, niezbędnych do skutecznej realizacji Strategii;
- decydowanie o wprowadzeniu zmian do Strategii na podstawie propozycji Wójta, w tym ustalanie procedury, harmonogramu oraz źródeł finansowania tych prac.

Wójt Gminy Darłowo

Wójt Gminy Darłowo w granicach swoich kompetencji będzie w szczególności odpowiedzialna za następujące aspekty procesu wdrażania Strategii rozwoju gminy Darłowo:

- inicjowanie, zatwierdzanie oraz nadzorowanie realizacji Strategii i związanych z nią przedsięwzięć, działań, programów i projektów;

- kierowanie Zespołem ds. Rozwoju¹⁸;
- uwzględnianie odpowiednich środków finansowych na realizację Strategii w projekcie budżetu oraz w wieloletniej prognozie finansowej;
- identyfikacja / pozyskiwanie potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania działań wspierających realizację celów Strategii;
- podejmowanie odpowiednich działań w przypadku pojawienia się odstępstw od ścieżki osiągania celów lub zmaterializowania ryzyka związanego z realizacją Strategii, w tym inicjowanie aktualizacji Strategii;
- rozwijanie współpracy z interesariuszami Strategii;
- informowanie mieszkańców Gminy o wdrażaniu Strategii i konsultowanie z nimi efektów jej realizacji.

Urząd Gminy Darłowo

Urząd Gminy Darłowo jako jednostka realizująca / wykonująca zadania określone w ustawie o samorządzie gminnym stanowić będzie bazę organizacyjno-kadrową dla realizacji założonych w Strategii działań. Poszczególne wydziały i komórki Urzędu realizować będą zadania operacyjne wskazane przez Wójta Gminy Darłowo. W celu zapewnienia skutecznej koordynacji procesu wdrażania Strategii powoła Zespół ds. Rozwoju. Do jego zadań będzie należało w szczególności:

- przygotowywanie dokumentów wykonawczych niezbędnych do realizacji Strategii (projektów budżetu i WPF, uchwał, zarządzeń, obwieszczeń, narzędzi konsultacji społecznych, itp.);
- realizacja działań operacyjnych związanych z wdrażaniem Strategii, jej monitorowaniem, ewaluacją, aktualizacją oraz konsultacjami społecznymi z interesariuszami tych podprocesów;
- przygotowywanie oraz realizacja zadań wynikających z celów i kierunków działania wskazanych w Strategii, w szczególności związanych z pozyskiwaniem finansowania zewnętrznego (projekty, w tym unijne), jak też odpowiednia organizacja procesu realizacji zadań własnych i zleconych.

Jednostki własne (podległe Urzędowi Gminy)

Jednostki sektora finansów publicznych, podlegające samorządowi lokalnemu (np. szkoły, zakłady i jednostki budżetowe) będą zaangażowane w realizację Strategii w sposób analogiczny, jak wydziały i komórki Urzędu Gminy. Ich przedstawiciele wejdą w skład Zespołu ds. ds. Rozwoju i wspierać będą działania Urzędu Gminy zgodnie ze swoimi zadaniami statutowymi i/lub obszarami kompetencji.

Partnerzy społeczno-gospodarczy, reprezentujący interesariuszy, w tym mieszkańców Gminy

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo w różnych formach brać udział będą jej interesariusze, rozumiani jako osoby, grupy, organizacje i inne podmioty, które wpływają na

¹⁸ Zespół ds. Rozwoju zostanie powołany zarządzeniem Wójta w ciągu 3 miesięcy od przyjęcia Strategii. Składać się będzie z pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek podległych.

realizację Strategii lub pozostają pod jej wpływem. Wśród nich będą mieszkańcy Gminy Darłowo, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Komitet Rewitalizacji i lokalni liderzy opinii.

Wójt Gminy Darłowo adekwatnie do potrzeb może powołać zarządzeniem Gminny Zespół Doradczy Partnerów Społeczno-Gospodarczych, który będzie doradzał Wójtowi w kwestiach związanych z realizacją Strategii w zakresie i na zasadach określonych w zarządzeniu Wójta.

Konsultacje społeczne

Władze Gminy zobowiązują się jednocześnie do prowadzenia konsultacji społecznych, które pozwolą identyfikować potrzeby i oczekiwania mieszkańców oraz podejmować decyzje strategiczne akceptowane przez szerokie grono interesariuszy w zakresie implementacji Strategii. Konsultacje poprzedzać będą wszystkie istotne działania, związane z realizacją Strategii (np. proces jej aktualizacji). Udział społeczności lokalnej w procesie wdrażania Strategii stanowi jeden z fundamentalnych elementów zrównoważonego rozwoju (szerzej rozdział 8.4).

Instrumenty służące wdrażaniu Strategii mogą mieć postać dokumentów takich jak:

- **Plany** – ogólne lub sektorowe dokumenty ułatwiające realizację celów strategicznych, o różnym horyzoncie czasowym, obejmujące teren całej Gminy.
- **Strategie branżowe** - gminne strategie tematyczne/sektorowe określające cele i sposoby ich realizacji, ukierunkowane na podnoszenie jakości życia Mieszkańców w różnych sferach funkcjonowania Gminy. Wynikają one z realizacji obowiązków ustawowych lub potrzeb identyfikowanych przez władze lokalne. Mogą mieć charakter wieloaspektowego i wielopodmiotowego działania odnoszącego się do obszaru całej Gminy.
- **Programy branżowe/terytorialne** – tematyczne, sektorowe programy służące rozwiązywaniu problemów w konkretnej sferze obejmujące teren całej Gminy lub wyznaczony obszar. Mogą wynikać z realizacji obowiązków ustawowych lub potrzeb identyfikowanych przez władze lokalne.
- **Projekty** - działania określone czasowo, realizowane w krótkim horyzoncie, ukierunkowane na rozwiązanie konkretnej sytuacji problemowej wynikającej ze strategii, programów lub innym potrzeb.
- **Inne narzędzia**, uznane przez władze Gminy za potrzebne adekwatnie do zmieniających się uwarunkowań.

8.2 MONITOROWANIE I EWALUACJA WDRAŻANIA STRATEGII

Monitorowanie i ocenianie efektów wdrażania Strategii stanowią integralne komponenty zarządzania strategicznego gminą, ponieważ dostarczają informacji o realizacji celów strategicznych, umożliwiając

elastyczne reagowanie i dostosowywanie działań do zmieniających się warunków rozwojowych dzięki zdiagnozowaniu w odpowiednim czasie obszarów problemowych, wymagających większego zaangażowania nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych, a także ryzyko. Sprzyjają również kreowaniu zasobu wiedzy i doświadczeń Gminy w zakresie zarządzania rozwojem.

System monitorowania i ewaluacji Strategii to uporządkowany układ podmiotów odpowiedzialnych za jej wdrażanie, opiniowanie i interesariuszach Strategii oraz powiązań między nimi wpływających na skuteczne funkcjonowanie całego systemu tj. zdolność osiągnięcia założonych celów.

Kluczową rolę w procesie monitorowania i ewaluacji odgrywa **Wójt Gminy Darłowo**, który nadzoruje w tym zakresie prace **Zespołu ds. Rozwoju**, w szczególności w ze względu na:

- stopień realizacji celów strategicznych (osiąganie celów i wskaźników strategicznych),
- zatwierdzanie postępów we wdrażaniu Strategii,
- identyfikację czynników wpływających na podejmowane w procesie działania,

oraz decyduje o uruchomieniu ewaluacji.

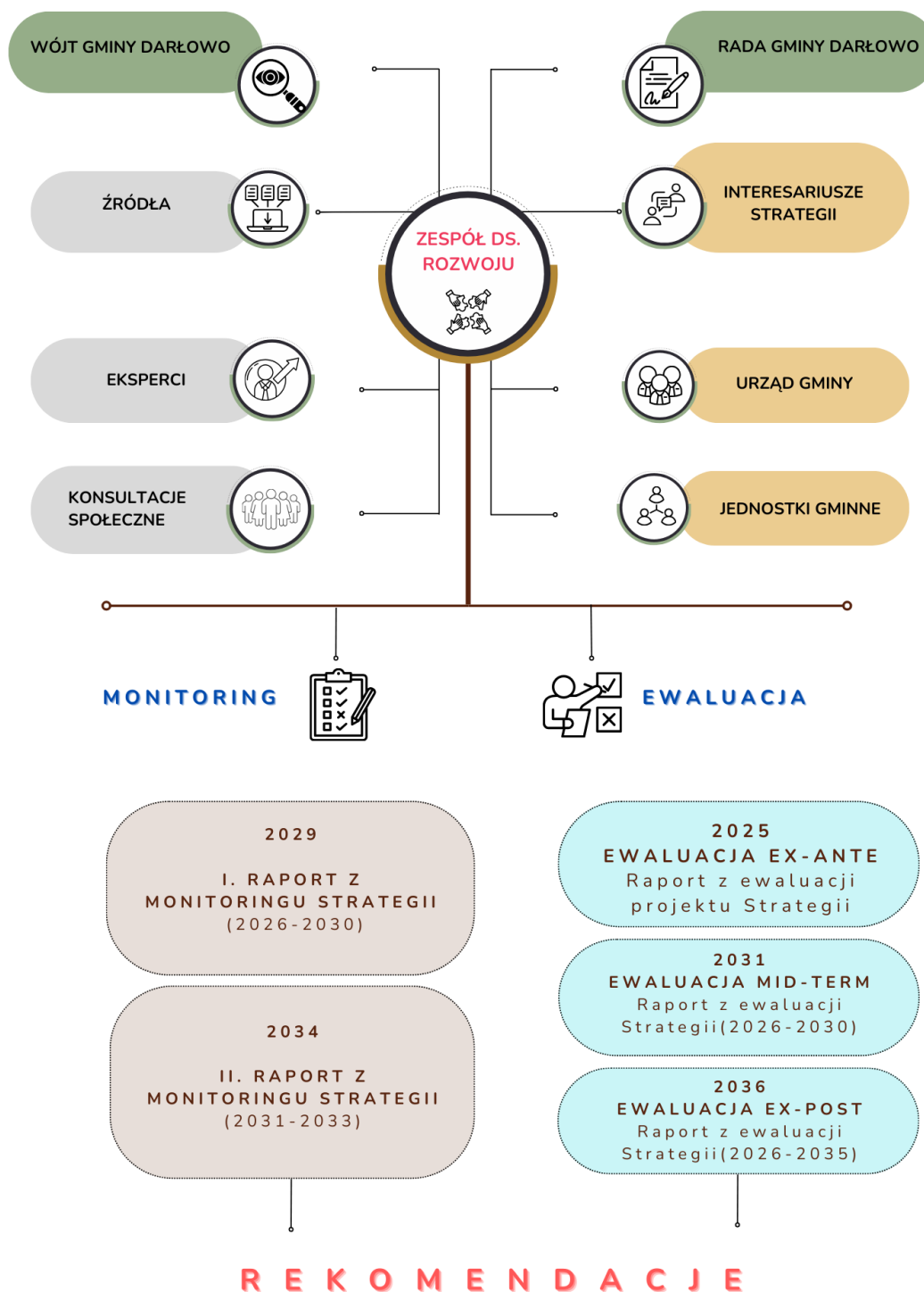
Wójt współpracuje z **Radą Gminy Darłowo**, zatwierdzającą raporty ewaluacyjne, oraz z **interesariuszami Strategii**.

Bieżące prace w zakresie monitoringu i ewaluacji wdrażania Strategii realizuje **Zespół ds. Rozwoju**, który w szczególności:

- gromadzi dane niezbędne do oceny stopnia realizacji wskaźników produktu i rezultatu Strategii,
- koordynuje działania operacyjne,
- przygotowuje 2 raporty z monitoringu Strategii,
- przygotowuje 2 raporty z ewaluacji Strategii,
- współpracuje ze wszystkimi podmiotami bezpośrednio uczestniczącymi w procesie realizacji Strategii oraz jej innymi interesariuszami.

Zespół w realizacji swoich zadań może także korzystać ze wsparcia ekspertów zewnętrznych.

Rysunek 12: Koordynacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035

Źródło: opracowanie własne.

Monitoring jest elementem procesu zarządzania Strategią. Polega na systematycznym i metodycznym sprawdzaniu rezultatów działań, w szczególności wartości wskaźników, które umożliwiają śledzenie postępów w realizacji celów strategicznych. Monitorowanie opiera się na gromadzeniu usystematyzowanych danych z różnych źródeł, takich jak np.:

- rejestry publiczne (Główny Urząd Statystyczny, Wojewódzki Urząd Statystyczny, System Analiz Samorządowych, Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej),
- system statystyki gminnej (wewnętrzny system sprawozdawczości Urzędu Gminy Darłowo, dane jednostek organizacyjnych Gminy Darłowo oraz innych służb z terenu gminy i powiatu, tj. Powiatowa Komenda Policji),
- informacje z innych źródeł, gromadzone przez podmioty wykonujące zadania publiczne i/lub będące w dyspozycji podmiotów realizujących działalność na terenie Gminy,
- informacje pochodzące z badań własnych Gminy, pozyskiwane adekwatnie do potrzeb.

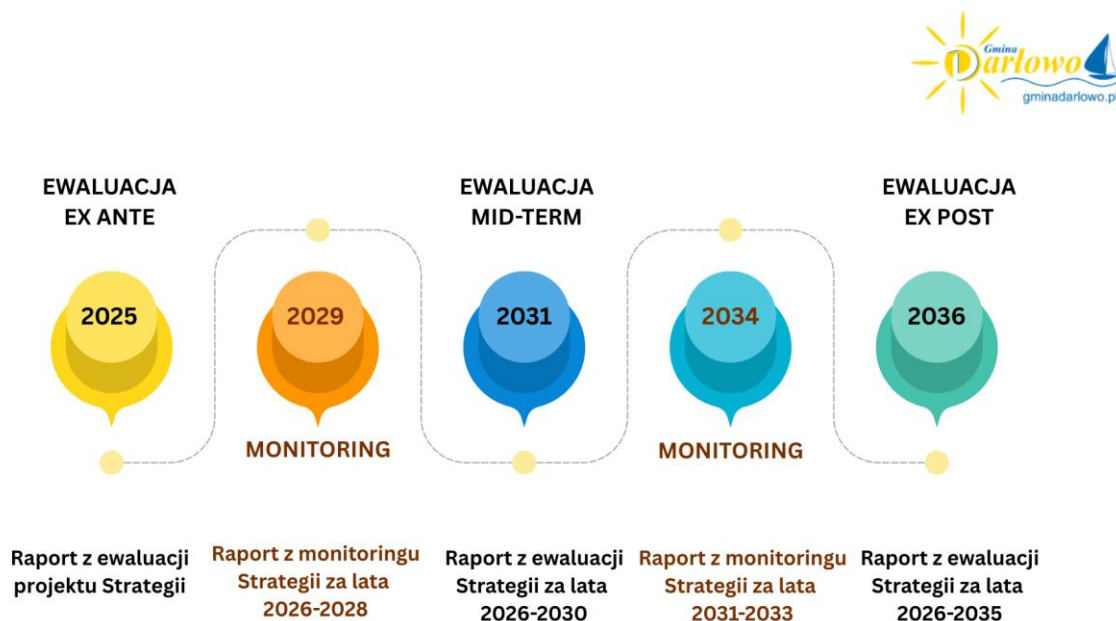
Ewaluacja Strategii jest ściśle powiązana z monitorowaniem i prowadzoną sprawozdawczością. Informacje i dane pochodzące z monitorowania są wykorzystywane do koordynacji i wzajemnego wsparcia procesu ewaluacji. Ocena będzie prowadzona z wykorzystaniem kryteriów:

- skuteczność - stopień realizacji przyjętych celów oraz mechanizmów realizacji,
- efektywność - relacja: nakład-efekt,
- trafność - adekwatności celów i narzędzi wobec zdiagnozowanych problemów,
- oddziaływanie - skala i siła wpływu,
- trwałość - ciągłości efektów,
- użyteczność - odpowiedź na rzeczywiste potrzeby.

W ramach ewaluacji przeprowadzone zostaną następujące działania:

- **Ewaluacja ex-ante** - dokonana zostanie przed wdrożeniem Strategii. Raport zostanie przygotowany w 2025 r. i pozwoli na ocenę zasadności, trafności i potencjalnej skuteczności planowanych działań.
- **Ewaluacja mid-term** - dokonana zostanie w połowie okresu wdrażania Strategii. Raport ewaluacyjny śródkresowy zostanie sporządzony w 2031 r. i obejmie oceną efekty działań podjętych w latach 2026-2030.
- **Ewaluacja ex-post** – przeprowadzona po zakończeniu okresu wdrażania Strategii. Raport ewaluacyjny zostanie przygotowany w 2036 r. i obejmie oceną rezultaty wdrażania Strategii za pełny okres jej realizacji tj. lata 2026-2035. Posłuży on podsumowaniu całego procesu oraz identyfikacji czynników sukcesu lub barier rozwojowych.

Rysunek 13: Proces raportowania o realizacji Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035

Źródło: opracowanie własne.

Pierwszy Raport z monitoringu Strategii zostanie sporządzony w 2029 r. i w szczególności uwzględni efekty działań podejmowanych przez Gminę w latach 2026-2028, a także realizację projektów w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027. Raport może zawierać również propozycje aktualizacji zapisów Strategii związane z uruchomieniem nowej perspektywy Unii Europejskiej na lata 2028-2035.

Drugi Raport z monitoringu Strategii zostanie przygotowany w 2034 r. i w szczególności obejmuje ocenę stopnia realizacji Strategii w latach 2031-2033, implementację wniosków płynących z ewaluacji mid-term oraz rekomendacje w zakresie ewentualnych zmian w zapisach Strategii umożliwiających osiągnięcie celów Strategii w 2035 r.

Zakres merytoryczny i poziom szczegółowości raportów będzie adekwatny do potrzeb i rodzaju raportu i będzie obejmował np.:

- wyniki analizy zmian społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, jakie nastąpiły w Gminie Darłowo w porównaniu do roku bazowego,
- wyniki analizy zmian tendencji lub wartości wskaźników realizacji celów strategicznych w porównaniu do roku bazowego,
- informacje o realizacji kierunków działań, w tym wyniki analizy postępu finansowego i rzeczowego,
- sprawozdanie z wykonania budżetu w kontekście realizacji celów i zadań strategicznych.

Każdy z tych raportów pozwoli na pełną i obiektywną ocenę stopnia zaawansowania wdrażania strategii w danym okresie, identyfikację obszarów wymagających intensyfikacji działań oraz weryfikację skuteczności przyjętych mechanizmów implementacyjnych.

Wnioski i rekomendacje wynikające z raportów z monitoringu mogą stanowić podstawę do realizacji działań ewaluacyjnych, modyfikacji mechanizmów wdrażania Strategii, a także korekty zakresu i sposobu realizacji poszczególnych działań strategicznych.

Działania ewaluacyjne są źródłem użytecznych informacji, wniosków i rekomendacji dotyczących m.in.: weryfikacji celów, kierunków i przedsięwzięć działania Strategii, mechanizmów zarządzania i narzędzi realizacji Strategii oraz jej aktualizacji.

Takie podejście zapewnia elastyczność zarządzania rozwojem lokalnym oraz umożliwia bieżące dostosowywanie polityk publicznych do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych.

Aktualizacja Strategii

Aktualizacja Strategii będzie dokonywana adekwatnie do potrzeb i zmieniających się uwarunkowań. Dostosowanie dokumentu do tych zmian możliwe jest na każdym etapie wdrażania Strategii.

W takiej sytuacji, Rada Gminy na uzasadniony wniosek Wójta, podejmuje decyzję o aktualizacji na dowolnym etapie realizacji Strategii. Każda decyzja o modyfikacji powinna określać ramowy harmonogram aktualizacji, tryb organizacji prac, w tym źródła ich finansowania.

Zakres czasowy Strategii przyjmuje się na okres do 2035 r. Po upływie tego terminu zostanie opracowany nowy dokument lub zaktualizowany dotychczasowy - w zależności od potrzeb wynikających z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwojowych obszaru.

8.3 WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych są elementem systemu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026–2035 i bezpośrednio wynikają z art. 10e ust. 3 pkt 8 ustawy o samorządzie gminnym. Do zapewnienia spójności i wysokiej efektywności procesu wdrażania Strategii niezbędne jest opracowanie dokumentów wykonawczych, które będą uszczegóławiać jej zapisy by można było je przełożyć na działania operacyjne.

Wytyczne te stanowią zbiór zasad oraz rekomendacji, mających na celu uporządkowanie procesu tworzenia dokumentów wykonawczych i zagwarantowanie ich zbieżności ze Strategią Rozwoju gminy Darłowo. Wytyczne określają minimalne standardy, zakres tematyczny oraz metodologię opracowywania tych dokumentów.

Główne założenia wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych w Gminie Darłowo:

- **Spójność ze Strategią Rozwoju** - każdy dokument wykonawczy musi być w pełni zgodny z celami, priorytetami oraz kierunkami rozwoju określonymi w Strategii Rozwoju Gminy Darłowo. W treści dokumentu należy jednoznacznie wskazać, w jaki sposób proponowane

działania przyczyniają się do realizacji konkretnych celów strategicznych, zapewniając tym samym integralność i komplementarność polityki rozwoju lokalnego.

- **Analiza uwarunkowań** - proces opracowywania dokumentów powinien być poprzedzony szczegółową analizą uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych Gminy Darłowo. Analiza ta obejmuje identyfikację kluczowych potrzeb, problemów oraz potencjałów rozwojowych, co umożliwia precyzyjne dostosowanie działań do specyfiki i aktualnych wyzwań Gminy.
- **Partycypacja społeczna** - tworzenie dokumentów wykonawczych wymaga aktywnego zaangażowania interesariuszy – w tym mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz innych podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy. Należy zapewnić szerokie możliwości konsultacji społecznych, co przyczyni się do wzmacniania legitymizacji i skuteczności wdrażanych działań.
- **Realność i mierzalność celów** - dokumenty powinny zawierać jasno określone, realne do osiągnięcia cele oraz mierzalne wskaźniki ich realizacji. Konieczne jest również przedstawienie szczegółowych harmonogramów działań, wskazanie źródeł finansowania oraz określenie podmiotów odpowiedzialnych za wdrożenie poszczególnych zadań.
- **Zgodność z przepisami prawa** - wszystkie dokumenty wykonawcze muszą być opracowywane w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa – zarówno lokalnego, krajowego, jak i europejskiego. Należy uwzględnić wszystkie akty prawne oraz wytyczne mające wpływ na politykę rozwoju Gminy.
- **Monitorowanie i ewaluacja** - w dokumentach należy określić mechanizmy monitorowania postępów realizacji oraz kryteria oceny efektywności wdrażanych działań. Pozwoli to na wczesne wykrywanie ewentualnych problemów i dostosowywanie działań do zmieniającej się sytuacji.
- **Aktualizacja dokumentów** - dokumenty wykonawcze powinny być systematycznie aktualizowane, tak aby odpowiadały na nowe wyzwania, zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz aktualne potrzeby mieszkańców Gminy Darłowo.
- **Uwzględnianie polityk równościowych oraz zasad dostępności** – zarówno treść, jak i forma dokumentów musi uwzględniać wymogi dotyczące m. in. dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami (w tym osób z niepełnosprawnościami) oraz zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn, jak też przepisy antydyskryminacyjne.

Propozycje dokumentów wykonawczych

Wójt w ciągu 3 miesięcy od przyjęcia Strategii rozwoju Gminy Darłowo zatwierdzi decyzją zestaw dokumentów wykonawczych, w tym zasady ich tworzenia, realizacji i sprawozdawczości.

Stosowanie wytycznych zapewni, że dokumenty wykonawcze będą efektywnie wspierać realizację Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035, przyczyniając się do poprawy jakości życia mieszkańców i zrównoważonego rozwoju Gminy w zgodności ze standardami UE.

8.4 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE SPORZĄDZANIA I WDRAŻANIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Darłowo została sporządzona z zapewnieniem partycypacji społecznej zarówno na etapie przygotowywania diagnozy jak i projektu Strategii. Podjęto działania włączające różne grupy interesariuszy w proces sporządzania Strategii by odpowiadała ona na potrzeby mieszkańców i lokalnych partnerów oraz wyzwania rozwojowe Gminy widziane z różnych perspektyw. Zarówno wyniki badań jak i warsztatów zostały uwzględnione w Raporcie diagnostycznym i Strategii. Władze Gminy systematycznie informowały mieszkańców i innych interesariuszy kolejnych działaniach i zachęcały do udziału w różnych formach partycypacji społecznej.

Partycypacja społeczna na etapie Diagnozy sytuacji w Gminie Darłowo

Badania opinii mieszkańców i lokalnych Liderów

W celu poznania opinii mieszkańców Gminy Darłowo na temat zasobów, potencjałów i potrzeb rozwojowych Gminy przeprowadzono dwa badania z wykorzystaniem dedykowanych kwestionariuszy w terminie od 17 lutego do 10 marca 2025 r.

- badania sondażowe opinii Mieszkańców Gminy Darłowo przeprowadzono techniką ankiety internetowej na próbie 75 respondentów, dobranych metodą nielosową (dobór przypadkowy)
- badania jakościowe przeprowadzone techniką ankiety e-mailowej wśród lokalnych Liderów na próbie 16 respondentów, dobranych metodą nielosową (dobór celowy).

Rysunek 14: Ogłoszenie o badaniach ankietowych

Nowa Strategia rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026 – 2035 - wypełnij ankietę!

17.02.2025 - 12:39

Źródło: strona WWW Gminy Darłowo: <https://gminadarlowo.pl/wiadomosci/106205/nowa-strategia-rozwoju-gminy-darlowo-na-lata-2026--2035---wypeln>

Tabela 16: Silne i słabe strony Gminy Darłowo w opinii mieszkańców i lokalnych Liderów

 MOCNE STRONY	 SŁABE STRONY
ATRAKCYJNOŚĆ TURYSTYCZNA: PRZYRODNICZA I KULTUROWA	OPIEKA ZDROWOTNA: DOSTĘPNOŚĆ JAKOŚĆ USŁUG
JAKOŚĆ I CZYSTOŚĆ ŚRODOWISKA NATURALNEGO (POWIETRZA, WODY, ZIELENI)	POŁĄCZENIA KOMUNIKACYJNE I TRANSPORT ZBIOROWY: SKOMUNIKOWANIE Z WIĘKSZYMI MIASTAMI DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTU ZBIOROWEGO SKOMUNIKOWANIE Z SĄSIEDNIMI MIEJSCOWOŚCIAMI
UZDROWISKO W DĄBKACH	

Źródło: opracowanie własne.

Wnioski z badań ankietowych zostały zapisane w raporcie diagnostycznym, na podstawie którego opracowano m.in. analizę SWOT będącą częścią Strategii Rozwoju Gminy Darłowo. Uwagi zgłoszone przez mieszkańców i liderów pozwoliły także na identyfikację kluczowych problemów i potrzeb oraz określić priorytetowe kierunki i przedsięwzięcia, które były podstawą określenia celów strategicznych rozwoju gminy.

Rysunek 15: Priorytetowe przedsięwzięcia w Gminie Darłowo z perspektywy mieszkańców i lokalnych Liderów

PRIORYTETY WEDŁUG MIESZKAŃCÓW I LOKALNYCH LIDERÓW

Źródło: opracowanie własne.

Warsztaty diagnostyczne

W dniu 14 marca 2025 r. zostały zorganizowane warsztaty diagnostyczne z udziałem interesariuszy. Ich celem było zidentyfikowanie potencjałów, barier, szans i zagrożeń oraz potrzeb rozwojowych Gminy Darłowo. W warsztatach uczestniczyli reprezentanci różnych grup, w tym administracji samorządowej (Urząd Gminy), jednostek pomocy społecznej, edukacji i kultury, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, a także przedstawiciele jednostek odpowiedzialnych za ochronę środowiska i gospodarkę przestrzenną.

Wyniki wspólnej pracy były cennym uzupełnieniem analiz i oceny sytuacji w Gminie w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym

Fot. 6: Warsztaty diagnostyczne w świetlicy w Bukowie Morskim

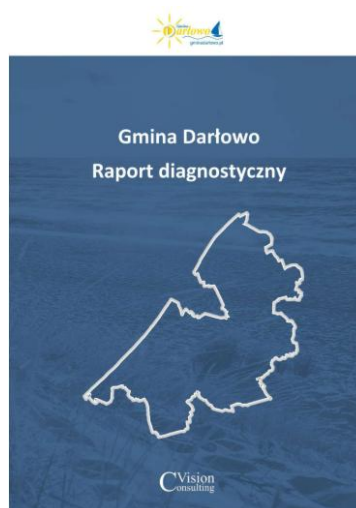

Źródło: archiwum własne.

Rysunek 16: Komunikacja z interesariuszami

Nowa Strategia rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026 – 2035

17.02.2025 - 12:21

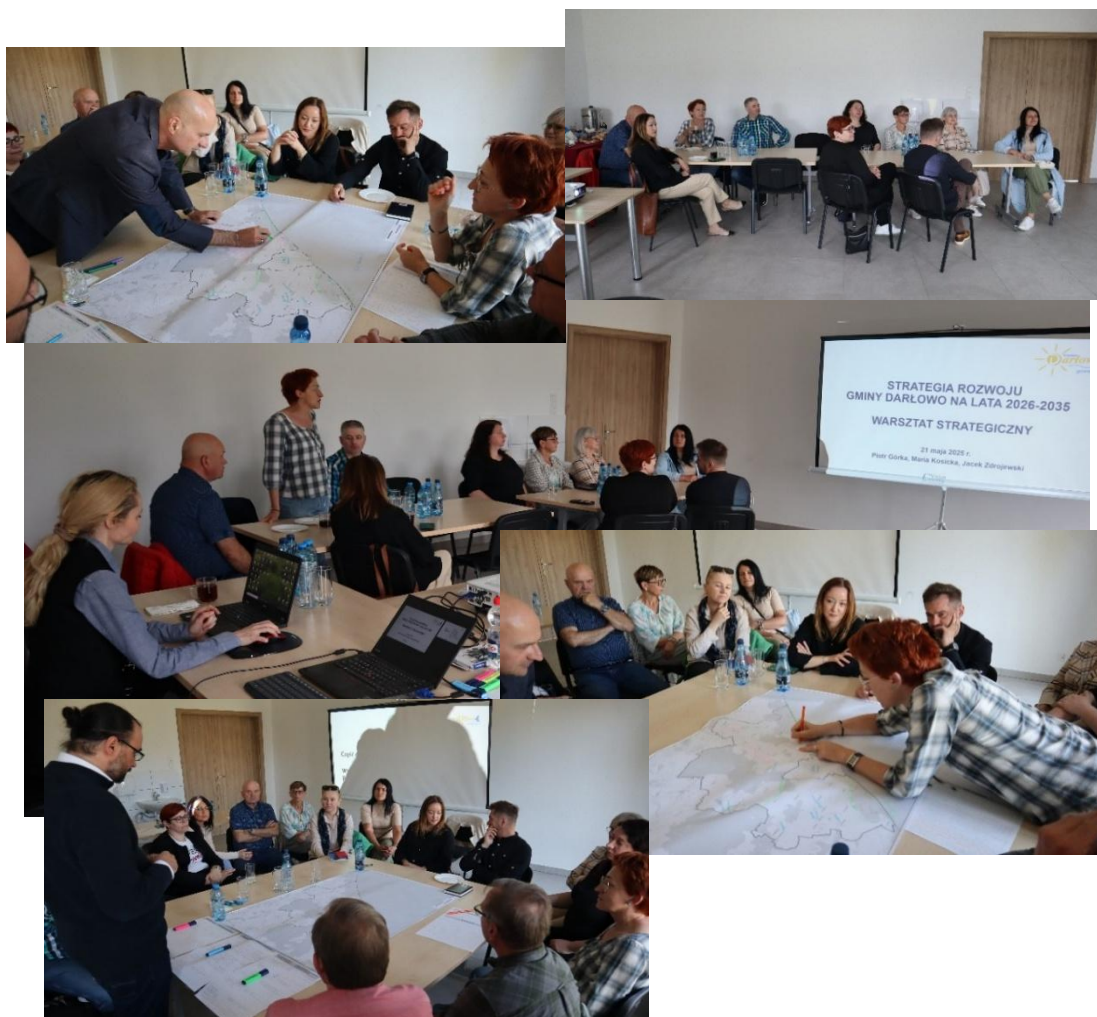
Źródło: strona WWW Gminy Darłowo, Źródło: strona WWW Gminy Darłowo

Partycypacja społeczna na etapie sporządzania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo

Warsztaty strategiczne

W dniu 29 maja 2025 r. odbyły się warsztaty strategiczne poświęcone wspólnemu wypracowaniu wizji oraz celów strategicznych i kierunków działania na rzecz rozwoju Gminy Darłowo do 2035 r. W warsztatach uczestniczyli interesariusze reprezentujący m.in.: administrację publiczną (Urząd Gminy), jednostki pomocy społecznej, edukacji i kultury, organizacje pozarządowe, przedsiębiorców, a także przedstawiciele jednostek zajmujących się ochroną środowiska i gospodarką przestrzenną.

Fot. 7: Warsztaty diagnostyczne w świetlicy w Bukowie Morskim

Źródło: archiwum własne.

Konsultacje społeczne projektu Strategii

Projekt Strategii został poddany 35-dniowym konsultacjom społecznym, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Konsultacje objęły sąsiednie Gminy i ich związki, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, mieszkańców oraz z właściwego Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Sprawozdanie z przebiegu i wyników konsultacji zostało podane do publicznej wiadomości m.in. poprzez umieszczenie na stronie Gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo

Udział społeczności lokalnej i innych interesariuszy Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026–2035 w procesie jej realizacji stanowi kluczowy element zarządzania rozwojem na szczeblu lokalnym.

Na etapie wdrażania oraz ewaluacji dokumentu przewidziano następujące mechanizmy partycypacji, gwarantujące ciągłość i efektywność całego procesu z uwzględnieniem opinii różnych grup społecznych:

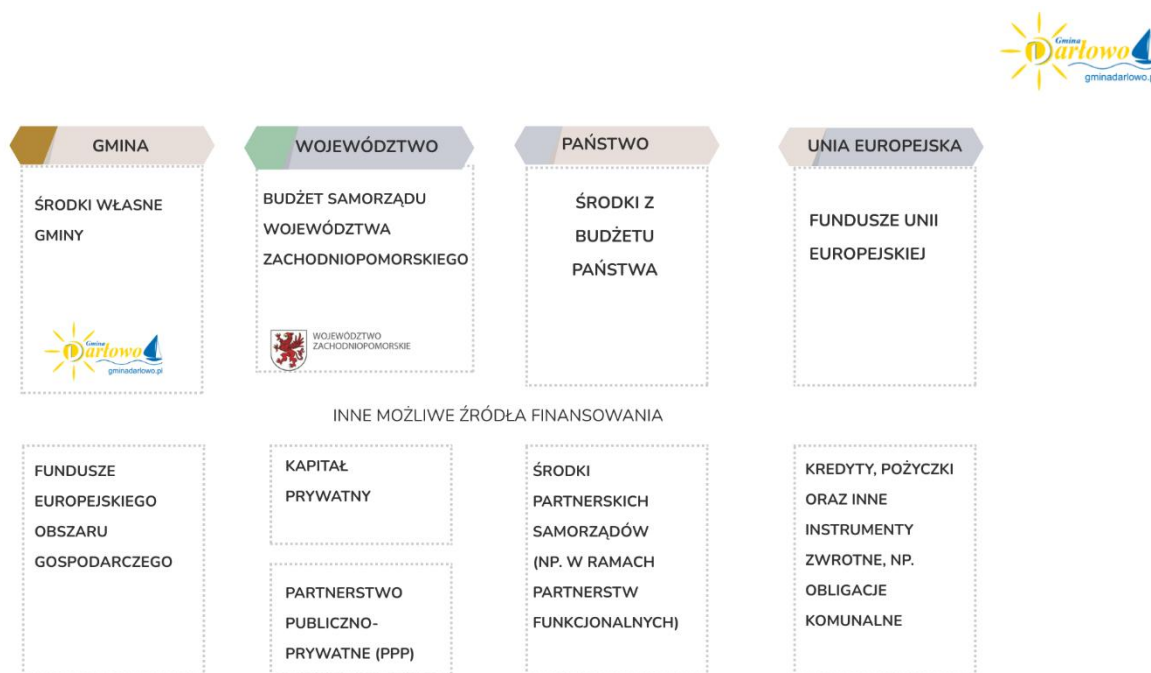
- Konsultacje społeczne – prowadzone w różnych formach w celu zebrania opinii mieszkańców o postępach wdrażania Strategii oraz wyznaczenia możliwych kierunków jej aktualizacji; realizowane zarówno online, jak i stacjonarnie, w powiązaniu z ewaluacją przeprowadzaną zgodnie z przyjętymi zasadami implementacji.
- Systematyczne informowanie społeczności lokalnej za pośrednictwem mediów o wynikach realizacji Strategii i o wprowadzanych zmianach w dokumencie.
- Badania ilościowe i jakościowe wykonywane adekwatnie do potrzeb, służące pogłębieniu wiedzy o oczekiwaniach i opiniach mieszkańców na temat mechanizmów, narzędzi i efektów realizacji Strategii.

Zaangażowanie szerokiego grona interesariuszy – w tym organizacji obywatelskich, podmiotów działających na rzecz środowiska, promujących włączenie społeczne, równość i niedyskryminację – pozytywnie wpłynęło na jakość i trafność założeń Strategii. Otwarty dialog oraz aktywny udział różnych grup społecznych, pozwolił na sporządzenie Strategii Rozwoju Gminy Darłowo, odpowiadającej na potrzeby lokalnej społeczności i uwzględniającej różnorodne perspektywy oraz wartości.

9. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W finansowym wymiarze wdrażania Strategii ważne jest zapewnienie zdywersyfikowanych źródeł finansowania działań. Gmina Darłowo może wykorzystywać, oprócz środków własnych, zróżnicowane, zewnętrzne źródła finansowania.

Rysunek 17: Ramowy katalog źródeł finansowania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo do 2035 r.

Źródło: archiwum własne.

W celu skutecznej realizacji przedsięwzięć rozwojowych wspierających osiągnięcie celów Strategii, Gmina Darłowo zamierza aktywnie pozyskiwać **środki zewnętrzne**, które obejmują między innymi:

- **Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021–2027**

Blisko 1,7 mld euro, w tym ponad 1,247 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz niemal 470 mln euro z Europejskiego Funduszu Społecznego+, stanowi pulę środków, o które Gmina Darłowo może aplikować, realizując projekty infrastrukturalne, społeczne, gospodarcze¹⁹.

¹⁹https://funduszeue.wzp.pl/poradniki_lista/o-funduszach/

- **Fundusze Europejskie 2021–2027**

W ramach tej perspektywy finansowej dostępnych jest wiele programów, takich jak²⁰:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) – 125,8 mld zł,
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) – 42,9 mld zł,
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) – 20,9 mld zł,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) – 11,0 mld zł,
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej – 13,4 mld zł,
- Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową – 2,5 mld zł,
- Fundusze Europejskie dla Rybactwa – 3,1 mld zł,
- Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo – 2,4 mld zł,
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich – 2,5 mld zł,
- Programy Interreg (Europejska Współpraca Terytorialna) – 2,2 mld zł.

- **Fundusze norweskie w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego**

Blisko 4 miliardy złotych są dostępne dla Polski w latach 2021-2027, które będą wspierały rozwój lokalny, warunki życia mieszkańców oraz wzmacnianie współpracy między państwami EOG, w tym Norwegią i Polską.

- **Programy Krajowego Planu Odbudowy**

Stanowi on istotne wsparcie dla inwestycji infrastrukturalnych, społecznych i gospodarczych, a także dla projektów zwiększających odporność lokalnej gospodarki.

Wśród krajowych instrumentów wsparcia, z których Gmina Darłowo może korzystać, znajdują się m.in.:

- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**

Wspiera poprawę bezpieczeństwa oraz parametrów technicznych sieci drogowej, co przekłada się na wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

- **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Umożliwia finansowanie działań na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w skali krajowej.

²⁰ <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/>

- **Spółeczna Inicjatywa Mieszkaniowa**

Umożliwia finansowanie projektów mieszkaniowych ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa.

- **Program Rozwoju Elektromobilności**

Daje możliwość pozyskania środków na rozwój transportu niskoemisyjnego i wdrażanie ekologicznych rozwiązań komunikacyjnych.

- **Programy ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego, środowiska (NFOŚiGW, WFOŚiGW), wsparcia osób niepełnosprawnych (PFRON) oraz programy społeczne, takie jak Senior+ czy Aktywni+**

- **Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026**

Umożliwia skorzystanie ze wsparcia na realizację działań związanych z ochroną ludności i obroną cywilną na terenie gminy, w tym m.in. budowę i modernizację schronów, zabezpieczenie logistyczne, rozwój podmiotów ochrony ludności, szkolenia, systemy alarmowania oraz utworzenie Korpusu obrony cywilnej.

- **Wojewódzki Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Wspiera lokalne i regionalne działania z zakresu ochrony środowiska (część systemu NFOŚiGW).

Dostępność tych funduszy pozwala Gminie Darłowo na realizację szerokiego spektrum działań rozwojowych, uzupełniając jej własny potencjał inwestycyjny. Wachlarz dostępnych instrumentów finansowych umożliwia Gminie stworzenie zdywersyfikowanego systemu finansowania realizacji celów strategicznych związanych z poprawą jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności gospodarki zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Ocena zdolności gminy do finansowania rozwoju

W oparciu o założenia WPF oraz bieżącą analizę sytuacji budżetowej gminy przyjąć można, że Gmina Darłowo w latach 2026-2035 posiada **wysoką zdolność finansowania inwestycji zewnętrznych**.

Wskaźnik zdolności do spłaty i obsługi nowego długu²¹ w 2026 r. wynosi 17,21%. Zgodnie z prognozami zapisanymi w WPF zmniejsza się powoli w kolejnych latach do poziomu 7,98% w 2030 r. Po roku tym ponownie wzrasta, osiągając nieco powyżej 9% w ostatnich latach prognozy.

Oznacza to, że w całym okresie prognozy gmina posiada bardzo wysoką zdolność obsługi nowego długu, a tym samym wysoki margines bezpieczeństwa finansowego. Szczególnie w latach 2026-2029 sytuacja finansowa gminy umożliwia realizację wielu inwestycji jednocześnie, bez ryzyka naruszenia wskaźnika z art. 243, nawet przy uzyskaniu mniej korzystnych warunków finansowania zadłużenia.

²¹ Wskaźnik ten pokazuje, czy gmina może bezpiecznie zaciągnąć nowy dług, biorąc pod uwagę limity ustawowe (art. 243 UFP) oraz realny poziom nadwyżki operacyjnej, która jest podstawowym źródłem spłaty zobowiązań.

Tabela 17: Prognozowana zdolność do finansowania rozwoju Gminy Darłowo (wybrane wartości) w latach 2026-2035 [zł]

Rok	Zdolność do spłaty i obsługi nowego długu	Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych	Wynik operacyjny netto
2026	17,21	10 700 000,00	4 309 672,00
2027	16,84	10 700 000,00	4 309 672,00
2028	16,74	10 500 000,00	4 309 672,00
2029	13,03	11 295 896,41	5 605 568,00
2030	7,98	10 300 000,00	5 909 672,00
2031	8,11	10 300 000,00	5 909 672,00
2032	9,22	10 300 000,00	5 909 672,00
2033	9,23	10 300 000,00	5 909 672,00
2034	9,16	10 300 000,00	5 909 672,00
2035	9,16	10 300 000,00	5 930 000,00

Źródło: Wieloletnia Prognoza Finansowa dla Gminy Darłowo.

Analiza WPF pokazuje, że gmina w każdym roku realizacji strategii (w latach 2026-2035) prognozuje osiągnięcie **dodatniego wyniku operacyjnego netto**, wynoszącego od ok. 4,3 mln zł w latach 2026-2028 i rosnącego do blisko 6 mln zł w kolejnych latach prognozy.

Oznacza to, że pomimo kosztów obsługi zadłużenia w budżecie gminy, w każdym roku prognozy pozostają wolne środki możliwe do przeznaczenia na inwestycje.

Kwota niepodzielonych wydatków majątkowych jest dość wysoka (przekracza 10 mln zł w każdym roku prognozy), co oznacza że **dla znacznej części wydatków majątkowych nie zaplanowano jeszcze źródeł finansowania**.

Oznacza to, że gmina dopiero planuje pozyskać środków zewnętrznych w celu finansowania części wydatków majątkowych, co wymaga dokładnego przygotowania i dużego zaangażowania w pozyskanie wsparcia z różnego rodzaju programów i funduszy zewnętrznych.

10. WYKAZ TABEL I ILUSTRACJI

SPIS TABEL:

Tabela 1: Analiza SWOT dla Gminy Darłowo.....	21
Tabela 2: Cele strategiczne i kierunki działań.....	24
Tabela 3: Matryca integracji celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 i Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego 2030.....	28
Tabela 4: Matryca integracji celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 ze Strategią Rozwoju Powiatu Sławieńskiego na lata 2024-2030 oraz Strategią Zintegrowane Inwestycje Terytorialne z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennym Partnerstwo Obszar Funkcjonalny Sławna	30
Tabela 5: Cele i kierunki strategiczne oraz wskaźniki produktu ich realizacji	32
Tabela 6: Cele i kierunki strategiczne oraz wskaźniki rezultatu ich realizacji.....	34
Tabela 7: Odsetek terenów prawnie chronionych w 2023 r. (bez stref NATURA 2000)	42
Tabela 8: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci w 2023 r. [%]	55
Tabela 9: Ilość ścieków oczyszczonych na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [m3].....	56
Tabela 10: Odsetek korzystających z instalacji na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [%]....	56
Tabela 11: Długość sieci na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023 [km]	57
Tabela 12: Wskaźnik sieci rozdzielczej na 100 km ² na terenie gminy Darłowo w latach 2019-2023....	57
Tabela 13: Porównanie wskaźnika sieci rozdzielczej na 100 km ² w 2023 r.....	57
Tabela 14: Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów w latach 2019-2023 [%].....	58
Tabela 15: Instalacje OZE na terenie gminy Darłowo.....	59
Tabela 16: Silne i słabe strony Gminy Darłowo w opinii mieszkańców i lokalnych Liderów	94
Tabela 17: Prognozowana zdolność do finansowania rozwoju Gminy Darłowo (wybrane wartości) w latach 2026-2035 [zł].....	102

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1: Proces sporządzenia Strategii rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035	6
Rysunek 2: Struktura Strategii rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035.....	8
Rysunek 3: Megatrendy jako ponadlokalne determinanty rozwoju gminy	9
Rysunek 4: Hierarchia miast w otoczeniu gminy Darłowo	38
Rysunek 5: Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Darłowo	43
Rysunek 6: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy.....	53
Rysunek 7: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy.....	62
Rysunek 8: MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych	65
Rysunek 9: Obszary funkcjonalne województwa zachodniopomorskiego.....	75
Rysunek 10: Obszary Strategicznej Interwencji na poziomie lokalnym	78
Rysunek 11: Struktura podmiotowa systemu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo	84
Rysunek 12: Koordynacja procesu wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035..	88
Rysunek 13: Proces raportowania o realizacji Strategii Rozwoju Gminy Darłowo na lata 2026-2035 .	90
Rysunek 14: Ogłoszenie o badaniach ankietowych	94
Rysunek 15: Priorytetowe przedsięwzięcia w Gminie Darłowo z perceptywny mieszkańców i lokalnych Liderów	95
Rysunek 16: Komunikacja z interesariuszami.....	96
Rysunek 17: Ramowy katalog źródeł finansowania Strategii Rozwoju Gminy Darłowo do 2035 r.....	99

SPIS FOTOGRAFII:

Fot. 1: Jezioro Kopań	45
Fot. 2: Kościół w Bukowie Morskim	47
Fot. 3: Kościół w Barzowicach	49
Fot. 4: Krajobraz gminy Darłowo	50
Fot. 5: Warsztat strategiczny w Bukowie Morskim – wymiar przestrzenny	64
Fot. 6: Warsztaty diagnostyczne w świetlicy w Bukowie Morskim	96
Fot. 7: Warsztaty diagnostyczne w świetlicy w Bukowie Morskim	97